

หนังสือที่ระลึก

พิธีถวาย ผ้าพระภิน พระราชทาน

พุทธศักราช ๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

◆ ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ ◆

หนังสือที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พุทธศักราช ๒๕๖๕

ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
วันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕
วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๒

หนังสือที่ระลึก

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พุทธศักราช ๒๕๖๕

ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

วันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๒

ปีที่พิมพ์

พุทธศักราช ๒๕๖๕

พิมพ์ที่

สันติศิริการพิมพ์

๑๓๑๖ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๕๗ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐ - ๒๔๒๔ - ๓๙๗๕ e-mail : santipress@yahoo.com

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานผ้าพระกฐินให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อัญเชิญไปถวายแด่ พระภิกษุสงฆ์ผู้จำพรรษากาล ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในวันศุกร์ ที่ ๒๘ ถึง วันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ ปวงข้าพระพุทธเจ้ามีความ ปลาบปลื้มปีติ และสำนึกใน พระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม หาที่สุดมิได้

โดยที่กฐินเป็นทั้งกาลทาน คือ ทานที่กำหนดด้วยกาล และสังฆทานที่ถวายแด่พระสงฆ์โดยที่มีได้จำเพาะ เจาะจง จึงเป็นทานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา องค์กรสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงยกย่องว่าเป็นทานที่มีผล มีอานิสงส์สูงสุด

ในการรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปทอดถวายในครั้งนี้ จึงเป็นการบำเพ็ญกิจอันเป็นมहाกุศลอย่างยิ่ง ได้พร้อมใจกันจัดให้มีพิธีบำเพ็ญกุศลสมโภชของผ้าพระกฐินพระราชทาน แล้วจึงอัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปถวาย แด่พระภิกษุสงฆ์ ต่อจากนั้นจะมีการมอบทุนการศึกษา มอบหนังสือ เพื่อน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายเป็นพระราชกุศล เถลิงพระเกียรติแห่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

สารบุญกฐิน ปีพุทธศักราช ๒๕๖๕

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานผ้าพระกฐินให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้น้อมนำอัญเชิญไปทอดถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษา ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ วันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าให้ยกเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้รับการประกาศเป็นโบราณสถานสำหรับชาติ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ และเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ เป็นที่ประดิษฐานพระสิงห์ (พระพุทธรูปสิงห์) พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเชียงใหม่และแผ่นดินล้านนา พระพุทธรูปเป็นศิลปะเชียงแสน รู้จักกันในชื่อ “เชียงแสนสิงห์หนึ่ง”

ขออนุโมทนาในจิตที่เป็นมหากุศลของคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้น้อมนำผ้าพระกฐินพระราชทานมาถวายพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาส ณ อาวาสนี้ ขอผลานิสงส์แห่งการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมถึงศรัทธาจากสาธุชนทั่วสารทิศจงมารวมกันเป็นมหากุศลน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ และขอให้คณะผู้บริหาร คณาจารย์ ข้าราชการ พนักงาน ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และครอบครัว จงประสบแต่ความสุขความเจริญ ประกอบด้วยจตุรพิธพรชัย ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ สมความมั่งมั่นปรารถนา ทุกประการเทอญ

(พระเทพสิงหวรจารย์)

เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ วรมหาวิหาร

สารผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่ เคยเป็นเมืองหลวงที่มีประวัติศาสตร์และความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมอย่างยาวนาน โดยเฉพาะด้านพระพุทธศาสนา เป็นสถานที่ในการทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ครั้งที่ ๘ ของโลก มีพระอารามในพื้นที่มากมายกว่า ๑,๔๗๕ แห่ง และเป็นศูนย์รวมความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ตลอดทั้งปี

นับเป็นโอกาสมงคลที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับสนองพระราชศรัทธานำผ้าพระกฐินพระราชทานทอดถวายพระสงฆ์ ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ในวันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๕ ซึ่งการถวายกฐินนั้นเป็นการทำบุญที่พิเศษแตกต่างจากการทำบุญทำทานอย่างอื่น เนื่องจากการจำกัดประเภททาน จำกัดเวลา จำกัดงาน จำกัดไทยธรรม จำกัดผู้รับ จำกัดคราว และเป็นทานที่ได้รับพระบรมพุทธานุญาต ซึ่งตามความเชื่อของพุทธศาสนิกชน การถวายกฐินเป็นกุศลผลบุญที่ใหญ่หลวง ผู้ถวายจะปรารถนาความสำเร็จใดๆ ก็จะทำให้สำเร็จได้ตั้งมโนระถความปรารถนา

ในการนี้ จังหวัดเชียงใหม่ขออนุโมทนากับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้มีจิตศรัทธาทูกท่าน ที่ได้มีส่วนร่วมโดยเสด็จพระราชกุศลในครั้งนี้ ขออำนาจแห่งคุณพระรัตนตรัย และอานิสงส์แห่งการถวายผ้ากฐินพระราชทานนี้ ได้เป็นปัจจัยลดบันดาลให้ท่านและครอบครัว จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง สมบูรณ์พูนผลในสิ่งอันพึงปรารถนาโดยเทอญ

นายนิรัตน์ พงษ์สิทธิถาวร
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่

สารอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเจ้าภาพถวายผ้าพระกฐินพระราชทานในกฐินกาล ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้งปวง ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นิสิต นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนประชาคมขวามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงมีจิตศรัทธาการมหากุศล ร่วมปวารณาตน ตั้งมั่นในการสุจริตและประกอบกิจชอบ เพื่อน้อมถวายพระพรให้พระองค์ทรงมีพระชนมายุยืนนาน

ขอานิสงส์แห่งกฐินกาล จงดลบันดาลให้ทุกท่านที่ร่วมกันถวายผ้าพระกฐินด้วยจิตกุศล ได้สัมผัสพระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ตลอดจนความดีงามทั้งปวง ส่งผลไปสู่สังคมแห่งสันติสุขสืบไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารจากประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

ประเพณีทอดกฐินเป็นประเพณีสำคัญที่พุทธศาสนิกชนชาวไทย ยึดถือปฏิบัติสืบทอดมาอย่างยาวนาน เพื่อทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองตามขนบธรรมเนียมประเพณีโดยจัดขึ้นตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ จะทำก่อนหรือหลังจากนี้ไม่ได้ และวัดหนึ่งจะรับกฐินเพียง ๑ ครั้งในรอบปีการถวายกฐินจัดเป็นสังฆทาน ถวายแด่พระสงฆ์ไม่เฉพาะเจาะจงพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งและพิธีกรรมการทอดกฐินเป็นมหากุศลสำหรับร่วมบุญ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้สืบสานประเพณีทอดกฐินต่อเนื่องมาตลอดทุกปีโดยในพุทธศักราช ๒๕๖๕ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานผ้าพระกฐิน ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในวันศุกร์ที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ และมีการสมโภชองค์พระกฐินในวันเสาร์ที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

ในนามของประธานดำเนินงานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอกราบขอบพระคุณ พระเทพสิงหพรอาจารย์ (โสภณ โสภโณ) เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร และเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน ทำให้การเตรียมงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และขอขอบคุณผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ วัฒนธรรมเชียงใหม่ แยกผู้มีเกียรติ และประชาชนชาวจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้งคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นิสิต ผู้ปกครองนักเรียน ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตลอดจนบริษัท ห้างร้าน ที่มีส่วนร่วมทำให้งานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลให้ท่าน และครอบครัว ประสบแต่ความสุขความเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ และประสบสิ่งอันพึงปรารถนาทุกกาลเทอญ

ว่าที่ร้อยตรี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง)

ประธานดำเนินงาน

ที่ อว ๘๗๒๓.๓/๔๓๘

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอรับพระราชทานผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๕

เรียน อธิการบดีกรมการศาสนา

ตามที่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานผ้าพระกฐินพระราชทานให้กระทรวง กรม และหน่วยงานต่างๆ ที่มีจิตศรัทธานำไปถวายพระสงฆ์จำพรรษา ณ พระอารามหลวง ทิวราชอาณาจักร ในกฐินกาลของทุกปี นั้น

ในพุทธศักราช ๒๕๖๕ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความประสงค์ที่จะขอรับพระราชทานผ้าพระกฐินพระราชทานไปถวายพระสงฆ์จำพรรษา ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ถนนสามล้าน ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้ประสานงานกับทางวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ขอขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันตวัฒน์กุล)

รักษาการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ อว ๘๗๒๓.๒/๑๘๕

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐

๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง กำหนดวัน เวลา ถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๕

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

ตามที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ดำเนินการขอรับพระราชทานผ้าพระกฐิน เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์
จำพรรษา ประจำปี ๒๕๖๕ ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ นั้น

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้กำหนดวันถวายผ้าพระกฐิน คือวันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๕ ตรงกับวัน
ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เวลา ๑๐.๐๐ น. และได้มีหนังสือแจ้งให้กรมการศาสนาทราบอีกทางหนึ่งด้วยแล้ว

ขอกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ครั้งที่ ๑	วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๖	ณ วัดชินวราราม อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ครั้งที่ ๒	พ.ศ. ๒๕๑๗	หลักฐานยังไม่แน่ชัด
ครั้งที่ ๓	วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๘	ณ วัดตูม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๔	วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๙	ณ วัดอัมพวันเจติยาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
	พ.ศ.๒๕๒๐	ไม่ปรากฏหลักฐาน
ครั้งที่ ๕	วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๑	ณ วัดกลางมิ่งเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
ครั้งที่ ๖	วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๒	ณ วัดมณีมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ครั้งที่ ๗	วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๓	ณ วัดปทุมวนาราม เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๘	วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๔	ณ วัดกลางวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ครั้งที่ ๙	วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๒๕	ณ วัดบรมนิวาส เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๑๐	วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๖	ณ วัดศาลาปูนวรวิหาร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๑๑	วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๗	ณ วัดมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ครั้งที่ ๑๒	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๘	ณ วัดพระบาทมิ่งเมืองวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
ครั้งที่ ๑๓	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๙	ณ วัดคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
ครั้งที่ ๑๔	วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๐	ณ วัดเกตุการาม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
ครั้งที่ ๑๕	วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๑	ณ วัดชุมพลนิกายารามราชวรวิหาร อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๑๖	วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๒	ณ วัดศาลาปูนวรวิหาร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๑๗	วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	ณ วัดมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ครั้งที่ ๑๘	วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๔	ณ วัดคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
ครั้งที่ ๑๙	วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๕	ณ วัดวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๒๐	วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๖	ณ วัดมณีมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ครั้งที่ ๒๑	วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๗	ณ วัดมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ครั้งที่ ๒๒	วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๓๘	ณ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
ครั้งที่ ๒๓	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๙	ณ วัดคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
ครั้งที่ ๒๔	วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐	ณ วัดเขียนเขต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
ครั้งที่ ๒๕	วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๔๑	ณ วัดเสนาสนาราม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๒๖	วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒	ณ วัดเจษฎาราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
ครั้งที่ ๒๗	วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๓	ณ วัดอู่ตะเภา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
ครั้งที่ ๒๘	วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๔	ณ วัดอาวุธวิกสิตาราม เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ ๒๙	วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๕	ณ วันรัชฎาธิษฐานราชวิหาร เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๓๐	วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๖	ณ วัดพระธาตุนครวิทยุธรรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
ครั้งที่ ๓๑	วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๗	ณ วัดไชโยวรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง
ครั้งที่ ๓๒	วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๘	ณ วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
ครั้งที่ ๓๓	วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๙	ณ วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ครั้งที่ ๓๔	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐	ณ วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ ๓๕	วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๑	ณ วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน
ครั้งที่ ๓๖	วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๒	ณ วัดสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว
ครั้งที่ ๓๗	วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	ณ วัดบรมวงศ์อัครวราภรณ์วรมหาวิหาร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๓๘	วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๔	ณ วัดสุทิวาอารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
ครั้งที่ ๓๙	วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕	ณ วัดมณีบรรพตวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ครั้งที่ ๔๐	วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๖	ณ วัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ครั้งที่ ๔๑	วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗	ณ วัดพระธาตุหลวงเหนือ นครหลวงเวียงจันทน์
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว		
ครั้งที่ ๔๒	วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘	ณ วัดชลประทานรังสฤษฎิ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ครั้งที่ ๔๓	วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๙	ณ วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
ครั้งที่ ๔๔	วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐	ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ครั้งที่ ๔๕	วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑	ณ วัดพระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ครั้งที่ ๔๖	วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๒	ณ วัดสุปฏิภูมิรามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ครั้งที่ ๔๗	วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๓	ณ วัดมัสลามมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
ครั้งที่ ๔๘	วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๔	ณ วัดสัตตนารถปริวัตรวรวิหาร อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
ครั้งที่ ๔๙	วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๕	ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

กำหนดการ
พิธีสมโภชองค์ผ้าพระกฐินพระราชทานและพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พุทธศักราช ๒๕๖๕
ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
วันศุกร์ที่ ๒๘ ถึงวันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

พิธีสมโภชองค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน

(ณ พระวิหารหลวง วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่)

วันศุกร์ที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๕ (วันขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๑๒)

เวลา ๑๒.๓๐ น. • ตั้งองค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน ณ พระวิหารหลวง วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

เวลา ๑๖.๐๐ น. • ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน บุคลากร แขกรับเชิญจากจังหวัดเชียงใหม่ แขกผู้มีเกียรติ และผู้ร่วมงานพร้อมกันบริเวณพิธีสมโภช องค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน ณ พระพระวิหารหลวง วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

เวลา ๑๖.๓๐ น. • เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัด เชียงใหม่ พร้อมคณะ สงฆ์ ๑๐ รูป เดินทางมาถึงบริเวณพิธีสมโภชองค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน

- เจ้าหน้าที่นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นนั่งบนอาสน์สงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป
- อธิการบตีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- อธิการบตีถวายความเคารพ เปิดกรวยกระทงดอกไม้หน้าพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ ถวายความเคารพ
- เจ้าหน้าที่จากวัฒนธรรมจังหวัดกล่าวนำบูชาพระรัตนตรัย อาราธนาศีล
- พระสงฆ์ให้ศีล
- เจ้าหน้าที่ฯ อาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ /อธิการบตีจุดเทียนน้ำมันต์
- อธิการบตีและคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยถวายจตุปัจจัยไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนา กรวดน้ำรับพร ประธานสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์
- อธิการบตีกราบลาพระรัตนตรัย พระสงฆ์ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
- อธิการบตีมอบทุนการศึกษาให้กับสถาบันการศึกษา ๓ โรงเรียน
  ๑. โรงเรียนธรรมราชาศึกษา
  ๒. โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
  ๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
- อธิการบตีมอบเงินสนับสนุนวงดุริยางค์ ๑ โรงเรียน
  ๑. โรงเรียนธรรมราชาศึกษา

- อธิการบดีมอบคอมพิวเตอร์ให้กับสถาบันการศึกษา ๑ โรงเรียน
  ๑. โรงเรียนธรรมราชศึกษา
- เสริ่งพิธีสมโภชองค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน

งานฉลององค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน

(ณ โรงอาหารโรงเรียนธรรมราชศึกษา ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่)

- เวลา ๑๘.๐๐ น. • การบรรเลงวงดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ โดย วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่
- การแสดงขบวนแห่กลองสะบัดชัยบูชา โดย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โรงเรียนสาธิตชุมชนการเรียนรู้ สมเด็จพระเจ้า วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว แม่แจ่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และบ้านดนตรีไทย - พื้นเมือง สรรพศรี
- เวลา ๑๘.๑๐ น. • ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่กล่าวต้อนรับ
- เวลา ๑๘.๑๕ น. • ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร. กิตติคุณ รุ่งเรือง รองอธิการบดีฝ่ายองค์กรกิจ และพัฒนากายภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กล่าวรายงานพิธีสมโภชและงานฉลององค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน
- เวลา ๑๘.๒๐ น. • รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล อธิการบดี กล่าวเปิดงานฉลององค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน
- เวลา ๑๘.๒๕ น. • การแสดงชุดที่ ๑ ปุณณฆเระ จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เวลา ๑๘.๓๕ น. • รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน พร้อมชมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรม การแสดงชุดที่ ๒ การแสดงชุดนาฏยลีลา ล้านนาสวามิภักดิ์ โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- การแสดงชุดที่ ๓ การแสดงชุดฟ้อนสมโภชยานสิหิงคปฎิมาถีนล้านนานครพิงค์ โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
  - การแสดงชุดที่ ๔ การแสดงชุดฟ้อนสาวไหม โดย บ้านดนตรีไทย-พื้นเมือง สรรพศรี
  - การแสดงชุดที่ ๕ การแสดงชุดรำกระทบไม้ โดย โรงเรียนสาธิตชุมชนการเรียนรู้สมเด็จพระเจ้า วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แม่แจ่ม
- เวลา ๒๐.๐๐ น. • เสริ่งงานฉลององค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน

การแต่งกาย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย กรรมการดำเนินงาน ผู้แทนจากหน่วยงาน ชมรมผู้สูงอายุ บุคลากร ผู้ร่วมงาน แต่งชุดไทย ผ้าไทย ผ้าพื้นเมืองหรือชุดสุภาพ

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

(ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่)

วันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๕ (วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๒)

เวลา ๐๘.๐๐ น. • ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน บุคลากร แกรับเชิญจากจังหวัดเชียงใหม่ แยกผู้มีเกียรติ และ ผู้ร่วมงานเคลื่อนขบวนแห่งองค์พระกฐินพระราชทานจากพระบรมราชานุสาวรีย์สามกษัตริย์ ไปยังวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

เวลา ๐๘.๔๕ น. • ขบวนแห่งองค์พระกฐินพระราชทานถึงบริเวณวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

เวลา ๐๙.๐๐ น. • อัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานวางบนโต๊ะหมู่บูชาหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ บริเวณหน้าพระวิหารหลวง

- อัญเชิญเครื่องบริวารพระกฐินพระราชทานเข้าสู่พระวิหารหลวง
- ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน บุคลากร แกรับเชิญจากจังหวัดเชียงใหม่ แยกผู้มีเกียรติ และผู้ร่วมงาน พร้อมกันในพระวิหารหลวง (ผู้บริหาร ข้าราชการ แต่งเครื่องแบบปกติขาว พนักงานมหาวิทยาลัย แต่งเครื่องแบบปกติขาว) และบริเวณรอบพระวิหารหลวง แต่งกายสุภาพ

เวลา ๑๐.๐๙ น. • อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้รับพระราชทานให้ถวายผ้าพระกฐินพระราชทานเป็นประธานในพิธีเดินทางมาถึงบริเวณพิธีหน้าพระวิหารหลวง (วงดุริยางค์บรรเลงเพลงมหาฤกษ์)

- อธิการบดีถวายความเคารพ เปิดกรวยกระทงดอกไม้หน้าพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
- อธิการบดีรับผ้าจากพานแว่นฟ้าหน้าพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และอัมپرคองผ้าพระกฐินพระราชทานยื่นตรงถวายความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี)
- อธิการบดีอัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทาน เดินเข้าสู่พระวิหารหลวง
- อธิการบดียกผ้าพระกฐินพระราชทานขึ้นอัมپرคอง ประนมมือ ผินหน้าไปทางพระประธานในพระวิหารหลวง กล่าวคำนมัสการ นะโมฯ (๓ จบ)
- อธิการบดีผินหน้าไปทางพระสงฆ์กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
- อธิการบดีวางผ้าพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้าและยกทั้งพานประเคนพระสงฆ์รูปที่สอง
- อธิการบดีประเคนพานเทียนพระปาฏิโมกข์ กลับไปนั่ง ณ เก้าอี้ที่จัดไว้
- พระสงฆ์ทำพิธีอภิเษก และสวดญัตติทุติยกรรม
- พระสงฆ์รูปที่ได้รับฉันทานุมัติให้เป็นองค์รองผ้าพระกฐินพระราชทาน
- อธิการบดีถวายเครื่องบริวารพระกฐินพระราชทานแก่เจ้าอาวาส (เครื่องกฐินพระราชทานทั้งหมด)
- ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม ที่มหาวิทยาลัยจัดหามาแต่พระสงฆ์ทั้งหมด

- พิธีกรประกาศจำนวนเงินที่ถวายให้ทราบทั่วกัน
- อธิการบดีถวายใบปวารณาจุดปัจจัยตามที่ประกาศแก่ประธานสงฆ์
- พระสงฆ์อนุโมทนา ประธานสงฆ์ถวายอดิเรก
- อธิการบดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน บุคลากร แกรับเชิญจากจังหวัดเชียงใหม่ แยกผู้มีเกียรติ และผู้ร่วมงานกรวดน้ำรับพร
- อธิการบดีกราบลาพระรัตนตรัย กราบลาพระสงฆ์
- ประธานสงฆ์มอบของที่ระลึกให้แก่อธิการบดีและผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้แทนจากหน่วยงาน คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ บุคลากร แกรับเชิญจากจังหวัดเชียงใหม่ แยกผู้มีเกียรติและผู้ร่วมงาน
- อธิการบดีออกจากพระวิหารหลวง
- เสร็จพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

เวลา ๑๑.๐๐ น. อธิการบดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์ ณ ลานประตูวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

เวลา ๑๑.๓๐ น. อธิการบดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงาน บุคลากร แกรับเชิญจากจังหวัดเชียงใหม่

- อธิการบดีวางผ้าพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้าหน้าพระสงฆ์รูปที่สอง
- อธิการบดีจุดธูปเทียนบูชาพระประธานในพระวิหารหลวงและกราบ ๓ ครั้ง
- อธิการบดีไปที่พานแว่นฟ้า หยิบผ้าห่มพระประธานมอบให้เจ้าหน้าที่หรือไวยาวัจกร
- แยกผู้มีเกียรติและผู้ร่วมงานรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน ณ ศาลาสหทัย – หงษ์ มหาคณ อนุสรณ์

เวลา ๑๓.๐๐ น. อธิการบดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้แทนจากหน่วยงาน คณาจารย์ ข้าราชการ ชมรมผู้สูงอายุ และบุคลากรเดินทางออกจากวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

- การแต่งกาย**
๑. ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ข้าราชการ กรรมการดำเนินงาน ผู้แทนจากหน่วยงาน แต่งเครื่องแบบปกติชาวพนักงานมหาวิทยาลัยแต่งกายชุดพนักงานมหาวิทยาลัย แต่งกายชุดสากลนิยม หรือชุดสุภาพ
  ๒. คณาจารย์ บุคลากรและแยกผู้มีเกียรติ ที่เดินทางไปร่วมพิธี แต่งกายชุดสากลนิยม หรือชุดสุภาพ
  ๓. ผู้เข้าร่วมงานสวมหมวกากอนามัยสีขาว

สารบัญ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	๒๕
กฐิน	๒๙
ประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่	๔๓
วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร	๕๓
ประวัติพระเทพสิงหรวรจารย์ เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ วรมหาวิหาร	๕๕
วัดในเวียงชั้นใน เชียงใหม่	๕๙
วังเก่า ตำนกเก่า หอคำ ในเวียงชั้นใน เชียงใหม่	๘๓
ประเพณี ๑๒ เดือน	๙๗

พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ)
เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

พระอุโบสถ

สร้างสมัยของพระเจ้ากาวิละ และเจ้าอาวาสวัดพระสิงห์สมัยนั้น ได้ร่วมกันสร้างและจัดงานฉลองเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๕ พระอุโบสถเป็นสถาปัตยกรรมล้านนากว้าง ๖ วา ๑๐ นิ้ว ยาว ๑๔ วา ๑ ศอก มุงกระเบื้องดินเผา มีช่อฟ้าใบระกา มีมุขทั้ง ๒ ด้าน มีซุ้มประตูทางเข้าทั้ง ๒ ด้าน ด้านบนเป็นเครื่องไม้ ตรงกลางพระอุโบสถมีมณฑป เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปพระเจ้าทองทิพย์จำลอง เหตุที่เรียกว่าพระอุโบสถสองสงฆ์ เพราะเป็นการสร้างเพื่อจำลองการทำสังฆกรรมของพระภิกษุสงฆ์และพระภิกษุณีสงฆ์

พระวิหารลายคำ

สร้างขึ้นสมัยของพญารามลังกาหรือพระเจ้าช้างเผือก ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๕๘ - ๒๓๖๔ เป็นสถานที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปหินขัด พระวิหารลายคำสร้างเป็นศิลปะล้านนากว้าง ๘ เมตร ยาว ๓๐ เมตร มีช่อฟ้า ใบระกา หลังคามุงกระเบื้องดินเผา

พระพุทธรูปทองคำ หรือ พระสิงห์

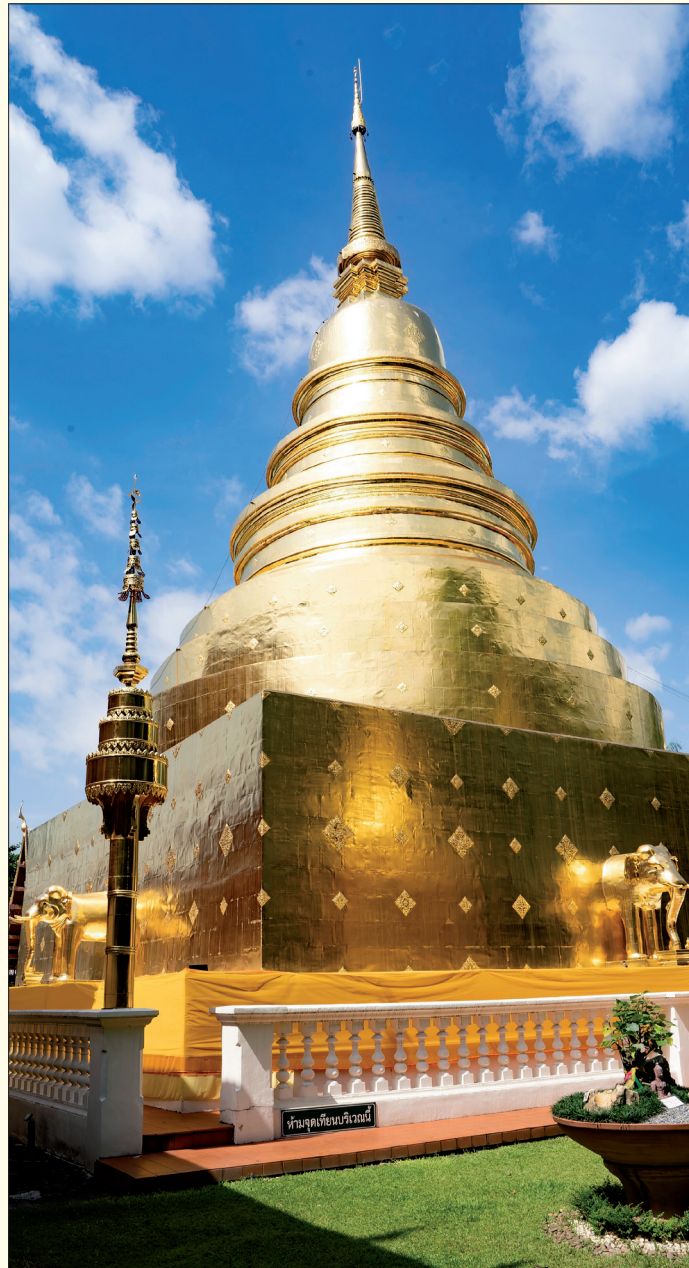

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระวิหารลายคำ เรื่อง สังข์ทอง

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระวิหารลายคำ เรื่อง สุวรรณหงส์

พระมหาธาตุเจดีย์ (พระธาตุหลวง)

พญาผายูทรงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๘

สูง ๒๕ วา ฐานสี่เหลี่ยมยาวด้านละ ๑๖ วา ๑ คอก ๖ นิ้ว เป็นที่บรรจุพระเกศาธาตุ
เป็นพระธาตุประจำปีนักษัตรปีมะโรง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พัฒนาจาก โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง และวิทยาลัยวิชาการศึกษา โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง สถาปนาเมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๒ ยกฐานะเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๖ และสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๗

โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ถือกำเนิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในกระแสสังคมที่เริ่มคลี่คลายจากการตื่นตระหนกภัยสงคราม ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม หลังจากท้องถื่นการสหประชาชาติได้ก่อกำเนิดขึ้น เพื่อมุ่งเน้นความสมานฉันท์และผลัดดันความร่วมมือทางด้านต่างๆ รวมทั้งการผลัดดันทางด้านการศึกษา เพื่อให้โลกใบนี้เจริญก้าวหน้าและมีสติปัญญามากขึ้น “โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ได้สถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๒ ณ ถนนประสานมิตร กรุงเทพมหานคร เพื่อผลัดดันการศึกษาทางด้านวิชาชีพครู ในช่วงเวลาที่วิชาชีพครูขาดแคลนและไม่สอดคล้องกับการขยายตัวของสังคม และศาสตร์ทางการศึกษายังใหม่ ต่อสังคมในขณะนั้น เป็นการเริ่มต้นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ประถมศึกษา และประกาศนียบัตรครูมัธยมศึกษา โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงถือกำเนิดขึ้นจากการผลัดดันของ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นปลัดกระทรวงศึกษาธิการอยู่ในขณะนั้น และท่านก็ได้มีบทบาททางการศึกษาทั้งที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง วิทยาลัยวิชาการศึกษา และสังคมไทย

เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงได้กำเนิดขึ้นแล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งให้หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๙๒ - ๒๔๙๗ ท่านเป็นผู้นำและผู้วางรากฐานระเบียบแบบแผนของการฝึกหัดครู เป็นผู้บุกเบิกงานวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์ และเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแบบแผนของบุชนียบุคคลในวิชาชีพครู

วิทยาลัยวิชาการศึกษา

เมื่อถึงพุทธศักราช ๒๔๙๖ ปัญหาการขาดแคลนครูและนักการศึกษาเป็นปัญหาที่รุนแรงยิ่งขึ้นในสังคมไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกๆ ด้าน ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ผู้นำการศึกษาสมัยใหม่หรือผู้นำ

การศึกษาแบบพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ในสังคมไทย ได้เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการให้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา (College of Education) ขึ้นเพื่อพัฒนาปรัชญา แนวคิด และความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษสมัยใหม่ ให้สอดคล้องผลงานสัมพันธ์กับสังคมประชาธิปไตย รวมทั้งการพัฒนาศาสตร์ให้เป็นวิชาชีพที่ระบบแบบแผน และมีความลุ่มลึกในสังคมไทย พร้อมกับการประสานปริญญาด้านศึกษาศาสตร์ ทั้งในระดับบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต เมื่อแรกเริ่มการสถาปนาวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นแทนโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงนั้น (๑๖ กันยายน ๒๔๙๗) ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งอธิการในระหว่างพุทธศักราช ๒๔๙๗ - ๒๔๙๙ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะวิชาการศึกษา หลังจากนั้นจึงได้รับตำแหน่งอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา จนถึงพุทธศักราช ๒๕๑๒

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภายใต้แนวคิดระบบโรงเรียนสาธิต (Demonstration School) เพื่อให้โรงเรียนสาธิตเป็นแปลงทดลองค้นคว้า ในระบบการศึกษาพื้นฐานสมัยใหม่ วิทยาลัยวิชาการศึกษาจัดระบบการศึกษาแบบวิทยาเขต โดยขยายวิทยาเขตปทุมวัน (๒๔๙๘) วิทยาเขตบางแสน (๒๔๙๘) วิทยาเขตพิษณุโลก (๒๕๑๐) วิทยาเขตมหาสารคาม (๒๕๑๑) วิทยาเขตสงขลา (๒๕๑๑) วิทยาเขตพระนคร (๒๕๑๒) และวิทยาเขตพลศึกษา (๒๕๑๓) โดยมีวิทยาเขตประสานมิตรเป็นศูนย์กลางการบริหาร

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ภายใต้การนำของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ในฐานะที่ท่านเป็นนักวิชาการ และนักการศึกษาสมัยใหม่ ได้พัฒนาแนวคิดพิพัฒนาการนิยมและการเรียนการสอนสมัยใหม่จากสังคมตะวันตก นำมาวางหลักปฏิฐานไว้ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็ระบบห้องสมุด ระบบคะแนน ระบบการวัดผล รวมทั้งวิชาการศึกษสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าที่สุดในสังคมไทยขณะนั้น นอกจากนั้นแล้ว วิทยาลัยวิชาการศึกษา ยังได้รับการช่วยเหลือทั้งด้านบุคลากร หนังสือ และทุนการศึกษามากมาย จนอาจกล่าวได้ว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา มีระบบการศึกษาที่ก้าวหน้าที่สุดในช่วงเวลานั้น ตราหรือเครื่องหมายของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งเป็นสมการทางด้านคณิตศาสตร์ $y = e^x$ (Exponential Curve) เส้นกราฟของการขยายเพิ่มขึ้น มีความหมายสอดคล้องกับปรัชญาที่ว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” หรือ “ศึกษา วิรุฬหิ สมฺปตฺตา” หรือ “Education is Growth” รวมทั้งสอดคล้องกับ “สีเทา - แดง” ซึ่งสีเทาเป็นสีของสมอง หมายถึง “ความคิด” และสีแดงเป็นสีของเลือด หมายถึง “ความกล้าหาญ” สีเทา - แดง จึงหมายถึง “คิดอย่างกล้าหาญ”

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พุทธศักราช ๒๕๑๖ ก่อนหน้าเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ในช่วงเวลาที่ ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต ใจเกล้าสุนทร ดำรงตำแหน่งอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา คณาจารย์ นิสิต และข้าราชการ ได้ร่วมกันเรียกร้องต่อรัฐบาลให้ปรับฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัย และย้ายสังกัดจากกระทรวงศึกษาธิการไปขึ้นกับทบวงมหาวิทยาลัย ท่ามกลางการปกครองที่เข้มงวดรุนแรงของรัฐบาลทหารในขณะนั้น เพื่อความคล่องตัวในการพัฒนาโครงสร้างการบริหาร และการเรียนการสอนที่จำกัด ไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยและการขยายตัวที่มีความหลากหลายวิชาชีพ ท้ายที่สุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ “มหาวิทยาลัยที่เจริญเป็นศรีสง่าแก่มหานคร” ก็ได้รับการสถาปนาขึ้นในปีถัดมา

(๒๙ มิถุนายน ๒๕๑๗) โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.สุตใจ เหล่าสุนทร เป็นอธิการบดี (พุทธศักราช ๒๕๑๒ - ๒๕๒๑)

จากอดีต (พุทธศักราช ๒๔๙๗-๒๕๑๘) ที่มีคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา สำนักงานอธิการบดี สำนักหอสมุดกลาง คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะพยาบาลศึกษา และบัณฑิตวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๕ (พุทธศักราช ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) จัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๗ (พุทธศักราช ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙) จัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์* สำนักคอมพิวเตอร์ สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม* สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา* คณะเภสัชศาสตร์ และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๘ (พุทธศักราช ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) จัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์* สถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร* สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ* ศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษา* ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๙ (พุทธศักราช ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) จัดตั้งวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน* วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม* ศูนย์บริการวิชาการ*** สำนักงานบริหารกิจการหอพัก ศูนย์กีฬา มศว*** แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๑๐ (พุทธศักราช ๒๕๕๐-๒๕๕๔) จัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย* อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และขยายบทบาทไปที่จังหวัดตาก เชียงใหม่ น่าน เลย สุพรรณบุรี และสตูล ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการต้นแบบของมหาวิทยาลัยชุมชนกระบวนทัศน์หนึ่งที่มีความร่วมมือกับภาคีต่างๆ ในพื้นที่เน้นการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพระการสำคัญ จัดตั้งสำนักวิชาเศรษฐศาสตร์ และนโยบายสาธารณะ* คณะเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์การเกษตร* และรับโอนคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเกิดจากการรวมสถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร และสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน จัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ จัดตั้งสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย และจัดตั้งสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ ๑๑ (พุทธศักราช ๒๕๕๕-๒๕๕๙) จัดตั้ง สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา

พุทธศักราช ๒๕๔๙ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีแนวคิดในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านคุณภาพมาตรฐานวิชาการที่เป็นเลิศด้านกายภาพ ด้านศักยภาพของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตตลอดจนเชื่อมโยงกับชุมชนสังคม โดยเปิดพื้นที่มหาวิทยาลัยออกสู่ถนนอโศกมนตรีโดยจัดซื้อที่ดินจำนวน ๓ แปลงคือ ที่ดิน ๒ แปลงพื้นที่ ๖ ไร่ ๒ งาน ๒๘ ตารางวา ติดกับถนนอโศกมนตรีเพื่อก่อสร้างอาคารสูง ๑๗ ชั้น (อาคารบริการ : ศาสตราจารย์หม่อมหลวง ปิ่น มาลากุล) และอาคารสูง ๒๒ ชั้น (อาคารนวัตกรรมการ : ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี) ที่ดินแปลงที่ ๓ พื้นที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ริมคลองแสนแสบ

พุทธศักราช ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยเกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล มีจุดประสงค์เพื่อการบริหารงานที่คล่องตัวมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย โดยให้ศูนย์กีฬา มศว อยู่ภายใต้การดูแลของคณะพลศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษาอยู่ภายใต้การดูแลของคณะวิทยาศาสตร์

สถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษอยู่ภายใต้การดูแลของคณะศึกษาศาสตร์ ศูนย์บริการวิชาการและสำนักบริหาร
กิจการหอพักที่ได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์บริหารกิจการหอพัก เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานอธิการบดี เปลี่ยนชื่อหน่วยงาน
บางแห่ง คือ คณะสหเวชศาสตร์เป็นคณะกายภาพบำบัด สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะเป็น
คณะเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ยึดหลัก “ปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙-๑๑
การผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยจึงได้ตั้งคณะขึ้นมาอีก ๒ แห่ง คือ วิทยาลัยอุตสาหกรรม
สร้างสรรค์ และคณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม เพื่อการเป็นมหาวิทยาลัยรับใช้สังคมที่ยั่งยืนตลอดไป

หมายเหตุ * เป็นส่วนงานในกำกับของมหาวิทยาลัยโดยมติสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** เป็นหน่วยงานในสังกัดคณะแพทยศาสตร์

*** เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งโดยมติสภามหาวิทยาลัยให้มีการบริหารจัดการที่ต่างไปจากส่วนในกำกับ ฐานะไม่

เทียบเท่าคณะ สถาบัน สำนัก

กฐิน

๑. ความหมาย

๑.๑ คำว่า กฐิน มีความหมายเกี่ยวข้องกันถึง ๔ ประการ คือ

เป็นชื่อของกรอบไม้ อันเป็นแม่แบบสำหรับทำจีวร ซึ่งอาจเรียกว่า สะติง ก็ได้

เป็นชื่อของผ้า ที่ถวายแด่พระสงฆ์เพื่อทำจีวรตามแบบหรือกรอบไม้นั้น

เป็นชื่อของบุญกิริยา คือการทำบุญ ในการถวายผ้ากฐินเพื่อให้สงฆ์ทำเป็นจีวร

เป็นชื่อของสังฆกรรม คือกิจกรรมของสงฆ์ที่จะต้องมีการสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุมสงฆ์ ในการมอบผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

กฐินที่เป็นชื่อของกรอบไม้

หมายถึง กรอบไม้แบบสำหรับทำจีวร ซึ่งอาจเรียกว่าสะติงก็ได้ เนื่องจากในครั้งพุทธกาล การทำจีวรให้มีรูปลักษณะตามที่กำหนดกระทำได้โดยยาก จึงต้องทำกรอบไม้สำเร็จรูปไว้ เพื่อเป็นอุปกรณ์สำคัญในการทำเป็นผ้านุ่งหรือผ้าห่มหรือผ้าห่มซ้อนที่เรียกว่าจีวรเป็นส่วนรวม ผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ ในภาษาไทยนิยมเรียกผ้านุ่งว่า สบง ผ้าห่มว่า จีวร และ ผ้าห่มซ้อนว่า สังฆากู การทำผ้าโดยอาศัยแม่แบบเช่นนี้ คือทาบผ้าลงไปกับแม่แบบแล้วตัดเย็บย้อมทำให้เสร็จในวันนั้น ด้วยความสามัคคีของสงฆ์ เป็นการร่วมใจกันทำกิจที่เกิดขึ้นและเมื่อทำเสร็จหรือพ้นกำหนดกาลแล้ว แม่แบบหรือกฐินนั้นก็รื้อเก็บไว้ใช้ในการทำผ้าเช่นนั้นอีกในปีต่อไป การรื้อแบบไม้นี้เรียกว่า เตาะ ฉะนั้นคำว่า กฐินเตาะ หรือ เตาะกฐิน จึงหมายถึงการรื้อแม่แบบเก็บไว้ใช้ในโอกาสหน้า

กฐินที่เป็นชื่อของผ้า

หมายถึง ผ้าที่ถวายให้เป็นกฐินภายในกำหนดกาล ๑ เดือน นับตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ผ้าที่จะถวายนั้นจะเป็นผ้าใหม่ หรือผ้าเทียมใหม่ เช่น ผ้าฟอกสะอาด หรือผ้าเก่า หรือผ้าบังสุกุลคือผ้าที่เขาทิ้งแล้ว และเป็นผ้าเปื้อนฝุ่นหรือผ้าตกตามร้านก็ได้ ผู้ถวายจะเป็นคฤหัสถ์ก็ได้ เป็นภิกษุหรือสามเณรก็ได้ ถวายแก่พระสงฆ์แล้วก็เป็นอันใช้ได้

กฐินที่เป็นชื่อของบุญกิริยาคือการทำบุญ

หมายถึง การถวายผ้ากฐินเป็นทานแก่พระสงฆ์ผู้จำพรรษาอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งครบ ๓ เดือน เพื่อสงเคราะห์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบให้มีผ้านุ่งหรือผ้าห่มใหม่ จะได้ใช้ผลัดเปลี่ยนของเก่าที่จะขาดหรือชำรุด การทำบุญถวายผ้ากฐิน

หรือที่เรียกว่า ทอดกฐิน คือ ทอดหรือวางผ้าลงไปแล้วกล่าวคำถวายในท่ามกลางสงฆ์เรียกได้ว่าเป็น กาลทาน คือการถวายก่อนหน้านั้น หรือหลังจากนั้นไม่เป็นกฐิน ท่านจึงถือว่าหาโอกาสทำได้ยาก

กฐินที่เป็นชื่อของสังฆกรรม

หมายถึง กิจกรรมของสงฆ์ก็จะต้องมีการสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุมสงฆ์ ในการมอบผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เมื่อทำจิรวสำเร็จแล้วด้วยความร่วมมือของภิกษุทั้งหลาย ก็จะได้เป็นโอกาสให้ได้ช่วยกันทำจิรวของภิกษุรูปอื่น ขยายเวลาทำจิรวได้อีก ๔ เดือน ทั้งนี้เพราะในสมัยพุทธกาล การหาผ้าทำจิรวทำได้โดยยาก ไม่ทรงอนุญาตให้เก็บสะสมผ้าไว้เกิน ๑๐ วัน แต่เมื่อได้ช่วยกันทำสังฆกรรมเรื่องกฐินแล้วอนุญาตให้แสวงหาผ้าและเก็บผ้าไว้ทำเป็นจิรวได้จนตลอดฤดูหนาว คือจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔

จากความหมายข้างต้นจะเห็นว่า มีความเกี่ยวข้องกัน ๔ ประการ เมื่อสงฆ์ทำสังฆกรรมเรื่องกฐินเสร็จแล้ว และประชุมกัน อนุโมทนากฐิน คือแสดงความพอใจว่าได้กรานกฐินเสร็จแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธี

๑.๒ คำว่า **กรานกฐิน** คือการลาดผ้า หรือทาบผ้าลงไปกับกรอบไม้แม่แบบเพื่อตัดเย็บย้อม ทำเป็นจิรวผืนใดผืนหนึ่ง

๑.๓ คำว่า **การจงกฐิน** คือการแสดงความจำนงเป็นลายลักษณ์อักษร หรือด้วยวาจาต่อทางวัดว่าจะนำกฐินมาถวาย เมื่อนั้นเมื่อนี้แล้วแต่จะตกลงกัน แต่จะต้องภายในเขตเวลา ๑ เดือน ตามที่กำหนดในพระวินัย

๑.๔ คำว่า **อปโลกน์กฐิน** คือการที่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเสนอขึ้นในที่ประชุมสงฆ์ถามความเห็นชอบว่าควรมีการกรานกฐินหรือไม่ เมื่อเห็นชอบร่วมกันแล้ว จึงหารือกันต่อไปว่าผ้าที่ทำสำเร็จแล้วควรถวายแก่ภิกษุรูปใด การปรึกษาหารือ การเสนอความเห็นเช่นนี้เรียกว่า อปโลกน์ (อ่านว่า อะ - ปะ - โลก) หมายถึงการช่วยกันมองดูว่าจะสมควรอย่างไร เพียงเท่านั้นยังใช้ไม่ได้ เมื่ออปโลกน์เสร็จแล้วจึงต้องสวดประกาศเป็นการสงฆ์ จึงนับว่าเป็นสังฆกรรมเรื่องกฐินดังกล่าวไว้แล้วในตอนต้น

ในปัจจุบันมีผู้ถวายผ้ามากขึ้น มีผู้สามารถตัดเย็บย้อมผ้าที่จะทำเป็นจิรวได้แพร่หลายขึ้น การใช้ไม้แม่แบบอย่างเก่าจึงเลิกไป เพียงแต่รักษาชื่อและประเพณีไว้โดยไม่ต้องใช้กรอบไม้แม่แบบ เพียงถวายผ้าขาวให้ตัดเย็บย้อมให้เสร็จในวันนั้น หรืออีกอย่างหนึ่งนำผ้าสำเร็จรูปมาถวายก็เรียกว่า ถวายผ้ากฐินเหมือนกัน และเนื่องจากยังมีประเพณีนิยมถวายผ้ากฐินกันแพร่หลายไปทั่วประเทศไทย จึงนับว่าเป็นประเพณีนิยมในการบำเพ็ญกุศล เรื่องกฐินนี้ยังขึ้นหน้าขึ้นตาเป็นสาธารณประโยชน์ ร่วมกับการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามไปในขณะเดียวกัน

๒. ตำนาน

ครั้งพุทธกาล มีเรื่องเล่าไว้ว่าในคัมภีร์พระวินัยปิฎกกฐินขันธกะว่า ครั้งหนึ่งภิกษุชาวเมืองปาฐาประมาณ ๓๐ รูป ซึ่งถือธุดงค์ตัวอย่างยิ่งยวด มีความประสงค์จะเฝ้าพระพุทธเจ้าซึ่งขณะนั้นประทับอยู่ กรุงสาวัตถี แคว้นโกศล จึงพากันเดินทางมุ่งหน้าไปยังเมืองนั้น พอถึงเมืองสาเกตซึ่งอยู่ห่างจากกรุงสาวัตถีประมาณ ๖ โยชน์ ก็เป็นวันเข้าพรรษาพอดี เดินทางต่อไปมิได้ต้องจำพรรษาอยู่ที่เมืองสาเกตตามพระวินัยบัญญัติ ขณะที่จำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกต เกิดความร้อนรน

อยากเฝ้าพระพุทธเจ้าเป็นกำลัง ดังนั้น พอลอกพรธรรมาแล้วก็รีบเดินทาง แต่ระยะนั้นยังมีฝนตกมาก หนทางที่เดิน
 ชุ่มไปด้วยน้ำเป็นโคลนเป็นตม ต้องบุกต้องลุยมาจนกระทั่งถึงกรุงสวตถิได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆ

พระพุทธเจ้าจึงมีปฏิสันถารกับภิกษุเหล่านั้นถึงเรื่องการจำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกต และการเดินทางภิกษุ
 เหล่านั้น จึงกราบทูลถึงความตั้งใจความร้อนรนกระวนกระวายและการเดินทางที่ลำบากให้ทรงทราบทุกประการ

พระพุทธเจ้าทรงทราบและเห็นความลำบากของภิกษุ จึงทรงยกเป็นเหตุและมีพระพุทธานุญาต ให้พระภิกษุ
 ผู้จำพรรษารับถ้วนแล้วกรานกฐินได้ และเมื่อกรานกฐินแล้วจะได้รับอานิสงส์บางข้อตามพระวินัยต่อไป

๓. ข้อกำหนดเกี่ยวกับกฐิน

ข้อกำหนดเกี่ยวกับกฐินมีดังต่อไปนี้

๓.๑ จำนวนพระสงฆ์ในวัดที่จะทอดกฐินได้ ถ้ากล่าวตามหลักฐานในพระไตรปิฎก (เล่ม ๕ หน้า ๒๕๘)
 ซึ่งเป็นพระพุทธภาษิตกล่าวว่า สงฆ์ ๔ รูป ทำกรรมได้ทุกอย่างเว้นการปวารณา คือ การอนุญาตให้ว่ากล่าวตักเตือนได้
 การอุปสมบทและการสวดถอนจากอาบัติบางประการ (อพัทาน) จึงหมายถึงว่า จำนวนพระสงฆ์ในวัดที่จะทอดกฐินได้จะต้องมี
 ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป แต่หนังสืออธิบายชั้นหลังที่เรียกว่า อรรถกถากล่าวว่าต้อง ๕ รูปขึ้นไป เมื่อหนังสืออธิบายชั้นหลัง
 ขัดแย้งกับพระไตรปิฎก จึงต้องถือพระไตรปิฎกเป็นสำคัญ

๓.๒ คุณสมบัติของพระสงฆ์ที่มีสิทธิรับกฐิน คือ พระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดนั้นครบ ๓ เดือน ปัญหาที่เกิดขึ้นมี
 อยู่ว่าจะนำพระสงฆ์วัดอื่นมาสมทบ จะใช้ได้หรือไม่ ตอบว่าถ้าพระสงฆ์วัดที่จะทอดกฐินนั้น มีจำนวนครบ ๔ รูปแล้ว
 จะนำพระสงฆ์ที่อื่นมาสมทบก็ได้ แต่จะอ้างสิทธิไม่ได้ ผู้มีสิทธิเฉพาะผู้จำพรรษาครบ ๓ เดือนเท่านั้น การนำพระภิกษุมา
 จากวัดอื่น สิทธิเฉพาะที่ทายกจะถวายอะไรเป็นพิเศษเท่านั้น ไม่มีสิทธิในการออกเสียงเรื่องจะถวายผ้าแก่ภิกษุรูปนั้นรูปนี้

๓.๓ กำหนดกาลที่จะทอดกฐิน การทอดกฐินนั้นทำได้ภายในเวลากำหนด คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑
 จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ก่อนหรือหลังจากนั้นไม่นับเป็นกฐิน

๓.๔ ข้อควรทราบเกี่ยวกับกฐินไม่เป็นอันทอดหรือเป็นโมฆะ เรื่องนี้สำคัญมาก ควรทราบทั้งผู้ทอด
 และทั้งฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับ เพราะเป็นเรื่องทางพระวินัย (วินัยปิฎกเล่ม ๕ หน้า ๑๓๗) คือมักจะมีพระในวัดเที่ยวขอโดยตรง
 หรือโดยอ้อม ด้วยวาจาบ้าง ด้วยหนังสือบ้าง เชิญชวนให้ไปทอดกฐินในวัดของตน การทำเช่นนั้นผิดพระวินัย กฐินไม่เป็นอัน
 กรานนับเป็นโมฆะ การทอดก็ไม่เป็นอันทอด พระผู้รับก็ไม่ได้อานิสงส์ จึงควรระมัดระวังทำให้ถูกต้องและแนะนำผู้เข้าใจผิด
 ปฏิบัติผิด ทำให้ถูกต้องเรียบร้อย

๔. ประเภทของกฐิน

การทอดกฐินที่ปฏิบัติกันมาในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แยกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ

- กฐินหลวง
- กฐินราษฎร์

กฐินหลวง

ประวัติมีว่า เมื่อพระพุทธศาสนาได้แพร่หลายเข้ามาประดิษฐานในประเทศไทย และประชาชน คนไทยที่ตั้งหลักแหล่งอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว การทอดกฐินได้กลายเป็นประเพณีของบ้านเมืองมาโดยลำดับ พระเจ้าแผ่นดินผู้ปกครองบ้านเมือง ได้ทรงรับเรื่องกฐินนี้ขึ้นเป็นพระราชพิธีอย่างหนึ่ง ซึ่งทรงบำเพ็ญเป็นการประจำเมื่อถึงเทศกาลทอดกฐิน การที่พระเจ้าแผ่นดินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเกี่ยวกับกฐินเป็นพระราชพิธีดังกล่าวนี้ เป็นเหตุให้เรียกกันว่า กฐินหลวง วัดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นวัดหลวงหรือวัดราษฎร์ หากพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินแล้ว เรียกว่า กฐินหลวง ทั้งสิ้น มิใช่กำหนดว่าทอดที่วัดหลวงเท่านั้นจึงจะเรียกว่า กฐินหลวง

ในสมัยรัตนโกสินทร์ ราชประเพณีของหลวงนั้นพระมหากษัตริย์จะเริ่มเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินตามพระอารามหลวงในวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันแรม ๙ ค่ำ เดือน ๑๑ โดยเสด็จ ทั้งทางบกและทางเรือ หากเสด็จทางเรือจะมีกระบวนพยุหยาตราชลมารค พระมหากษัตริย์ประทับในเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญมากขึ้น จึงเปลี่ยนเป็นเสด็จพระราชดำเนินโดยรถม้าพระที่นั่งและรถยนต์พระที่นั่ง

และสมัยต่อมา เรื่องของกฐินหลวงได้เปลี่ยนไปตามภาวะการณของบ้านเมือง เช่น ประชาชนมีศรัทธาเจริญรอยตามพระราชศรัทธาของพระเจ้าแผ่นดิน ได้รับพระมหากษัตริย์คุณให้ถวายผ้าพระกฐินได้ตามสมควรแก่ฐานะ เป็นต้น เป็นเหตุให้แบ่งแยกกฐินหลวงออกเป็นประเภทๆ ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน ดังนี้

๑. กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี

กฐินดังกล่าวนี้พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินด้วยพระองค์เองเป็นประจำ ณ วัดสำคัญซึ่งทางราชการกำหนดขึ้น มีหมายกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินไว้อย่างเรียบร้อย ปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดต่างๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค ๑๖ วัด คือ

๑. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรีรางคารรัชกาลที่ ๑)
๒. วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร (เป็นวัดคู่พระบรมราชวงศ์จักรี)
๓. วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรีรางคารรัชกาลที่ ๘)
๔. วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรีรางคารรัชกาลที่ ๖)
๕. วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรีรางคารรัชกาลที่ ๕)
๖. วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรีรางคารรัชกาลที่ ๗)
๗. วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามกรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรีรางคารรัชกาลที่ ๔)
๘. วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร (รัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างอุทิศถวายพระบรมราชชนนี)
๙. วัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรีรางคารสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ และพระบรมราชสรีรางคารสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า)

๑๐. วัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชานุสรณ์รัชกาลที่ ๔)
๑๑. วัดอรุณราชวราราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรืรางคารรัชกาลที่ ๒)
๑๒. วัดราชโอรสาราม กรุงเทพมหานคร (มีพระบรมราชสรืรางคารรัชกาลที่ ๓)
๑๓. วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม (มีพระบรมราชสรืรางคารรัชกาลที่ ๖)
๑๔. วัดสุพรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เป็นวัดที่สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก สร้างขึ้นไว้ ณ นิวาสสถานเดิม)

๑๕. วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เป็นวัดที่รัชกาลที่ ๕ ทรงพระราชดำริให้สร้างเป็นวัดประจำพระราชวังบางปะอิน)

๑๖. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก (เป็นวัดในประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญ ถือเป็นราชประเพณีเมื่อพระมหากษัตริย์เสวยราชย์บรมราชาภิเษกแล้วต้องเสด็จฯ ไปถวายสักการะพระพุทธรูปชินราช)

วัดหลวงทั้งหมดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินด้วยพระองค์เองเพียงปีละ ๘-๙ วัดเท่านั้น นอกนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ หรือองคมนตรี หรือผู้ที่ทรงเห็นสมควรเป็นผู้แทนพระองค์ไปถวาย

กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธีนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวังออกหมายกำหนดการเป็นประจำทุกปี จึงไม่มีการจองล่วงหน้า

แนวปฏิบัติ

การเฝ้าฯ รับเสด็จฯ งานถวายผ้าพระกฐินหลวงประจำปีที่สำนักพระราชวังออกเป็นหมายกำหนดการและกำหนดการแต่งกายเฝ้าฯ รับเสด็จฯ

ผู้ที่เฝ้าฯ รับเสด็จฯ ตามหมายกำหนดการ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้รับรองเชิญให้นั่งพัก ณ ที่ซึ่งจัดไว้ นอกพระอุโบสถตามลำดับชั้นยศ และตำแหน่ง

งานเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินตามราชประเพณีประจำปีที่สำนักพระราชวังออกเป็นหมายกำหนดการ แต่งเครื่องแบบเต็มยศ จะมีกองเกียรติยศทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ พร้อมทั้งแถวประจำกองและทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ตั้งแถวรับเสด็จฯ

เมื่อใกล้เวลาเสด็จฯ ประมาณ ๕ หรือ ๑๐ นาที เจ้าหน้าที่ผู้รับรองของสำนักพระราชวังจะได้เชิญข้าราชการผู้มีเกียรติที่มาเฝ้าฯ ไปยืนเรียงแถวรอรับเสด็จฯ ตามแนวทางลาดพระบาท (ถ้าสถานที่ไม่มีพอจะเข้าแถว ก็ครองเฝ้าฯ ณ ที่ซึ่งจัดไว้วันนั้น)

ได้เวลาเสด็จฯ มีแถววงกองทหารเกียรติยศบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ผู้เฝ้าฯ ที่นั่งพักยืนถวายความเคารพ ผู้มาเฝ้าฯ ที่เข้าแถวรับเสด็จฯ ถ้าสวมหมวกทำวันทยหัตถ์ จนสุดเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมีและถวายความเคารพเมื่อเสด็จฯ ผ่าน

เสด็จฯ เข้าสู่พระอุโบสถ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้เชิญและนำเฉพาะข้าราชการผู้ใหญ่ เข้าไปเฝ้าฯ ในพระอุโบสถ เมื่อเข้าไปจะต้องถวายคำนับ แล้วยืนอยู่ ณ แก้อีที่ที่จะนั่งเฝ้าฯ ตามยศและตำแหน่ง เมื่อทรงปฏิบัติในการถวายพระกฐิน ประทับพระราชอาสน์ ผู้เฝ้าฯ ถวายคำนับแล้วนั่งได้ เมื่อเสด็จฯ กลับก็ปฏิบัติทำนองเดียวกับเมื่อเสด็จมาถึง

ราชประเพณีเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐิน ถ้าพระอารามหลวงหรือวัดใดมีโรงเรียนตั้งอยู่ย่อมจัดลูกเสือหรือนักเรียนตั้งแถวรับเสด็จฯ ถ้ามีแถววงลูกเสือด้วยให้บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เมื่อเสด็จฯ ถึงและเสด็จฯ กลับ

โรงเรียนที่จัดลูกเสือให้นักเรียนรับเสด็จฯ ตามระเบียบจะต้องจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชา ประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ แทนพระพุทธรูป มีแจกัน พานดอกไม้ธูปเทียนพร้อม แต่ไม่ต้องจุดธูปเทียนหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ ควรมีธูปเทียนแพ กระทรงดอกไม้ใส่พานตั้งไว้ เป็นการถวายเคารพสักการะ ในการรับเสด็จฯ

ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่/ครูใหญ่ ยืนที่ข้างๆ โต๊ะหมู่หน้าแถวนักเรียนและลูกเสือ เมื่อเสด็จถึง ณ ที่นั้น ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ก้าวออกมาถวายความเคารพ (ถ้าเป็นครูผู้ชายสวมหมวก ทำวันทยหัตถ์ ถ้าเป็นครูหญิงถวายความเคารพด้วยการถอนสายบัว) แล้วกราบบังคมทูลรายงานจำนวนอาจารย์ ครู นักเรียน จบแล้ว ถอยออกไปถวายคำนับก่อนที่จะกลับไปยืนเฝ้าฯ ณ ที่เดิม

๒. กฐินต้น

กฐินดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเพราะพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดที่มีใช้วัดหลวง และมีได้เสด็จไปอย่างเป็นทางการหรืออย่างเป็นทางการพระราชพิธี แต่เป็นการบำเพ็ญพระราชกุศล ส่วนพระองค์อีกด้วย พลตรีหม่อมทวีวงศ์ถวัลย์ศักดิ์ (ม.ร.ว.เฉลิมลาภ ทวีวงศ์) ได้เล่าประวัติเรื่องการเกิดขึ้นของกฐินต้นนี้ไว้ว่า “กฐินส่วนพระองค์นี้ ในสมัยก่อนรัชกาลที่ ๕ จะเรียกว่าอย่างไรนั้น ยังไม่พบหลักฐาน มาเรียกกันว่ากฐินต้นในรัชกาลที่ ๕ ภายหลังที่ได้มีการเสด็จประพาสหัวเมืองต่างๆ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ การเสด็จประพาสครั้งนั้น โปรดให้จัดให้ง่ายกว่าการเสด็จประพาสเพื่อสำราญพระราชอิริยาบถอย่างสามัญ คือ โปรดไม่ให้มีท้องตราสั่งหัวเมืองให้จัดทำที่ประทับแรม ณ ที่ใดๆ พอพระราชเหตุทัยจะประทับที่ไหน ก็ประทับที่นั่น บางคราวก็ทรงเรือเล็กหรือเสด็จรถไฟไปโดยมิให้ใครรู้ การเสด็จประพาสครั้งนั้นเรียกว่าเสด็จประพาสต้น เหตุที่เรียกว่าประพาสต้นก็เพราะเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ เสด็จทรงเรือมาด ๔ แจว ประพาสในแม่น้ำอ้อม ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ซื้อเรือมาดแจว ๔ แจว เพิ่มขึ้นอีกลำหนึ่งลำ สำหรับแจวตามเรือพระที่นั่งเวลามีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จพระราชดำเนิน โดยมีให้ใครรู้จักพระองค์ เมื่อซื้อเรือมาดได้ตั้งพระราชประสงค์แล้วก็พระราชทานชื่อเรือลำนั้นว่า “เรือต้น” ในวันนั้นกว่าจะเสด็จพระราชดำเนินกลับถึงที่ประทับแรมที่เมืองราชบุรีเกือบ ๓ ท่วม เพราะน้ำเชี่ยวผู้คนในขบวนเสด็จฯ เหนื่อยหอบตามกัน จึงเป็นมูลเหตุให้เรียกการเสด็จประพาสอย่างในวันนั้นว่า ประพาสต้น และยังเป็นมูลเหตุให้เรียกการเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์ว่า พระกฐินต้น เรียกแบบเรือไทยที่ทรงสร้างสำหรับประทับอย่างชาวบ้านว่า เรือต้น กันต่อมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงดำเนินตามพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเสด็จพระราชดำเนินไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินต้นเป็นประจำทุกปี การจะเสด็จฯ ไปถวายผ้าพระกฐินต้นที่วัดใดมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. เป็นวัดที่ยังไม่เคยเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินมาก่อน
๒. ประชาชนมีความเลื่อมใสในวัดนั้นมาก
๓. ประชาชนในท้องถิ่นนั้นไม่ค่อยมีโอกาสได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปจะได้มีโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างใกล้ชิดด้วย

แนวปฏิบัติ

ในกรณีที่เสด็จฯ ไปถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์ที่เรียกกันว่า พระกฐินต้น ส่วนมากจะเป็นวัดในต่างจังหวัด สำนักพระราชวังจะออกเป็นหมายรับสั่ง ส่วนมากจะแต่งเครื่องแบบปกติขาวเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เฝ้าฯ เจ้าหน้าที่ นอกนั้นหรือข้าราชการในท้องถิ่น แต่งกายเครื่องแบบปกติ กากีคือตั้งแบบข้าราชการ หรือกากีคือพับผูกผ้าผูกคอ การเฝ้าฯ รับเสด็จ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะรับรองข้าราชการและผู้มีเกียรติรอเฝ้าฯ ณ ที่ซึ่งจัดไว้นอกพระอุโบสถ

การเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินในต่างจังหวัดนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องจัดข้าราชการเข้าแถวรับเสด็จฯ ณ ที่ซึ่งรถยนต์พระที่นั่งเทียบ เมื่อเสด็จฯ ลงจากรถยนต์พระที่นั่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องเข้าไปเฝ้าฯ ถวายคำนับ (ถ้าสวมหมวกทำวันทยหัตถ์) แล้วกราบบังคมทูลรายงานตนเองและเบิกข้าราชการผู้ใหญ่ที่เฝ้าฯ เช่น ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้า..... ผู้ว่าราชการจังหวัด..... ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเบิกผู้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท (ในกรณีที่ภริยาเฝ้าฯ อยู่ด้วย) นาง..... ภริยาข้าพระพุทธเจ้า (จะทูลเกล้าถวายดอกไม้ด้วยก็ได้) แล้วต่อไป ควรจะกราบบังคมทูลเฉพาะข้าราชการผู้ใหญ่ระดับสูง เช่น รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัด นายอำเภอของท้องถิ่นที่เสด็จฯ เท่านั้น

๓. กฐินพระราชทาน

เป็นกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานผ้าของหลวง แก่ผู้ที่กราบบังคมทูลขอพระราชทานเพื่อไปถวายยังวัดหลวง นอกจากวัดสำคัญที่ทรงกำหนดไว้ว่าจะเสด็จพระราชดำเนินด้วยพระองค์เอง (๑๖ วัด ดังที่กล่าวมาแล้ว) เหตุที่เกิดกฐินพระราชทานเพราะว่าปัจจุบันวัดหลวงมีจำนวนมาก จึงเปิดโอกาสให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ตลอดจนคณะบุคคลหรือบุคคลที่สมควรรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวายได้ และผู้ที่ได้รับพระราชทานจะเพิ่มไทยธรรมเป็นส่วนตนโดยเสด็จพระราชกุศลด้วยตามกำลังศรัทธาก็ได้

ปัจจุบันกระทรวง ทบวง กรม คณะบุคคลหรือบุคคลใดมีความประสงค์จะรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวาย ณ วัดหลวงวัดใดก็ติดต่อไปยังกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมตามระเบียบ ซึ่งเท่ากับเป็นการจองกฐินไว้ก่อนนั่นเอง

แนวปฏิบัติ

ขั้นตอนของกฐินพระราชทานมีดังนี้

๑. เมื่อได้รับผ้าพระกฐินพระราชทานจากกรมการศาสนาแล้ว ควรถวายหลังวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ หรือเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทอดพระกฐินวันแรกแล้ว

๒. ให้ติดต่อกับวัดโดยตรง เพื่อแจ้งวัน เวลา และขอให้เจ้าอาวาสสั่งไวยาวัจกรเตรียมสถานที่และสิ่งจำเป็น ที่มีบูชาพระรัตนตรัยมีเครื่องบูชาพร้อมอาสนสงฆ์สำหรับพระสงฆ์อนุโมทนาพระกฐิน โต้ะขนาดกว้างพอสมควรสำหรับ วางพานแว่นฟ้า ผ้าไตรพระกฐินและพานเทียนพระปาติโมกข์ โต้ะวางเครื่องบริขารพระกฐินและเครื่องไทยธรรม โต้ะ แก้อื้อสำหรับผู้เป็นประธานและผู้ร่วมพิธีตาม สมควร

๓. เมื่อถึงวันกำหนด ก่อนผู้เป็นประธานจะไปถึงหรือก่อนเริ่มพิธี ให้เจ้าหน้าที่เชิญเครื่องพระกฐินจัดไว้ บนโต้ะ วางเทียนปาติโมกข์ไว้บนพาน และให้เจ้าหน้าที่แต่งเครื่องแบบ หรือแต่งสากลนิยมคอยส่งให้ผู้เป็นประธาน ที่เชิงบันไดหรือประตูเข้าสถานที่ประกอบพิธี

๔. ประธานรับผ้าพระกฐินจากเจ้าหน้าที่ที่เชิงบันไดพระอุโบสถ อุ่มประคองยืนตรง ถวายความเคารพพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขณะดนตรีบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี แล้วจึงเข้าสู่พระอุโบสถตรงไปวางไว้ที่พานแว่นฟ้า ซึ่งตั้งอยู่ หน้าอาสนสงฆ์ (ถ้ามีเป่าพาทย์หรือเครื่องดนตรีให้บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ขณะผู้เป็นประธานรับผ้าไตรจากเจ้า หน้าที่หรือรับที่โต้ะหมู่ในกรณีที่จัดไว้ ต่อจากนั้นจึงบรรเลงเพลงช้า ขณะประธานเข้าสู่สถานที่ประกอบพิธี จนถึงเวลาจุด รูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แล้วจึงส่งเทียนชนวนคืน ให้หยุดบรรเลงทันทีแม้จะยังไม่จบเพลงก็ตาม และควรมีเจ้าหน้าที่ คอยให้สัญญาณเวลาให้เริ่มเพลงหรือให้หยุดบรรเลง)

๕. เมื่อวางผ้าพระกฐินแล้ว จุดรูปเทียนเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัย แล้วกราบ ๓ หน

๖. เมื่อกราบพระรัตนตรัยแล้ว ไปที่พานแว่นฟ้าหยิบผ้าห่มพระประธานส่งให้เจ้าหน้าที่นำไปมอบแก่ไวยาวัจกร แล้วยกผ้าพระกฐินขึ้นประคอง พนมมือหันไปทางพระประธานว่า นะโม ๓ จบ ต่อจากนั้นหันไปทางพระสงฆ์ว่า คำถวายพระกฐิน ดังนี้

“ผ้าพระกฐินทานกับทั้งผ้าอาสนสงฆ์บริวารทั้งปวงนี้ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐกอบปรัดด้วย พระราชศรัทธา โปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้า* น้อมนำมาถวายแด่พระสงฆ์ ซึ่งจำพรรษากาลด้วยไตรมาสในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทาน นี้ กระทำกฐินัตถการกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้น เทอญ” (*ถ้าเป็นกระทรวง ทบวง กรม องค์กร สมาคม บริษัท ห้างร้าน ให้เปลี่ยนคำว่า ข้าพเจ้า เป็นชื่อหน่วยงานนั้นๆ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน)

กล่าวถวายผ้าพระกฐินทานจบแล้ว ประเคนพร้อมด้วยเทียนพระปาติโมกข์ เสร็จแล้วเข้านั่ง ณ ที่ซึ่งจัดไว้ในระหว่าง ที่ผู้เป็นประธานเข้าสู่สถานที่ประกอบพิธี ผู้อยู่ในพิธีทั้งหมดยืนแสดงความเคารพจนกว่าประธานจะนั่งลง จึงนั่งลงพร้อมกัน

๑. พระสงฆ์ทำพิธีกรรม

๒. เมื่อพระสงฆ์ทำพิธีเสร็จออกไปครองผ้า (เป่าพาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ ถ้ามี) ครองผ้าเสร็จกลับ เข้านั่งยังอาสนสงฆ์ (เป่าพาทย์หยุดบรรเลง) ผู้เป็นประธานและผู้ร่วมพิธีถวายเครื่องพระกฐินแก่องค์ครอง เริ่มตั้งแต่บาตร เป็นต้นไปจนถึงเครื่องมือก่อสร้าง ถ้าจัดเครื่องไทยธรรมถวายเพิ่มเติม ควรถวายภายหลังเครื่องพระกฐินหลวง

๓. ถ้ามีผู้บริจาคร่วมโดยเสด็จพระราชกุศล ควรประกาศให้ที่ประชุมทราบ

๔. พอพระสงฆ์อนุโมทนา ผู้เป็นประธานกรวดน้ำแล้วพระสงฆ์ถวายอดิเรกจบ ประธานกราบ พระรัตนตรัย เป็นอันเสร็จพิธี (ปีพาทย์บรรเลงเพลงกราวรำ ถ้ำมี)

๕. กรมการศาสนาเป็นผู้จัดสรรและดำเนินการขอพระราชทาน จึงขอให้รายงานถวายผ้าพระกฐิน พระราชทานและยอดเงินโดยเสด็จพระราชกุศลไปยังกรมการศาสนา หลังจากถวายผ้าพระกฐินเสร็จแล้ว เพื่อจะได้รวบรวมดำเนินการกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานถวายพระราชกุศลโดยพร้อมเพรียงกัน

กฐินราษฎร์

กฐินราษฎร์ เป็นกฐินที่ประชาชนหรือราษฎรที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีกำลังศรัทธานำผ้ากฐินของตนไปทอดถวาย ณ วัดต่างๆ (เว้นไว้แต่วัดที่กล่าวมาแล้วในเรื่องกฐินหลวง) การทอดกฐินของราษฎรตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการเรียกชื่อแตกต่างกันออกไปตามลักษณะวิธีการทอดถึง ๔ รูปแบบ คือ

กฐินหรือมหากฐิน

จุลกฐิน หรือ กฐินเล่น

กฐินสามัคคี

กฐินตกค้าง

กฐิน หรือ มหากฐิน

เป็นกฐินที่ราษฎรนำไปทอด ณ วัดใดวัดหนึ่ง ซึ่งตนมีศรัทธาเป็นการเฉพาะ กล่าวคือท่านผู้ใดมีความศรัทธาจะทอดกฐิน ณ วัดใด ก็ให้ทำใบพาวรณาจองกฐินติดใบบอกไว้ ณ เขตวัดนั้นๆ เมื่อถึงเวลากำหนดก็นำผ้ากฐิน บางครั้งเรียกว่า ผ้าที่เป็นองค์กฐิน ซึ่งจะเส้นผ้าฝืนเดียวก็ได้ หลายฝืนก็ได้ เป็นผ้าขาว ซึ่งยังมีได้ดัดก็ได้ ตัดออกเป็นชิ้นๆ พอที่จะประกอบเข้าเป็นจีวรฝืนใดฝืนหนึ่งก็ได้ ทำเสร็จแล้วยังมีได้ย้อมหรือย้อมแล้วก็ได้ อย่างไม่อย่างหนึ่งจัดเป็นองค์กฐินนำไปทอด ณ วัดที่ได้จองไว้

นอกจากองค์กฐินแล้ว เจ้าภาพบางรายอาจศรัทธาถวายของอื่นๆ ไปพร้อมกับองค์กฐินเรียกกันว่า บริวารกฐิน ตามที่นิยมกันนั้นมีปัจจัย ๔ คือ

๑. เครื่องอาศัยของพระภิกษุสามเณร มี ไตร จีวร บริวารอื่นๆ ที่จำเป็น

๒. เครื่องใช้ประจำปี มีมุ้ง หมอน กลด เตียง ตั่ง โต๊ะ เก้าอี้ โองน้ำ กระจ่าง กระจะ กระจะ โคน เตา ภาชนะสำหรับใส่อาหารคาวหวาน

๓. เครื่องซ่อมเสนาสนะ มี มีด ขวาน สิว เลื่อย ไม้กวาด จอบ เสียม

๔. เครื่องคิลานเภสัช มียารักษาโรค ยาสีฟัน แปรงสีฟัน อุปกรณ์ซักล้าง เป็นต้น

หรือจะมีอย่างอื่นนอกจากกล่าวมานี้ก็ได้ ขอให้เป็นที่ควรแก่พระภิกษุ สามเณร จะอุปโภคบริโภคเท่านั้น หากจะมีของสำหรับแจกจ่ายแก่คนที่อยู่ในวัดหรือคนที่มาร่วมงานกฐินด้วยก็ได้ สุดแต่กำลังศรัทธา และอภัยภัยไมตรีของเจ้าภาพ

นอกจากนั้นยังมีธรรมเนียมที่เจ้าภาพผู้ทอดกฐินจะต้องมีผ้าห่มพระประธานอีกหนึ่งผืน เทียนสำหรับจุดในเวลาทีพระภิกษุสวดพระปาติโมกข์ ที่เรียกสั้นๆ ว่า เทียนปาติโมกข์ จำนวน ๒๔ เล่ม และมีธงผ้าขาวเขียนรูปพระเยซูหรือสัตว์น้ำอย่างอื่น เช่น ปลา นางเงือก สำหรับปักหน้าวัดที่อยู่ตามริมน้ำ เมื่อทอดกฐินเสร็จแล้ว (ถ้าเป็นวัดที่อยู่ไกลแม่น้ำให้มีธงผ้าขาวเขียนเป็นรูปตะขาบปักไว้หน้าวัดแทนรูปสัตว์น้ำ) การปักธงนี้เป็นเครื่องหมายให้ทราบว่าวัดนั้นๆ ได้รับกฐินแล้ว และอนุโมทนาร่วมกุศลด้วยได้ ปัญหาที่ว่าเพราะเหตุไรจึงมีธงจะเขี่ยขึ้นในวัดที่ทอดกฐินแล้ว ยังไม่ปรากฏหลักฐานและข้อวิจารณ์อันสมบูรณ์โดยมีต้องสงสัย เท่าที่รู้จักมี ๒ มติ คือ

๑. ในโบราณสมัย การจะเดินทางต้องอาศัยดาวช่วยประกอบเหมือนเช่นการยกทัพเคลื่อนขบวนจะต้องอาศัยดาวจระเข้ที่ขึ้นในตอนจวนจะสว่าง การทอดกฐินบางทีต้องไปทอด ณ วัดซึ่งอยู่ไกลบ้าน ฉะนั้น การดูเวลาจึงต้องอาศัยดาวจระเข้ พอดาวจระเข้ขึ้น ก็เคลื่อนองค์กฐิน ไปสว่างเอาที่วัดพอดี และต่อมาก็คงมีคิดทำธงในงานกฐิน ในขั้นต้น ก็คงทำธงทิวประดับประดาให้สวยงาม ทั้งที่องค์กฐิน ทั้งที่บริเวณวัด และภายหลังคงหวังให้เป็นเครื่องหมาย เนื่องด้วยการกฐิน ดังนั้น จึงคิดทำธงรูปจระเข้ เสมือนประกาศให้รู้ว่าทอดกฐินแล้ว

๒. อีกมติหนึ่งเล่าเป็นนิทานโบราณว่า ในการแห่กฐินในทางเรือของอุบาสกผู้หนึ่ง มีจระเข้ตัวหนึ่งอยากได้บุญจึงอุตส่าห์ว่ายตามเรือไปด้วย แต่ยังไม่ทันถึงวัดก็หมดกำลัง ว่ายตามต่อไปอีกไม่ไหว จึงร้องบอกอุบาสกว่าเหนื่อยนักแล้วไม่สามารถจะว่ายตามไปร่วมกองการกุศล วานท่านเมตตาช่วยเขียนรูปข้าพเจ้า เพื่อเป็นสักขีพยานว่าได้ไปร่วมการกุศลด้วยเถิด อุบาสกผู้นั้นจึงได้เขียนรูปจระเข้เป็นธงขึ้นในวัดเป็นปฐม และสืบเนื่องมาจนบัดนี้

นอกจากนี้แล้วยังมีประเพณีนิยมอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับเวลาของการทอดกฐิน ถ้าเป็นเวลาเช้าจะมีการทำบุญถวายอาหารเพลแก่พระภิกษุ สามเณร ในวัด

กฐินที่ราชภูเป็นเจ้าภาพนำองค์กฐินและบริวารกฐินไปทอดยังวัดต่างๆ นี้เรียกว่า กฐิน หรือ มหากฐิน เหตุที่เรียกว่ามหากฐินอาจเป็นเพราะจะให้เห็นแตกต่างจากกฐินอีกชนิดหนึ่ง คือ จุลกฐิน ก็ได้

จุลกฐิน หรือ กฐินแล่น

เป็นกฐินที่ต้องอาศัยความร่วมมือของคนหมู่มาก ต้องเร่งรีบทำให้เสร็จ เลยเรียกว่า กฐินแล่น (ความหมายคือ เร่งรีบ พ้าว ต้องแล่น (วิ่ง) จึงจะเสร็จทันกาล) เป็นงานที่มีพิธีมาก ถือกันมาแต่โบราณ ว่ามีอาานิสงส์มากยิ่งนัก วิธีทำก็คือเก็บฝ้ายมารอบเป็นด้าย แล้วทอให้เสร็จเป็นผืนผ้าในวันเดียวกัน และนำไปทอดในวันนั้น กฐินชนิดนี้ ต้องทำแข่งกับเวลา มีผู้ทำหลายท่านแบ่งหน้าที่ไป ปัจจุบันไม่ค่อยนิยมทำกันแล้ว

เมื่อพระสงฆ์รับผ้านั้นแล้ว มอบแก่พระภิกษุผู้เป็นองค์ครอง ซึ่งพระภิกษุองค์ครองจะจัดการต่อไปตามพระวินัย หลังจากนั้นผู้ทอดต้องช่วยทำต่อ คือนำผ้านั้นมาขยำ ทูบ ชัก แล้วเอาไปตากให้แห้ง แล้วนำมาตัดเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งแล้วเย็บ ย้อม ตากแห้ง พับ ทับ รีด เสร็จเรียบร้อยแล้วนำไปถวายพระภิกษุองค์ครองอีกครั้ง เพื่อให้ท่านทำพินทุอิชฐฐาน เสร็จการพินทุอิชฐฐานแล้วจะมีการประชุมสงฆ์ แจ้งให้ทราบ พระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดจะอนุโมทนาเป็นเสร็จพิธีจุลกฐิน

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีผู้ทอดกฐินไม่มีกำลังมากพอ จะตัดพิธีการในตอนต้นๆ ออกเสียก็ได้ โดยเริ่มด้วยการเอาผ้าขาวผืนใหญ่มากะประมาณให้พอที่จะตัดเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งแล้วนำไปทอด เมื่อพระภิกษุสงฆ์ท่านนำใบดำเนินการตามพระวินัยแล้ว ก็ช่วยทำต่อจากท่าน คือ ชก กะ ตัด เย็บ ย้อม ให้เสร็จ แล้วนำกลับไปถวายพระภิกษุของค์ครองเพื่อพินทุอชฐานต่อไปเหมือนวิธีทำที่กล่าวมาแล้วในการทำจุลกฐินเต็มตามรูปแบบ

ส่วนบริวารของจุลกฐิน ผ้าห่มพระประธาน และเทียนปาติโมกษ์ ตลอดจนธงจระเข้ ธงตะขาบ ก็คงเป็นเช่นที่กล่าวมาแล้วในเรื่องกฐินหรือมหากฐิน

กฐินสามัคคี

เป็นกฐินที่มีเจ้าภาพหลายคนร่วมกัน จะบริจาคมากน้อยอย่างไรไม่กำหนด เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินการก็มักจะตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ ตั้งแต่มีหนังสือบอกบุญไปยังผู้อื่น เมื่อได้ปัจจัยมาก็นำมาจัดหาผ้าอันเป็นองค์กฐินรวมทั้งบริวารต่างๆ เมื่อมีปัจจัยเหลือก็นำถวายวัด เพื่อช่วยเป็นค่าใช้จ่ายในการบูรณปฏิสังขรณ์ กุฏิ โบสถ์ เจดีย์ เป็นต้น กฐินสามัคคีนี้มักนำไปทอดยังวัดที่กำลังมีการก่อสร้างหรือกำลังปฏิสังขรณ์ เพื่อเป็นการสมทบทุนให้สิ่งอันพึงประสงค์ของวัดให้สำเร็จเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

เรื่องของกฐินสามัคคีเป็นที่นิยมแพร่หลายกันมาก เพราะนอกจากจะถือว่าเป็นบุญเป็นกุศลแล้ว ยังเป็นการช่วยทำนุบำรุงวัด ตลอดจนจนเป็นการสร้างความสามัคคีของชุมชนให้มีความรักมั่นกลมเกลียว อันเนื่องมาจากอานิสงส์ของกฐินสามัคคีนั่นเอง

กฐินตกค้าง

กฐินประเภทนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กฐินตก กฐินโจร ศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชชน ได้กล่าวถึงเหตุผลที่เกิดกฐินชนิดนี้ตลอดจนชื่อที่เรียกที่ต่างกันอย่าง (จากเรื่องเทศกาลออกพรรษา) “...แต่ที่ทำกันเช่นนี้ ทำกันอยู่ในท้องถิ่นที่มีวัดตกค้างไม่มีใครทอดก็ได้ จึงมักมีผู้ศรัทธาไปสืบเสาะหาวัดอย่างนี้เพื่อทอดกฐินตามปกติในวันใกล้ๆ จะสิ้นหน้าทอดกฐินหรือในวันสุดท้ายของกาลกฐิน (คือวันก่อนแรม ๑ ค่ำของเดือน ๑๒) การทอดกฐินอย่างนี้เรียกว่า กฐินตกค้าง หรือเรียกว่า กฐินตก บางถิ่นก็เรียก กฐินโจร เพราะกิริยาอาการที่ไปทอดอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว จู่ๆ ก็ไปทอดไม่บอกกล่าวเล่าสืบล่วงหน้าไว้ให้วัดรู้เพื่อเตรียมตัวกันได้พร้อมและเรียบร้อย การทอดกฐินตกถือว่าได้บุญอานิสงส์แรงกว่าทอดกฐินตามธรรมดา บางทีเตรียมเอาไปทอดกฐินหลายๆ วัด แต่ได้ทอดน้อยวัด เครื่องไทยธรรมที่ตระเตรียมเอาไปทอดยังมีเหลืออยู่ หรือบางวัดทอดไม่ได้ (อาจเป็นที่ไม่ครบองค์สงฆ์) ก็เอาเครื่องไทยธรรมเหล่านั้นจัดทำเป็นผ้าป่าเรียกกันว่า ผ้าป่าแถมกฐิน กฐินประเภทนี้ เรื่ององค์กฐิน บริวารกฐิน ยังคงเป็นเช่นที่กล่าวมาแล้ว ส่วนข้อแตกต่างที่ชัดเจนคือ ไม่มีการจองวัดล่วงหน้า การทอดก็ทอดเฉพาะวัดที่ยังไม่มีใครทอด และเจ้าภาพเดียวอาจจะทอดหลายวัดก็ได้ตลอดจนสามารถนำเอาของไทยธรรมที่เหลือทำเป็นบุญชนิดหนึ่งเรียกว่า ผ้าป่าแถมกฐิน

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับกฐิน

เมื่องานบุญกฐินเป็นงานมหากุศลที่พุทธศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธา การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดงานบุญประเพณีนี้ ต้องทำให้ถูกพระธรรมวินัยจึงจะได้านิสงส์ ข้อปฏิบัติที่น่าสนใจมีดังนี้

๑. การจองกฐิน

การจองกฐิน ก็คือ การแจ้งล่วงหน้าให้ทางวัดและประชาชนได้ทราบว่าวัดนั้นๆ มีผู้ศรัทธาทอดกฐินกันเป็นจำนวนมาก ถ้าไม่จองไว้ก่อนอาจไม่มีโอกาส จึงเกิดเป็นธรรมเนียมขึ้นว่าจะทอดกฐินต้องจองล่วงหน้าเพื่อให้มีโอกาส และเพื่อไม่เกิดการทอดซ้ำ วัดหนึ่งปีหนึ่งทอดกฐินได้ครั้งเดียว และในเวลาจำกัด คือหลังจากออกพรรษาแล้วเพียงเดือนเดียวดังกล่าวมาแล้ว

๒. การทอดกฐิน

เมื่อได้เตรียมพร้อมแล้ว ถึงกำหนดก็นำผ้ากฐินกับบริวารไปยังวัดที่จองไว้ การนำไปนั้น จะไปเสียๆ หรือจะแห่แหกันไปได้ เมื่อไปถึงแล้ว พักอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งสะดวก เช่น ที่ศาลาทำน้ำ ศาลาโรงธรรม โรงอุโบสถหรือที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งทางวัดจัดไว้ เมื่อพระสงฆ์พร้อมแล้วก่อนถวายกฐิน อาราธนาศีล รับศีล เมื่อรับแล้ว ทายกประกาศให้รู้พร้อมกัน หัวหน้าผู้ทอดกฐินหันหน้าไปทางพระพุทธรูป ตั้งนะโม ๓ จบ แล้วหันหน้ามาทางพระสงฆ์กล่าวคำถวายเป็นภาษาบาลี ภาษาไทย หรือทั้งสองภาษาก็ได้ ว่าคนเดียวหรือว่านำ แล้วคนทั้งหลายว่าตามพร้อมกันก็ได้ การกล่าวคำถวายจะกล่าวเป็นคำๆ หรือจะกล่าวรวมกัน เป็นวรรคๆ แล้วแต่ความสะดวกของผู้กล่าวนำและผู้กล่าวตาม

อานิสงส์หรือผลดีของการทอดกฐิน

๑. ผลดีฝ่ายผู้ทอดและคณะ อานิสงส์หรือผลดีของฝ่ายผู้ทอดและคณะมีดังนี้

(๑) ชื่อว่าได้ถวายทานภายในกาลเวลาที่เรียกว่ากาลทาน คือ ในปีหนึ่งถวายได้เพียงในระยะเวลา ๑ เดือนเท่านั้น ในข้อถวายทานตามกาลนี้มีพระพุทธภาษิตว่าผู้ให้ทานตามกาลความต้องการที่เกิดขึ้นตามกาลของผู้นั้นย่อมสำเร็จได้

(๒) ชื่อได้ว่าสงเคราะห์พระสงฆ์ผู้จำพรรษาให้ได้ผลัดเปลี่ยนผ้านุ่งห่มใหม่ แม้ผ้ากฐินนั้นจะตกแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งก็ชื่อว่าได้ถวายแก่สงฆ์เป็นส่วนรวม มีพระพุทธภาษิตว่าผู้ให้ผ้าชื่อว่าให้ฉิวพรรณ

(๓) ชื่อว่าได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ส่งเสริมผู้ประพฤติปฏิบัติชอบให้เป็นหลัก เป็นตัวอย่างแห่งคุณงามความดีของประชาชนสืบไป

(๔) จิตใจของผู้ทอดกฐินทั้ง ๓ กาล คือ ก่อนทอด กำลังทอดและทอดแล้ว ที่เลื่อมใสศรัทธา และปรารถนาดีนั้นจัดเป็นกุศลจิต คนที่มีจิตเป็นกุศलय่อมได้รับความสุขความเจริญ

(๕) การทอดกฐินทำให้เกิดสามัคคีธรรม คือการร่วมมือกันทำคุณงามความดี และถ้าการทอดกฐินนั้นมีส่วนได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามด้วย ก็เป็นการร่วมสามัคคี เพื่อรักษาศาสนวัตถุ ศาสนสถานให้ยั่งยืนสถาพรสืบไป

๒. ผลดีฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับและกรานกฐิน อาานิสงส์หรือผลดีของฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับและกรานกฐินมีดังนี้
- พระพุทธเจ้าตรัสไว้ (ในวินัยปิฎกเล่ม ๕ หน้า ๑๓๖) ว่าภิกษุผู้กรานกฐินแล้วย่อมได้รับประโยชน์ ๕ ประการ
- (๑) รับนิมนต์ฉันไว้แล้วไปไหนไม่ต้องบอกลาภิกษุในวัดตามความสนธิขาบทที่ ๖ แห่งจลวรรคปาจิตตีย์
  - (๒) ไปไหนไม่ต้องนำไตรจีวรไปครบสำหรับ
  - (๓) เก็บผ้าที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษไว้ได้ตามปรารถนา
  - (๔) จีวรอันเกิดในที่นั้นเป็นสิทธิของภิกษุเหล่านั้น
  - (๕) ขยายเขตแห่งการทำจีวร หรือการเก็บจีวรไว้ได้จนถึงสิ้นฤดูหนาว (คือ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ เป็นวันสุดท้าย)

ลักษณะอันเป็นประชาธิปไตยของพิธีกรรมกฐิน

ได้กล่าวแล้วว่าเรื่องของกฐินเป็นสิ่งขมกรม คือการกระทำที่เป็นการสงฆ์ คือพระสงฆ์ทั้งวัด ต้องรับรู้ รับผิดชอบ ร่วมกันในการช่วยกันทำจีวรให้สำเร็จ ในการประชุมกันหาหรือว่า จะควรมอบผ้ากฐินให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง และแม้เพียงการปรึกษาหารือก็ยังใช้ไม่ได้ต้องมีสวดประกาศเป็นการสงฆ์ เสนอญัตติว่าจะมอบผ้ากฐินแก่ภิกษุรูปนั้นรูปนี้ แล้วสวดประกาศ จบแล้วไม่มีผู้คัดค้าน จึงถวายผ้านั้นแก่องค์ครอง คือภิกษุผู้ใดรับมติจากที่ประชุมให้เป็นผู้รับผ้านั้นในนามของสงฆ์ได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการสอนให้ถ้อยคำที่ประชุมสงฆ์เป็นใหญ่ ไม่ทำอะไรไปตามอำเภอใจเป็นหลักในการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวอย่างแก่การปกครองทางโลกด้วย

ข้อเสนอแนะ

๑. พุทธศาสนิกชนควรทอดกฐินให้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของกฐิน ได้แก่ การบำเพ็ญกุศลด้วยการถวาย ผ้ากฐินแก่ภิกษุซึ่งอยู่จำพรรษาครบสามเดือนตามพระพุทธานุญาต (ในข้อนี้โปรดดูข้อความเรื่องการแก้ปัญหาเรื่องกฐินตกค้าง)
  ๒. การรวบรวมทุนที่มีผู้บริจาคเพื่อบำรุงวัดหรือสถานศึกษาในวัด ควรให้เป็นไปตามความศรัทธาของผู้บริจาค โดยมีเหตุผลอันสมควร เช่น ช่วยปฏิสังขรณ์วัดที่ทรุดโทรมให้มั่นคงถาวรสืบไป
  ๓. ในการเดินทางไปทอดกฐิน ณ วัดที่อยู่ห่างไกลซึ่งผู้จัดมักจะพ่วงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวไว้ด้วยนั้น ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของผู้ที่จะเดินทางไปเป็นหมู่คณะ ทั้งนี้เพื่อความไม่ประมาท
  ๔. ควรงดเว้นการเลี้ยงสุราเมรัยในระหว่างเดินทางหรือระหว่างที่มีงานกฐิน ทั้งนี้เพื่อให้การบำเพ็ญกุศลเป็นไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย
  ๕. ควรงดการใช้จ่ายในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็น โดยยึดถือการจัดให้ประหยัดเป็นหลักสำคัญ
  ๖. การฉลองหรือสมโภชกฐินก่อนทอดนั้น ควรทำเพียงเพื่อประโยชน์ของการนัดหมายให้พร้อมเพรียงกัน และเพื่อเป็นการส่งเสริมศรัทธาของผู้ร่วมงานเท่านั้น ไม่ควรมุ่งความสนุกสนาน อันมิใช่วัตถุประสงค์ของการทอดกฐิน
- ถ้ามีขบวนแห่เชิญผ้าพระกฐินไป ผู้เข้าขบวนควรแต่งกายให้เรียบร้อย ถ้ามีขบวนพ้อนรำ ควรเลือกการ แต่งกายสุภาพ ชุดสุภาพ เพราะเป็นงานทางศาสนา

๗. การพิมพ์หนังสือแจกในงานกฐินนั้น จะมีหรือไม่ก็ได้ไม่เป็นการบังคับแต่ถ้ามีควรเลือกพิมพ์หนังสือที่มีสาระประโยชน์

๘. ไม่ควรทอดกฐินในวัดที่พระภิกษุผู้อยู่ในวัดนั้นบอกกล่าวโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ไปทอด เพราะเป็นการผิดพระวินัย และกฐินที่ทอดก็ไม่เป็นกฐิน ถือเป็นโมฆะ (พระไตรปิฎก เล่ม ๕ หน้า ๑๓๘) แต่พระภิกษุผู้อยู่ในวัดหนึ่งอาจแนะนำให้ไปทอดในวัดอื่นได้

๙. ในการพิมพ์ใบบอกบุญหรือฎีกาเพื่อเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญนั้น ไม่ควรพิมพ์ ชื่อบุคคลเป็นกรรมการโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของก่อน

ประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่

พระบรมราชานุสาวรีย์สามกษัตริย์ สร้างขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๒๖ บริเวณศูนย์กลางของตัวเมืองเชียงใหม่ ออกแบบโดยคุณไข่มุก ชูโต ประติมากรหญิงคนแรกของเมืองไทย ปั้นหล่อด้วยทองเหลืองและทองแดงรมดำ เพื่อรำลึกถึงพระมหากษัตริย์ของกษัตริย์ทั้งสามพระองค์ คือพญามังรายหรือพ่อขุนเม็งรายมหาราช พญาเจ้าเมืองหรือพ่อขุนเจ้าเมือง และพญารามราชหรือพญาร่วง พ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่ได้ร่วมวางรากฐานสร้างเมืองเชียงใหม่ ใน พ.ศ. ๑๘๓๙ โดยเห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้มีชัยภูมิที่ดี เป็นที่ราบขนาดใหญ่ริมฝั่ง แม่น้ำปิงในเชิงดอยสุเทพ มีภูเขาล้อมรอบ มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำเกษตรกรรมและทรงกล่าวสัตย์ปฏิญาณแล้วดื่มน้ำสัตยาธิษฐานโดยผสมโลหิตจากนิ้วพระหัตถ์ของทั้งสามพระองค์เพื่อให้เป็นพันธมิตรอัน แน่นหนา ได้ให้คำสาบานว่าจะไม่ก่อศึกจรุกรานต่อกันเป็นอันขาด

ศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาก่อตั้งเมืองโดยพญามังราย ปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์มังราย เริ่มตั้งเมืองจากเมืองชะเว และเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๙ ได้ย้ายมาสร้างอีกเมืองหนึ่ง คือ เวียงกุมกาม พระองค์ทรงครองเวียงกุมกามได้ ๕ ปี ก็มีพระราชดำริให้สร้างเมืองใหม่เนื่องจากเวียงกุมกามน้ำท่วมบ่อย จากนั้นจึงทูลเชิญพญาร่วงแห่งเมืองสุโขทัยและพญาเจ้าเมืองแห่งเมืองพะเยามาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางผังเมือง ทำให้การสร้างเมืองแล้วเสร็จใน พ.ศ. ๑๘๓๙ พญาทั้งสามจึงเรียกชื่อเมืองว่า “นพบุรีศรีนครเชียงใหม่” พญามังรายใช้โอกาสที่อาณาจักรใกล้เคียงเสื่อมสลายลง ขยายพระราชอำนาจได้กว้างขวางและรวดเร็ว และสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับอาณาจักรล้านนาตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ และทรงสิ้นพระชนม์ใน พ.ศ. ๑๘๖๐

เมื่อสิ้นสมัยพญามังราย พญาไชยสงคราม เป็นพระโอรสพระองค์กลางของพญามังราย ได้ขึ้นครองราชย์ทรงเสด็จมาครองเมืองเชียงใหม่และประทับที่เมืองเชียงใหม่ ๔ เดือน เพื่อจัดการความเรียบร้อยให้กับบ้านเมืองจากนั้นทรงเสด็จกลับไปประทับที่เชียงรายดังเดิม ส่วนเมืองเชียงใหม่พระองค์ทรงแต่งตั้งให้ท้าวแสนภู โอรสเป็นผู้ปกครอง ทำให้การปกครองในสมัยพญาไชยสงครามเมืองเชียงใหม่ถูกเปลี่ยนเป็นเมืองที่ประทับของอุปราช และรูปแบบการปกครองเมืองลักษณะนี้ได้สืบเนื่องต่อไปถึงสมัยพญาแสนภูและพญาคำฟู ดังนั้นสมัยของพญาไชยสงคราม ล้านนาถูกแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือแคว้นตอนบนมีเชียงรายเป็นเมืองศูนย์กลาง และแคว้นตอนล่างมีเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง หลังจากพญาไชยสงครามยกเมืองเชียงใหม่ให้พญาแสนภูปกครอง ก็เกิดเหตุการณ์แย่งชิงราชสมบัติในรัชสมัยของพระองค์ หลังสิ้นสุดการสู้รบพญาไชยสงครามทรงแต่งตั้งพญาแสนภูเป็นอุปราชครองเมืองเชียงใหม่เป็นครั้งที่ ๒ ส่วนพระองค์ทรงเสวยราชสมบัติอยู่ที่เมืองเชียงราย และสิ้นพระชนม์อายุ ๖๓ พรรษา เมื่อพญาแสนภูได้ครองราชสมบัติแล้ว พระองค์ทรงแต่งตั้งท้าวคำฟูโอรสของพระองค์ปกครองเมืองเชียงใหม่ ส่วนพระองค์ทรงประทับอยู่ที่เมืองเชียงราย ต่อมา พ.ศ. ๑๘๗๐ พระองค์ทรงสร้างเมืองเชียงแสนขึ้น ณ บริเวณเมืองหิรัญนครยางเชียงแสน เพื่อป้องกันข้าศึกด้านเหนือ และขนานนาม

เมืองใหม่ว่า “หิรัญนครชัยบุรีเชียงแสน” หลังจากทรงสร้างเมืองแล้วเสร็จ พระองค์ทรงออกกว่าราชการและประทับอยู่ที่เมืองเชียงแสนตลอดพระชนม์ชีพ

เมื่อพญาแสนภูสิ้นพระชนม์ พญาคำฟูทรงแต่งตั้งให้ท้าวผายุพระราชโอรสของตนขึ้นปกครองเมืองเชียงใหม ส่วนพญาคำฟูทรงประทับที่เมืองเชียงแสน ทำให้อาณาจักรล้านนาในสมัยนี้มีความเข้มแข็งเป็นอย่างมากโดยมีการขยายอาณาเขตไปยังด้านตะวันออก โดยเริ่มจากการทำสงครามกับพะเยาและสามารถยึดครองพะเยา ได้สำเร็จ เมื่อพญาคำฟูสิ้นพระชนม์ ท้าวผายุได้อภิเษกเป็นพญาผายุปกครองล้านนาสืบต่อมา พระองค์ทรงประทับที่เมืองเชียงใหม่และทรงสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับเมืองเชียงของในเขตลุ่มน้ำกก โดยอภิเษกกับพระนางจิตราทวี พระราชธิดาของเจ้าเมืองของ ทรงมีพระราชโอรส ๒ พระองค์ คือท้าวเกือนาและท้าวมหาพรหม เมื่อพญาผายุสิ้นพระชนม์ ท้าวเกือนาพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ขึ้นครองราชย์สืบต่อมา ในสมัยพญาเกือนา ประมาณช่วง พ.ศ. ๑๙๑๒ มีการนำพุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์เข้ามาแพร่หลายในล้านนา ทำให้เกิดพุทธศาสนานิกายลังกาวงศ์โดยมีนัยทางการเมืองแอบแฝงอยู่จากการตีความเอกสารล้านนาที่แสดงให้เห็นถึงการข่งเกี่ยวทางการเมืองระหว่างล้านนากับอาณาจักรสุโขทัยและทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ทั้งศิลปกรรม ประเพณีและพุทธศาสนา ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนล้านนา พระสงฆ์มีบทบาททางจิตใจและการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงในทางพุทธศิลป์ เนื่องจากการรับอิทธิพลทางศิลปะจากสุโขทัย หลังพญาเกือนาสิ้นพระชนม์ บรรดาเสนาอำมาตย์ได้อภิเษกท้าวแสนเมืองมาขึ้นเป็นพญาแสนเมืองมา ปกครองอาณาจักรล้านนาและได้ก่อเจดีย์ขึ้นกลางเมืองเชียงใหม่เพื่ออุทิศกุศลถวายพญาเกือนา แต่ยังไม่ทันแล้วเสร็จพญาแสนเมืองมาก็สิ้นพระชนม์ ก่อนพระองค์สิ้นพระชนม์ได้มีพระราชดำรัสว่าให้เจ้าสามฝั่งแกนขึ้นปกครองอาณาจักรล้านนาต่อจากพระองค์

สมัยพญาติโลกราช พ.ศ. ๑๙๘๔ - ๒๐๓๐ ถือว่าเป็นยุคที่รุ่งเรืองที่สุดของล้านนา ซึ่งพระองค์ได้รับยกย่องว่าเป็นวีรราชตรีแห่งล้านนา พระองค์ได้ทำสงครามขยายอาณาเขตเกือบตลอดรัชกาลของพระองค์ส่งผลให้มีฐานะทางการเมืองที่มั่นคงและเข้มแข็งอย่างมาก ต่อมามีการสู้รบระหว่างล้านนากับอยุธยา ล้านนาสามารถยึดหัวเมืองฝ่ายเหนือของอยุธยาได้ พญาติโลกราชจึงโปรดให้เปลี่ยนการขนานนามของพระองค์จาก “พญาติโลกราช” เป็น “พระเจ้าติโลกราช” เพื่อให้พระเกียรติยศของพระองค์เสมอด้วยพระเกียรติยศของกษัตริย์อยุธยา หลังสงครามสิ้นสุดลงพระองค์ได้ทรงสนับสนุนนิกายสีหน (นิกายวัดป่าแดง) และทำนุบำรุงศาสนาพุทธอย่างเต็มที่ ทรงสร้างวัดขึ้นหลายแห่ง พระพุทธศาสนาจึงมีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด นอกจากนี้ยังได้อัญเชิญพระแก้วมรกต จากวัดพระธาตุลำปางหลวงมาประดิษฐานไว้ที่วัดเจดีย์หลวง กล่าวได้ว่าสมัยพญาติโลกราช บ้านเมืองมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นปึกแผ่นมั่นคงมาก มีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดสมัยหนึ่ง พระองค์ทรงพยายามสร้างเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจของอาณาจักรล้านนา

เมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๐ พญาติโลกราชสิ้นพระชนม์ ท้าวยอดเชียงราย พระราชนัดดาในพญาติโลกราชได้ ขึ้นปกครองล้านนาเป็นพญายอดเชียงราย เนื่องจากพระราชโอรสของพญาติโลกราชต้องพระราชอาชญาประหารชีวิตเพราะถูกใส่ร้ายจากสมณพญาติโลกราช ในสมัยพญายอดเชียงราย พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับกลุ่มชาวฮ่อ จึงเป็นเหตุให้เสนาอำมาตย์เกิดความไม่พอใจ ร่วมในกันปลดพญายอดเชียงรายไปอยู่เมืองชวาคน้อยและให้ พระราชโอรสคือพญาแก้วครอง

เมืองเชียงใหม่แทน (พ.ศ. ๒๐๓๘-๒๐๖๘) ในรัชสมัยการครองเมืองของพญาแก้วนับว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ มีการขนานนามพญาแก้วว่า “สมเด็จพระเจ้าพิลกปนัดดาธิราช” ซึ่งเป็นการยกย่องให้ยิ่งใหญ่ดุจเดียวกับพระเจ้าติโลกราช ในสมัยนี้เป็นสมัยที่วรรณคดีล้านนาเจริญรุ่งเรืองมาก นับเป็นยุคทองแห่งวรรณกรรมบาลีล้านนา และมีการเกณฑ์ผู้คนเพื่อก่อสร้างกำแพงเมืองเชียงใหม่ เพื่อป้องกันและตั้งรับทัพข้าศึกจากเมืองต่างๆ ช่วงปลายรัชสมัยพญาแก้ว เกิดความวุ่นวายทางการเมืองและเกิดอุทกภัยทำให้สูญเสียชีวิตผู้คนเป็นจำนวนมาก พ.ศ. ๒๐๖๘ พญาแก้วก็สิ้นพระชนม์ในขณะที่ปัญหาต่างๆ ในล้านนายังไม่คลี่คลายลง และล้านนาได้เริ่มเข้าสู่ยุคเสื่อม บรรดาเสนาอำมาตย์ได้แต่งตั้งพญาเกศ พระอนุชาของพญาแก้วขึ้นเป็นพระเมืองเกศเกล้า (พ.ศ. ๒๐๖๘ - ๒๐๘๑) ปกครองล้านนาครั้งที่ ๑ สิบมา โดยอยู่ในการควบคุมดูแลอำนาจการบริหารและการปกครองจากบรรดาเสนาอำมาตย์ ซึ่งมีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนกษัตริย์ได้ใน พ.ศ. ๒๐๘๑ ได้ปลดพญาเกศออกจากตำแหน่งกษัตริย์ล้านนา แล้วเนรเทศไปครองเมืองน้อย และได้อันเชิญท้าวชายคำ (พ.ศ. ๒๐๘๑ - ๒๐๘๖) พระราชโอรสของพญาเกศขึ้นปกครองล้านนาแทน แต่ท้าวชายคำปกครองเมืองโดยไม่ชอบธรรมจึงถูกลอบปลงพระชนม์ จากนั้นได้อัญเชิญพญาเกศกลับมาปกครองล้านนาเป็นครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๐๘๖-๒๐๘๘)

หลังจากทรงครองเมืองล้านนาได้เพียง ๒ ปี ก็ถูกลอบปลงพระชนม์ บรรดาเสนาอำมาตย์จึงอัญเชิญ พระมหาเทวีจिरประภาขึ้นปกครองเมืองล้านนาและนับเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่ขึ้นปกครองล้านนา ในช่วงสมัยของพระองค์ได้เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ เป็นเหตุให้ส่วนยอดของเจดีย์หลวงหักพังเหลือเพียงครึ่งองค์และยังเกิดรอยร้าวที่องค์พระเจดีย์จนไม่สามารถแก้ไขได้ พระองค์ทรงครองราชย์ได้เพียง ๑ ปี ก็สละราชสมบัติให้พระไชยเชษฐาธิราช พระโอรสของพระนางยอดคำทิพย์ (พระราชธิดาของพญาเกศ) กับพระเจ้าโพธิสารกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านช้างมาปกครองล้านนา หลังจากนั้นพระไชยเชษฐาธิราชปกครองล้านนาได้ประมาณสองปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๐๘๙-๒๐๙๐ เท่านั้น พระองค์ต้องเสด็จกลับไปปกครองอาณาจักรล้านช้าง เนื่องจากพระราชบิดาได้สิ้นพระชนม์ ขณะนั้นล้านนาไม่มีกษัตริย์ขึ้นครองราชย์อยู่ถึง ๔ ปี การบริหารการเมืองการปกครองล้านนาจึง อยู่ภายใต้อำนาจของขุนนาง ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ประชาชนต่างมองว่า เพราะไม่มีผู้ปกครองที่มีเชื้อสายพญามังรายขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านนาจึงทำให้เกิดทุกข์ภัยต่างๆ ขึ้นด้วยความเชื่อที่ฝังรากลึกอยู่ในจิตสำนึกของผู้คนล้านนาทำให้ต้องหาผู้ที่สืบเชื้อแห่งสายพญามังรายมาครองราชสมบัติ

ใน พ.ศ. ๒๐๙๔ - ๒๑๐๑ บรรดาอำมาตย์จึงอัญเชิญพระเมกุฏิแห่งเมืองนาย มาปกครองล้านนา ขึ้นเป็นพระเจ้าเมกุฏิสุทริวงศ์ ระหว่างการปกครองประชาชนได้รับความเดือดร้อนหลายประการ เนื่องจากการบริหารบ้านเมืองของขุนนางไทยใหญ่และพม่าที่พระเมกุฏินำมาจากเมืองนาย มีการเรียกเก็บภาษีมากขึ้นทำให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจและเดือดร้อนมาก เมื่อบ้านเมืองกำลังระส่ำระสายนั้น ประชาชนและขุนนางได้อารธนาสมเด็จพระสังฆราชไปทูลพระเมกุฏิให้ทรงทราบถึงความพังพินาศของบ้านเมือง ด้วยพระองค์ได้ละทิ้งจารีตประเพณีดั้งเดิมของบ้านเมือง สร้างความอับปางคลและการกระทำพระเมกุฏิเป็นเหตุให้บ้านเมืองเสื่อมหรือฉิบหาย พระเมกุฏิจึงนับเป็นกษัตริย์พระองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์มังรายที่ปกครองล้านนา ก่อนที่จะตกเป็นเมืองขึ้นของ พม่า ส่วนนางวิสุทธีเทวี พระมารดาของพระองค์ถือเป็นผู้ปกครองอาณาจักรล้านนาในฐานะรัฐบรรณาการหรือประเทศราช

เมื่อ พ.ศ. ๒๐๙๔-๒๑๒๔ เมืองเชียงใหม่เกิดปัญหาไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ พระเจ้าบุเรงนองแห่งราชวงศ์ตองอู จึงยกทัพเข้าตีเมืองเชียงใหม่โดยใช้เวลาเพียง ๓ วัน ทำให้อำนาจในการปกครองของพม่า ในล้านนา กินระยะเวลายาวนานกว่า ๒๐๐ ปี กษัตริย์แห่งล้านนาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพม่าในฐานะเป็นรัฐบรรณาการหรือประเทศราช พระเจ้าบุเรงนองทรงดำเนินนโยบายตามราชวงศ์มังรายโดยสนับสนุนให้เชียงใหม่อยู่ในฐานะศูนย์กลางการเมืองการปกครองของล้านนาต่อไป และทรงมีพระราชโองการให้ขุนนางพม่าพร้อมกับกองทัพพม่าส่วนหนึ่งประจำการที่เมืองเชียงใหม่เพื่อป้องกันไม่ให้เมืองเชียงใหม่ถูกรุกรานจากเมืองอื่นๆ และหัวเมืองล้านนาต้องยอมรับอำนาจของกษัตริย์เชียงใหม่แห่งราชวงศ์มังรายรวมทั้งกษัตริย์แห่งราชวงศ์ตองอูที่มีอำนาจสูงสุด

หลังจากที่นางวิสุทธิเทวีสิ้นพระชนม์ พ.ศ. ๒๑๒๑ นับเป็นการสิ้นสุดการสืบราชบัลลังก์ของราชวงศ์มังรายอย่างเป็นทางการ พระเจ้าบุเรงนองจึงโปรดให้ พระเจ้ามังนรธาช่อ ราชบุตร ขึ้นปกครองเมืองเชียงใหม่ในฐานะเจ้าประเทศราชของพม่า ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่กับกษัตริย์พม่ามีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกัน และเป็นความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาการเมืองภายในพม่า และในล้านนา มีการก่อกบฏจากเมืองต่างๆ เช่น อโยธยา ล้านช้าง เชียงราย เชียงแสน น่าน และอื่นๆ และปัญหาที่สำคัญของพระเจ้าบุเรงนองต้องเผชิญ คือการที่ล้านช้างพยายามจะเข้าแทรกแซงอำนาจของพระองค์ในล้านนา เกิดกบฏในล้านนามากขึ้นโดยล้วนแต่ได้รับการสนับสนุนจากกษัตริย์ล้านช้างทั้งสิ้น

หลังพระเจ้าบุเรงนองสวรรคต (พ.ศ. ๒๑๒๔) พระเจ้านันทบุเรง พระราชบุตรได้ขึ้นครองราชย์สืบต่อมา ทรงต้องเผชิญกับปัญหาทางการเมืองเนื่องมาจากการสลายตัวของระบบเครือญาติที่ผูกพันมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าบุเรงนอง ซึ่งมีผลกระทบก่อให้เกิดการทำทลายอำนาจจากกษัตริย์อโยธยาอีกด้วย หลังเสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ ที่เมืองหงสาวดีก็ถูกทำทลายโดยผู้ปกครองเมืองต่างๆ ที่อยู่ภายใต้อำนาจของราชอาณาจักรตองอู เกิดปัญหาการแยกตัวของเจ้าเมืองประเทศราชต่างๆ จึงเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการเสื่อมอำนาจของราชอาณาจักรพม่า ในเวลาต่อมาอโยธยาใช้โอกาสที่พม่าอ่อนแอ ก่อกบฏขึ้น ทำให้อโยธยาเป็นเอกราชจากการปกครองของพม่าได้สำเร็จ จากปัญหาที่เกิดขึ้นมีผลให้ราชวงศ์ตองอูต้องยุติบทบาททางการเมืองลง และได้สูญเสียอำนาจในการปกครองให้แก่ราชวงศ์นยองยาน พ.ศ. ๒๑๕๗ ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากราชวงศ์ตองอู เมื่ออโยธยาเป็นเอกราชจากพม่าแล้ว ล้านนา จึงยอมสวามิภักดิ์ต่ออโยธยาส่งผลทำให้ล้านนาได้รับความช่วยเหลือในหลายๆ ด้านจากอโยธยา อีกทั้งสร้างความสัมพันธ์อันดีทางเครือญาติระหว่างมังนรธาช่อกับสมเด็จพระนเรศวร โดยระบบการปกครองของล้านนานั้น ยังไม่ถูกพม่าเข้าแทรกแซง ผู้ปกครองล้านนายังคงมีอำนาจและสิทธิประโยชน์ของตนในฐานะเจ้าเมืองประเทศราช กษัตริย์ราชวงศ์นยองยานยกย่องให้เจ้าเมืองเชียงใหม่มีฐานะสูงกว่าเจ้าเมืองคนอื่นๆ ในล้านนา

เมื่อการปกครองของราชสำนักพม่าเข้มงวดขึ้น มีการยกเลิกตำแหน่งกษัตริย์เชียงใหม่โดยมีการแต่งตั้งผู้ปกครองต่างๆ ให้สอดคล้องกับระบบการปกครองของพม่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย การปกครองของราชวงศ์นยองยานในล้านนาส่วนหนึ่งมาจากการแผ่อำนาจของอโยธยาขึ้นมาในล้านนาและ การแทรกแซงอำนาจใน

หัวเมืองมอญ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์กองทัพอยุธยาได้ยึดครองล้านนาและผนวกท่าเรือสำคัญของล้านนาให้อยู่ภายใต้อำนาจได้สำเร็จ การปกครองเชียงใหม่ของพม่าในพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ได้เพิ่มความเข้มงวดขึ้นเป็นลำดับ พระเจ้าแสนมินได้โปรดให้กองทัพพม่าผลัดเปลี่ยนกันมาประจำที่เมืองเชียงใหม่ทุกๆ ๓ ปี ต่อมาพม่าได้เข้ามาจัดระบบการปกครองเชียงแสนมากขึ้น โดยผู้ปกครองเชียงแสนต้องเป็นขุนนางชาวพม่าเท่านั้น หลังจากการสลายตัวของราชวงศ์มังรายล้านนาอยู่ภายใต้ราชวงศ์คองบอง โดยมีบทบาทในการปกครองล้านนาน้อยที่สุด การปกครองในสมัยนี้จึงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากราชวงศ์มังรายมากนักและราชวงศ์คองบองเป็นราชวงศ์พม่าราชวงศ์สุดท้ายที่ได้ปกครองล้านนาการเมืองการปกครองล้านนา สรุปได้ว่าล้านนาตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของราชวงศ์พม่า ๓ ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์คองบอง (พ.ศ. ๒๑๒๑ - ๒๑๕๗) ราชวงศ์มังราย (พ.ศ. ๒๑๕๗-๒๒๗๑) และราชวงศ์คองบอง (พ.ศ. ๒๓๐๖ - ๒๓๑๗) เป็นเวลากว่า ๒๐๐ ปี

การฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่ภายใต้การปกครองของสยาม

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พ.ศ. ๒๓๒๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า สถาปนาเจ้ากาวิลาเจ้าเมืองลำปางขึ้นเป็นพระยาวชิรปราการ ครองเมืองเชียงใหม่ จึงเกิดการฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่อีกครั้ง ใช้ระยะเวลานานถึง ๑๔ ปี โดยเกณฑ์ผู้คนจากเมืองลำปาง และวังสะแกง มาอยู่อาศัย ณ เวียงป่าซาง นอกเมืองเชียงใหม่เพื่อป้องกันการโจมตีจากพม่า จากนั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๙ มีการสถาปนาเมืองแห่งนี้ว่า “เมืองรัตนดิงสาอภินวบุรีเชียงใหม่” หรือ “เมืองรัตนดิงสาพระนครเชียงใหม่” ชาวเมืองล้านนาจึงเรียกว่า นครเชียงใหม่ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา มีการฟื้นฟูประเพณีและศิลปวัฒนธรรมต่างๆ รวมไปถึงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของนครเชียงใหม่ ทั้งยังให้สร้างป้อมปราการ กำแพงเมืองและขุดลอกคูเมืองซึ่งเป็นปราการด่านหนึ่งของนครเชียงใหม่ นักประวัติศาสตร์จึงเรียกยุคของเจ้ากาวิลาว่า “ยุคเก็บผักใส่ซ้า เก็บของใส่เมือง” ไม่ใช่แค่เพียงนครเชียงใหม่ที่ถูกฟื้นฟู ยังรวมไปถึงนครลำปาง และนครลำพูน ก็ได้รับการฟื้นฟูเช่นกัน ใน พ.ศ. ๒๓๔๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระยาวชิรปราการ (เจ้ากาวิลา) ขึ้นเป็นพระเจ้าบรมราชาธิบดีกาวิลา พระเจ้านครเชียงใหม่ ดำรงตำแหน่งเจ้าประเทศราช เมื่อนครเชียงใหม่มีกำลังกองทัพที่เข้มแข็ง พระเจ้ากาวิลาได้ยกทัพไปขับไล่พม่าออกจากเมืองเชียงแสน ซึ่งเป็นที่ตั้งมั่นสุดท้ายของพม่าในล้านนาได้สำเร็จ นับว่าเป็นการสิ้นสุดอิทธิพลทางการเมืองของพม่าในล้านนา

เมื่อพระเจ้ากาวิลาถึงแก่พิราลัย ใน พ.ศ. ๒๓๕๘ เจ้าอุปราชธรรมลังกาจึงดำรงตำแหน่งว่าที่เจ้าเมืองนครเชียงใหม่ และในครั้งรัชกาลที่ ๒ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็นเจ้าหลวงธรรมลังกาขึ้นเป็นพระเจ้าเชียงใหม่ข้างเผือก ดำรงตำแหน่งเจ้าประเทศราช ทรงดำรงตำแหน่งได้เพียง ๕ ปี ก็ถึงแก่พิราลัย ใน พ.ศ. ๒๓๖๔ ภายหลังเจ้าอุปราชคำฝั้นได้รับพระราชทานพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าประเทศราช ในสมัยนี้เกิดปัญหาการเมืองภายในล้านนาระหว่าง “เจ้าขันธทั้งห้า” ซึ่งดำรงตำแหน่งทางการบริหารปกครองบ้านเมืองล้านนา เจ้าหลวงคำฝั้นเป็นเจ้านครเชียงใหม่ได้ ๓ ปีก็ถึงแก่พิราลัย จึงเกิดความวุ่นวายในเมืองเชียงใหม่ รัชกาลที่ ๓ จึงสถาปนาเจ้าอุปราชพุทธวงศ์ขึ้นเป็น “พระยาภาควรรณาภิษราชา วชิรปราการ เจ้านครเชียงใหม่” ทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขมากขึ้น ชาวล้านนา

จึงขนานนามพระองค์ว่า “เจ้าหลวงแผ่นดินเย็น” ในสมัยเจ้าหลวงพุทธวงศ์ เชียงใหม่ได้แผ่ขยายออกไปกว้างขึ้นและเป็นสมัยที่ชาวตะวันตกเข้าประกอบธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้ ในล้านนา

เมื่อเจ้าหลวงพุทธวงศ์ได้ถึงแก่พิราลัย พ.ศ. ๒๓๘๙ เจ้าอุปราชมหาวงศ์ได้ขึ้นสู่ตำแหน่งว่าที่เจ้านครเชียงใหม่ ต่อมาจึงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นเจ้าหลวงมหาวงศ์ เจ้านครเชียงใหม่ ตำแหน่งเจ้าประเทศราช ในช่วงสมัยของเจ้าหลวงมหาวงศ์ เกิดสงครามระหว่างสยามกับเชียงตุง ซึ่งล้านนาได้ทำการสนับสนุนกองทัพสยามมาโดยตลอด รัชกาลที่ ๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเจ้าหลวงมหาวงศ์ขึ้นเป็นพระเจ้านมโหตรประเทศ พระเจ้านครเชียงใหม่ ตำแหน่งพระเจ้าประเทศราช ได้เพียง ๕ เดือนก็ถึงแก่พิราลัย การพิราลัยของพระเจ้านมโหตรประเทศ ก่อให้เกิดความวุ่นวายเกี่ยวกับตำแหน่งว่าที่เจ้านครเชียงใหม่และยังมิผลให้การคัดเลือกเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์กรใดๆ มา ตกอยู่ในอำนาจของส่วนกลาง ภายหลังรัชกาลที่ ๔ ได้ทรงให้คัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งจากการพิจารณาของราชสำนักสยาม ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเจ้าบุรีรัตนสุริยวงศ์ขึ้นเป็นเจ้านครเชียงใหม่ และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเจ้าอินทวิชยานนท์ขึ้นเป็นพระเจ้านครอินทวิชยานนท์ พระเจ้านครเชียงใหม่ ดำรงตำแหน่งพระเจ้าประเทศราช พ.ศ. ๒๔๒๕ โดยขอความร่วมมือเจ้าอินทวิชยานนท์ให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญาเชียงใหม่ที่สยามทำไว้กับอังกฤษ เพื่อที่สยามจะได้ดำเนินการต่างๆ เพื่อต่อต้านอำนาจจักรวรรดินิยมที่กำลังเข้ามาในประเทศและทรงเร่งปฏิรูปการปกครองเพื่อต่อต้านการเข้าลัทธิจักรวรรดินิยมและการปฏิรูปครั้งนี้มีผลกระทบต่อนครเชียงใหม่ในฐานะศูนย์กลางอาณาจักรล้านนา จนในที่สุดนครเชียงใหม่ได้กลายเป็นจังหวัดเชียงใหม่ของประเทศไทย

การปฏิรูปการปกครองในล้านนาเกิดขึ้นอีกครั้ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้น เพื่อบริหารงานให้สะดวกขึ้น แต่ในช่วงปลายปีเดียวกันได้เปลี่ยนมาเป็นมณฑลพายัพ ประกอบด้วย ๖ หัวเมืองเหนือ คือ นครเชียงใหม่ นครลำปาง นครลำพูน นครน่าน นครแพร่ เมืองเถิน มณฑลพายัพจัดระบบเทศาภิบาลระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๒-๒๔๗๖ และยกเลิกหลังการปฏิวัติ ๒๔๗๕ รวมเป็นเวลา ๓๔ ปี โดยแบ่งแนวนโยบายออกเป็น ๓ ช่วง คือ ๑.ช่วงการสถาปนาระบบมณฑลเทศาภิบาล ๒.ช่วงสร้างความเป็นสยามในล้านนา และ ๓.ช่วงยกเลิกเขตพิเศษมณฑลพายัพ จากนั้นการปกครองเมืองเชียงใหม่ มีการปรับปรุงช่วงสุดท้ายก่อนยกเลิกระบบเทศาภิบาล ได้เริ่มขึ้นเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๗ ขึ้นครองราชย์ทรงยกเลิกระเบียบแบบแผนต่างๆ ที่จัดขึ้นในช่วง พ.ศ. ๒๔๕๘-๒๔๖๘ ทรงยกเลิกตำแหน่งและหน่วยงานที่ไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทรงยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองโดยเด็ดขาด โดยกำหนดว่านับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๙ เป็นต้นไป หากตำแหน่งเจ้าเมืองใดว่างลงจะไม่โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นอีก เมื่อพลตรีแก้วนริฐถึงแก่พิราลัย ในสมัยรัชกาลที่ ๘ จึงเป็นการสิ้นสุดตำแหน่งเจ้าประเทศราชและนับว่าเป็นผู้ครองเมืองเชียงใหม่องค์สุดท้าย หลังจากคณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ยกเลิกระบบมณฑลเทศาภิบาลลงและมณฑลพายัพสลายตัวลง ส่วนเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางอาณาจักรล้านนาในอดีตมีฐานะเป็นเพียงจังหวัดเช่นเดียวกับจังหวัดอื่นๆ แต่ก็นับได้ว่าเป็นศูนย์กลางของความเจริญและเป็นจังหวัดผู้นำทางภาคเหนือของประเทศไทยในปัจจุบันด้วย

คูเมือง กำแพงเมืองเชียงใหม่

คูเมืองและกำแพงเมืองเชียงใหม่สร้างขึ้นโดยพญามังรายใน พ.ศ. ๑๘๓๙ โดยได้รับคำปรึกษาจากพ่อขุนรามคำแหงจากสุโขทัยและพญางำเมืองจากพะเยา กำแพงเมืองเชียงใหม่ได้ออกแบบให้มีแผนผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีการผันน้ำเข้าคูเมืองที่แจ้งหัวรินด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมือง โดยน้ำจากลำห้วยไหลมาจากดอยสุเทพ ทำให้คูเมืองมีน้ำหล่อเลี้ยงไม่แห้งตลอดทั้งปี ในส่วนของกำแพงเมือง มีป้อมมุมเมืองหรือภาษาพื้นเมืองเหนือเรียกว่า “แจ้ง” มีทั้งหมด ๔ แจ้ง คือแจ้งหัวรินด้านตะวันตกเฉียงเหนือ แจ้งศรีภูมิด้านตะวันออกเฉียงเหนือ แจ้งก๊ะต้าด้านตะวันออกเฉียงใต้ และแจ้งกู่เฮืองด้านตะวันตกเฉียงใต้

ประตูเชียงใหม่สร้างขึ้นหลังพญามังรายสร้างเมือง บริเวณที่ราบเชิงดอยสุเทพมีการขุดคูน้ำและนาดินเพื่อถมเป็นแนวกำแพงสูง จากนั้นมีการก่อตั้งอิฐชนาบสองข้างเพื่อกันดินถล่ม มีทั้งประตูเวียงชั้นในและประตูเวียงชั้นนอก เพื่อให้เป็นที่ล่อลวงข้าศึกหากมีการตีชนาบเข้ามาในเวียง ในส่วนของประตูเวียงชั้นนอก ทั้ง ๕ ประตู มีตำนานกล่าวกันว่าประตูแรกคือประตูหัวเวียงหรือประตูช้างเผือก บรรพชนมีความเชื่อว่าเป็นประตูชัย ตั้งอยู่ในทิศเหนือของเมืองอันเป็นตำแหน่งเดช ในพิธีราชาภิเษกตามโบราณราชประเพณี กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่จะเสด็จเข้าทางประตูนี้ และห้ามมิให้มีการนำศพซึ่งเป็นสิ่งอัปมงคลออกทางประตูโดยเด็ดขาด ต่อมาประตูหัวเวียงนี้เปลี่ยนชื่อเป็น “ประตูช้างเผือก” ในรัชสมัยของพระเจ้ากาวิละเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๑

ประตูที่ ๒ คือประตูท่าแพตั้งอยู่บริเวณตะวันออกของกำแพงเมืองชั้นใน จากเดิมเรียกว่า “ประตูเชียงเรือก” เพราะเป็นที่ตั้งของชุมชนเชียงเรือก ตั้งอยู่บริเวณนอกกำแพงเมือง ในอดีตเป็นชุมชนค้าขายและเป็นที่ตั้งของตลาดเชียงเรือก ซึ่งนับว่าเป็นตลาดเก่าแก่แห่งหนึ่งของเชียงใหม่ล้านนา สมัยนั้นเมื่อออกจากประตูจะพบกับ ที่จอดของบรรดาเรือแพที่เข้ามาค้าขาย คาดว่ามีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นและมีหลักฐานกล่าวถึงสมัย พระยาแก้วว่า ได้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมเชียงเรือก มีผู้คนจมน้ำตายเป็นจำนวนมาก ต่อมาในสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๗ ชื่อประตูเชียงเรือกได้ถูกเปลี่ยนเป็น “ประตูท่าแพชั้นใน” เพื่อให้คู่กับประตูท่าแพชั้นนอก ซึ่งตั้งอยู่บนถนนสายเดียวกัน หลังจากบ้านเรือนได้ขยายตัวขึ้น ประตูท่าแพชั้นนอกได้สลายตัวลงไป เหลือแค่ประตูท่าแพชั้นใน ชาวบ้านจึงเรียกสั้นๆ ว่า “ประตูท่าแพ” สำหรับประตูท่าแพในปัจจุบันตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๒๙ โดยอ้างอิงจากภาพถ่ายเก่าประตูเมืองเชียงใหม่ประตูหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๕

ประตูที่ ๓ “ประตูเชียงใหม่” เดิมมีชื่อว่าประตูท้ายเวียง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ ในอดีตเป็นเส้นทางสำคัญระหว่างเชียงใหม่ไปเวียงกุมกามและลำพูนรวมไปถึงเป็นเส้นทางเดินทัพไปรบในสมัยราชวงศ์มังราย ทั้งเชียงใหม่ เวียงกุมกาม และลำพูน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำปิงเช่นเดียวกัน การเดินทางจึงไม่ต้องข้ามแม่น้ำปิง จากหลักฐานโคลงนิราศทริภุญชัยกล่าวใหญ่โตและแข็งแรงดั่งโลหะ

ประตูที่ ๔ “ประตูแสนปุง” ตั้งอยู่ทางทิศใต้ใกล้กับประตูเชียงใหม่ ปัจจุบันเรียกประตูนี้ว่า “ประตูสวนปุง” สร้างขึ้นใหม่ในรัชสมัยของพญาสามฝั่งแกน เพื่อเป็นที่พระราชดำเนินของพระราชชนนี ซึ่งทรงโปรดประทับที่ตำหนักนอกกำแพงเมือง ที่ชื่อแสนปุงเป็นชื่อแรกเพราะว่าเป็นทางเข้าออกไปสู่ยังบริเวณที่มีเตาปุงหรือเตาไฟมากมาย เพราะ

ด้านนอกประตูจะเป็นที่ตั้งของกรมช่างหลอมโลหะจึงมีเตาปูนไว้หลอมโลหะเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันยังมีบ้านช่างหล่อพระพุทธรูปอาศัยอยู่ และถนนเลียบบคูเมืองด้านนี้มีชื่อว่า “ถนนช่างหล่อ” จากความเชื่อเรื่องทิศถือว่าพื้นที่แห่งนี้เป็นเขตกาลกิณี จึงกำหนดให้ประตูแสนปุงเป็นประตูที่นำศพออกจากเมืองเพื่อไปยังสุสาน

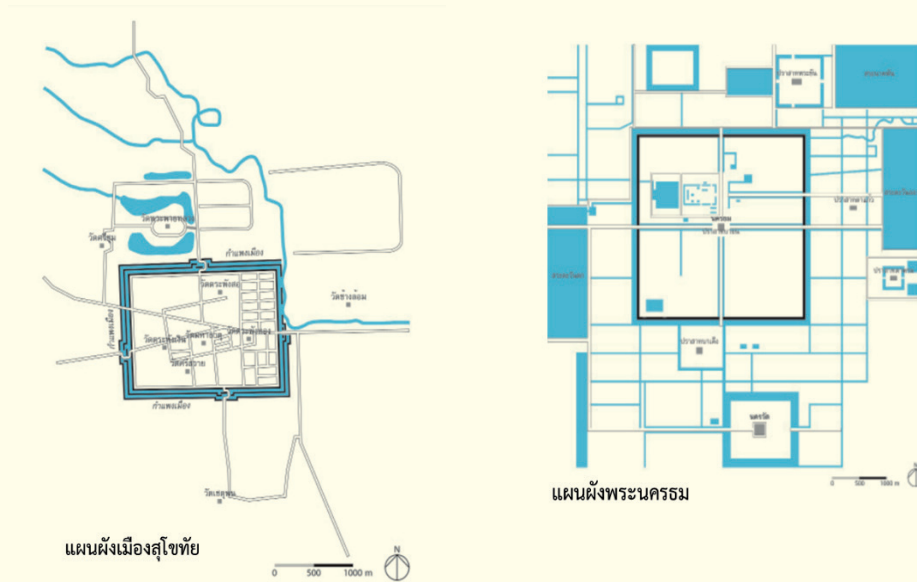
ประตูที่ ๕ คือ “ประตูสวนดอก” ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก เป็นทางออกไปสู่ยังอุทยานของกษัตริย์ สมัยพระเจ้ากือนา ใน พ.ศ. ๑๙๑๔ ได้สร้างวัดบนพื้นที่อุทยานนี้และเรียกว่า “วัดสวนดอก” รวมไปถึงสร้างเวียงสวนดอกขึ้นอีกด้วย นอกจากกำแพงเมืองชั้นในแล้ว เมืองเชียงใหม่ยังมีกำแพงชั้นนอกเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า “กำแพงดิน” โอบรวมเอาไว้ เริ่มตั้งแต่แจ่งศรีภูมิด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือเลียบบตาม ลำน้ำแม่ข้าลงมาทางทิศตะวันออกและทิศใต้บรรจบกันที่กำแพงเมืองชั้นในที่แจ่งกุ้เฮือง สร้างขึ้นเพื่อป้องกันกองทัพจากกรุงศรีอยุธยาที่มักจะยกทัพมาคุกคามเมืองเชียงใหม่อยู่บ่อยครั้งในอดีตนับตั้งแต่ปลายรัชสมัยของราชวงศ์มังราย บริเวณกำแพงเมืองเชียงใหม่ด้านนอกมีประตูสำคัญ ๕ ประตู คือ ๑.ประตูช้างม้อย ๒.ประตูท่าแพชั้นนอก ๓.ประตูหลายแคงหรือประตูระแงง ๔.ประตูข้าวก้อม และ ๕.ประตูไหยาหรือหายยา

รูปแบบของเมืองเชียงใหม่

รูปแบบการสร้างเมืองเชียงใหม่ได้รับการถ่ายทอดมาจากรูปแบบของเมืองสุโขทัย ตามตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ได้กล่าวถึงภารกิจที่ญวาร์วงแห่งสุโขทัยเป็นผู้ร่วมพิจารณาในการสร้างเมืองเชียงใหม่และเมืองสุโขทัยที่มีรูปแบบเป็นสิ่งเหลี่ยมจัตุรัส ย่อมแสดงถึงรูปแบบของเมืองที่ได้รับอิทธิพลมาจากอาณาจักรกัมพูชาอย่างชัดเจน และมีรูปแบบใกล้เคียงกับพระนครมากกว่าเมืองสุโขทัย เนื่องจากเมืองเชียงใหม่และพระนครมีประตูจำนวน ๕ ประตู ซึ่งต่างจากเมืองสุโขทัย ซึ่งมีประตูเมืองจำนวน ๔ ประตู ซึ่งความแตกต่างของเมืองเชียงใหม่และพระนครอยู่ที่การปรับเปลี่ยนทิศของประตูผี โดยตำแหน่งของประตูผีของพระนครจะเป็นประตูในแนวแกนกลางด้านทิศตะวันออก มีอีกประตูหนึ่งซึ่งอยู่ในด้านเดียวกันเป็นประตูชัยเนื่องจากตั้งอยู่ในแนวแกนที่ตรงเข้าสู่สนามชัยหน้าพระราชวัง ส่วนประตูผีของเมืองเชียงใหม่จะตั้งอยู่ด้านทิศใต้ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกับเมืองโดยทั่วไปในภูมิภาคล้านนาที่มีประตูผีตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของเมือง ทั้งนี้การสร้างเมืองเชียงใหม่ได้ให้ความสำคัญกับหอคำ เสือเมือง และประตูเมืองทั้ง ๕ แห่ง โดยการสร้างกำแพงเมืองได้เริ่มจากมุมเมืองด้านตะวันออกเฉียงเหนือเวียนขวาหรือทักษิณาวัตรมาบรรจบกัน

แผนผังเมืองเชียงใหม่

ที่มา : <https://www.arch.chula.ac.th/journal/files/article/aUI7N1w3GyThu95355.pdf>

ขนาดของเมืองเชียงใหม่ตามที่พญามังรายได้เสนอต่อการพิจารณาได้รับการคัดค้านจากพญาเจ้าเมืองและพญาร่วงได้ให้เหตุผลถึงปัญหาความยากลำบากในการป้องกันการโจมตีจากข้าศึกศัตรู ซึ่งเดิมที่พญามังรายมีดำริการสร้างเมืองใหม่เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดความกว้างยาวด้านละ ๓,๐๐๐ วา หรือประมาณ ๖ กิโลเมตร ซึ่งเป็นรูปแบบและขนาดที่อาจเทียบเคียงได้กับยโศธรปุระ เป็นมหานครที่สร้างขึ้นโดยยโศธรวรรมันที่ ๑ แห่งอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งพญามังรายอาจมีความประสงค์ที่ต้องการสร้างเมืองให้มีความเจริญเท่าเทียมกับยโศธรปุระ ที่เคยเป็นมหานครที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากในอดีต แต่พญาเจ้าเมือง และพญาร่วง ผู้ร่วมพิจารณาการสร้างเมืองเชียงใหม่ ได้แก้ไขลดขนาดเป็น ด้านละ ๒,๐๐๐ วา หรือ ๔ กิโลเมตร ซึ่งเป็นขนาดที่เท่ากับพระนครมที่สร้างขึ้นโดยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ แห่งอาณาจักรกัมพูชา ต่อมามีการพิจารณาขนาดของเมืองเชียงใหม่ให้เหลือเพียงด้านละประมาณ ๙๐๐ ถึง ๑,๐๐๐ วา หรือ ๑.๘ ถึง ๒.๐ กิโลเมตร ทำให้เมืองเชียงใหม่มีรูปแบบและขนาดที่ใกล้เคียงกับเมืองสุโขทัย ในแง่มุมหนึ่งของเหตุผลที่ใช้ในการพิจารณาอาจมีเหตุมาจากการที่พญาเจ้าเมืองและพญาร่วงอาจเกรงว่า หากเมืองเชียงใหม่มีขนาดใหญ่กว่าเมืองพะเยาและเมืองสุโขทัยแล้ว เมืองทั้งสองก็อาจได้รับภัยจากการรุกรานของเมืองเชียงใหม่ต่อไปในอนาคต

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร เป็นอารามที่สถาปนาขึ้นโดยพระเจ้าผายู เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๘๘ เดิมชื่อวัดลีเชียง ต่อมาในสมัย พ.ศ. ๑๙๔๓ เจ้ามหาพรหมได้อัญเชิญพระพุทธรูปศิหิงค์มาจากกำแพงเพชร และมาประดิษฐานที่วัดนี้ จึงได้นามว่าวัดพระสิงห์แต่นั้นมา

พระวิหารหลวง หลังปัจจุบันสร้างขึ้นในสมัยของครุบาเจ้าศรีวิชัยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ แทนที่อาคารทรงจตุรมุขหลังเดิม อาคารหลังนี้ถือเป็นอีกหนึ่งอาคารที่แสดงการผสมผสานระหว่างศิลปะรัตนโกสินทร์และศิลปะล้านนา ดูได้ง่ายๆ จากหน้าบันด้านหน้า มีการประดับด้วยรูปนารายณ์ทรงครุฑล้อมรอบด้วยลายพันธุ์พฤกษา ซึ่งเป็นลวดลายที่ไม่ปรากฏในศิลปะล้านนา มีการแทรกรูปเสือ สัญลักษณ์ประจำปีเกิดของครุบาเจ้าศรีวิชัย คือปีชกาล

ภายในพระวิหารหลวงเป็นที่ประดิษฐานพระศรีสรรเพชญ์ พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นพระประธานเดิมของวิหารหลวงหลังเก่าก่อนที่จะถูกสร้างใหม่ในสมัยของครุบาเจ้าศรีวิชัย ด้านหลังของพระวิหารหลวงเป็นที่ตั้งของอุโบสถวัด แต่เสมาของวัดพระสิงห์คล้ายเสาปักลงในดิน ไม่ใช่ใบเสมา ภายในประดิษฐานพระประธานภายในคูพระเจ้า ตั้งตรงกลางพระอุโบสถ ทำให้สามารถนมัสการพระพุทธรูปได้ทั้งสองฝั่ง

วิหารลายคำ เป็นสถาปัตยกรรมล้านนาที่สร้างขึ้นราว พ.ศ. ๒๐๖๑ แต่มีการบูรณะราวพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเจดีย์ หันหน้าทางทิศตะวันออก ปัจจุบันด้านหน้าอาคารหลังคาซ้อน ๓ ชั้น ด้านหลังซ้อน ๒ ชั้น แต่มีหลักฐานว่าเดิมมีมุขด้านหน้าคลุมช่วงบันไดด้วย แต่ได้รื้อออกไป ด้านหลังวิหารนี้มีส่วนฐานเชื่อมต่อกับปราสาทโขงพระเจ้า ลักษณะเป็นคู่อริฐถือปูนหลังคาทรงปราสาทเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป รูปแบบสถาปัตยกรรมวิหารลายคำเป็นแบบล้านนา ตัวอาคารมีขนาดเล็กแต่สง่างามด้วยสัดส่วนและฝีมือช่างที่งดงาม องค์ประกอบภายนอกตกแต่งด้วยไม้แกะสลักปิดทอง

ภายในวิหารลายคำ ประดิษฐานพระพุทธรูปศิหิงค์ เป็นพระพุทธรูปที่มีตำนานว่าสร้างขึ้นในลังกาตั้งแต่ พ.ศ. ๗๐๐ แต่จากรูปแบบของพระพุทธรูปองค์นี้จะพบเห็นว่าพระพุทธรูปศิหิงค์เป็นพระพุทธรูปแบบล้านนาสิงห์ ๑ ที่สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐ โดยชื่อพระพุทธรูปศิหิงค์หรือพระสิงห์นี้ ฝ่ายหนึ่งอธิบายว่าหมายถึงลักษณะท่าทางองอาจดุจราชสีห์ แต่อีกฝ่ายหนึ่งว่าน่าจะสัมพันธ์กับคำในภาษามอญว่า ‘สอิ้ง-สเหย’ แปลว่า อันเป็นที่น่าอภิรมย์ใจ ซึ่งสอดคล้องกับตำนานของพระปฎิมาที่เล่าว่า เมื่อได้เห็นพระพุทธรูปองค์จะรู้สึกอภิรมย์ใจหรือยินดีประดุจได้เห็นพระพุทธเจ้า ด้วยความสำคัญนี้ ทำให้เกิดการจำลองพระพุทธรูปศิหิงค์ขึ้นมากมายในดินแดนล้านนา ไม่เพียงเท่านั้น ต่อมาเมื่อเกิดศึกยวพ่ายระหว่างอยุธยาและล้านนา คดีนี้ก็เดินทางข้ามจากเชียงใหม่ลงสู่อยุธยา ทำให้เกิดการสร้างพระพุทธรูปศิหิงค์ขึ้นในศิลปะอยุธยาด้วย โดยองค์ที่คุ้นเคยมากที่สุดจะเป็นองค์ที่ประดิษฐานในหอพระพุทธรูปศิหิงค์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จิตรกรรมฝาผนังภายในวิหารลายคำ มีลักษณะเด่นคือเป็นเรื่องราวที่พบยากในประเทศไทย ฝั่งขวาเป็นเรื่องสังข์ทอง โดยเจ๊กเส็ง วาดฉากนางพันธุรัตพบพระสังข์ ไปจนถึงตอนที่เงาะป่ากำลังจะไปทำภารกิจของท้าวสามนต์ในการหาปลา ๑๐๐ ตัว ฝั่งซ้ายเป็นเรื่องสุวรรณหงส์ โดยหนานโพธา เล่าเรื่องตอนที่สุวรรณหงส์เสด็จฯ ตามว้าวไปจนถึงปราสาทที่นางเกศสุริยงอยู่ ไปจนถึงตอนที่ยักษ์กุมภคณฑ์ช่วยสุวรรณหงส์จากนางผีเสื้อน้ำที่แปลงเป็นเกศสุริยง ในภาพจิตรกรรมยังมีเครื่องเรือนสมัยใหม่ เช่น เครื่องลายคราม โคมไฟ อาคารบ้านเรือน หรือเครื่องแต่งกายของบรรดาตัวละครที่มีทั้งแบบล้านนา แบบพม่า แบบไทใหญ่ และภาคกลาง สันนิษฐานว่าน่าจะเกิดขึ้นจากการบูรณะวิหารลายคำในรัชกาลของเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ กษัตริย์เชียงใหม่ผู้เคยเสด็จฯ มายังกรุงเทพมหานครในช่วงเวลาหนึ่ง จึงเชื่อกันว่าพระองค์น่าจะได้ทรงเห็นขนบธรรมเนียมอย่างใหม่ที่เกิดขึ้นในเมืองบางกอกครั้งนั้น ที่เริ่มมีการนำวรรณคดีมาเขียนบนฝาผนังมาก่อนแล้ว อาทิ พระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวรารามวรมหาวิหาร

ประวัติพระเทพสิงหราชจารย์ เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ) อายุ ๖๖ พรรษา ๔๕

นักธรรมเอก, วุฒิปริญญา ศน.บ. , กศ.ม. , พธ.ด. วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ๑. เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

๒. รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ (ฝ่ายเผยแผ่)

สถานะเดิม ชื่อ โสภณ นามสกุล ยอดคำปา เกิดวัน ๖ ๑๑ ปีวอก วันที่ ๖ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๙ บิดา นายถา
มารดา นางคำ บ้านเลขที่ ๑๓๔ หมู่ ๔ ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

บรรพชา วัน ๒๓ ปีระกา วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ วัดถาวรรังษี ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด
จังหวัดเชียงใหม่ พระอุปัชฌาย์ พระครูสิริสุทธาจารย์ วัดชยาลังการ

อุปสมบท วัน ๔ ๗ ปี มะโรง วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่ พระอุปัชฌาย์ พระธรรมสิทธิธาดาจารย์ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยฐานะ พ.ศ. ๒๕๒๒ สำเร็จชั้น ม.ศ. ๕ โรงเรียนธรรมราชาศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๑๘ สำเร็จชั้น นักธรรมเอก สำนักเรียนวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๓๘ สำเร็จการศึกษา ศาสนศาสตร์บัณฑิต (ศน.บ.) จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๔๔ สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) มหาวิทยาลัยนเรศวร

พ.ศ. ๒๕๖๒ สำเร็จการศึกษาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย

การศึกษาพิเศษ ภาษาล้านนา, ผ่านหลักสูตรความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด, วิชาวาทศิลป์, คอมพิวเตอร์,
วิชาเลขานุการ

งานปกครอง

- พ.ศ. ๒๕๓๔ เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๓๕ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
เลขาธิการเจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
พ.ศ. ๒๕๓๙ รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๕๑ เจ้าคณะอำเภอเมืองเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๔๙ รองเจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
พ.ศ. ๒๕๕๐ พระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๕๒ เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๕๒ รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

งานการศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๒๓ ครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
พ.ศ. ๒๕๒๕ ครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดถาวรรังษี อำเภอดอยสะเก็ด
จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๒๗ ผู้ช่วยครูใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดศรีโสดา อำเภอเมืองเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๓๓ กรรมการตรวจข้อสอบธรรมสนามหลวงของคณะสงฆ์ ภาค ๗
พ.ศ. ๒๕๓๓ เลขาธิการเจ้าสำนักศาสนศึกษาวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
พ.ศ. ๒๕๓๔ ผู้ช่วยครูใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๓๖ เลขาธิการเจ้าสำนักเรียนคณะ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๓๘ พระปริยัตินิเทศก์ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๓๙ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงเรียนธรรมราชาศึกษา โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้รับใบอนุญาต และผู้จัดการโรงเรียนธรรมศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๒ เจ้าสำนักศาสนศึกษาวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

งานเผยแผ่

- พ.ศ. ๒๕๒๕ วิทยากรอบรมหน่วย อ.ป.ต. อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๒๗ วิทยากรถวายความรู้พระธรรมจาริก วัดศรีโสดา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

- พ.ศ. ๒๕๒๙ วิทยากรโครงการอบรมจริยธรรมในโรงเรียน
- พ.ศ. ๒๕๓๐ วิทยากรบรรยายธรรมประจำสถานีวิทยุ วป.ถ. ๒ และสถานีวิทยุเสียงสามยอด
- พ.ศ. ๒๕๓๑ วิทยากรอบรมผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๓๓ องค์เทศน์อบรมกลุ่มหนุ่มสาว จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๓๔ รองหัวหน้าพระธรรมทูตจังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๓๕ วิทยากรบรรยายธรรม สถานีวิทยุทหารอากาศเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๓๗ วิทยากรโครงการต่างๆ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่

งานพิเศษ

๑. กรรมการมูลนิธิตึกสงฆ์อาพาธ โรงพยาบาลมหาสารคามนครเชียงใหม่
๒. กรรมการฌาปนกิจสงเคราะห์ คณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่
๓. ประธานกรรมการจัดหาทุนการศึกษาแก่นักเรียน โรงเรียนธรรมราชาศึกษา
๔. กรรมการทุนนิเวศถาวรรังษี อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
๕. ประธานมูลนิธิวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
๖. กรรมการหาทุนเพื่อกิจการคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่
๗. รองประธานอำนวยการ การสอบบาลีสนามหลวงส่วนภูมิภาค สนามสอบจังหวัดเชียงใหม่
๘. อนุกรรมการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข หนเหนือ

สมณศักดิ์

- พ.ศ. ๒๕๓๐ พระครูใบฎีกา ฐานานุกรม ของพระราชสิทธิธำมรงค์ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
- พ.ศ. ๒๕๓๔ พระครูปลัด ฐานานุกรม ของพระเทพสิงหนาคมจารย์ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
- พ.ศ. ๒๕๓๖ พระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นโท ราชทินนาม พระครูโกศลธรรมวิจิตร
- พ.ศ. ๒๕๔๔ พระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นเอก ราชทินนาม พระครูโกศลธรรมวิจิตร
- พ.ศ. ๒๕๔๘ พระราชาคณะชั้นสามัญ ราชทินนาม พระสิงห์วิชัย
- พ.ศ. ๒๕๕๒ เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ จาก พระราชาคณะชั้นสามัญ เป็นพระราชาคณะ
ชั้นราช ในราชทินนามที่ “พระราชสิงหรมุนี”

พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ จาก พระราชาคณะชั้นราชเป็น พระราชาคณะ
ชั้นเทพ ในราชทินนามที่ “พระเทพสิงหรวาจารย์”

วัดในเวียงชั้นใน เชียงใหม่

๑. เวียงเชียงใหม่

เวียงเชียงใหม่มีกำแพง ๒ ชั้น กำแพงชั้นในด้านเหนือยาว ๑,๖๔๗ เมตร ด้านตะวันออกยาว ๑,๕๙๔ เมตร ด้านตะวันตกยาว ๑,๖๐๒ เมตร ด้านใต้ยาว ๑,๖๒๓ เมตร เป็นแกนดินอิฐหุ้ม เริ่มสร้าง ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๑๘๓๙ มีคูเมือง ล้อมรอบ ปัจจุบันเหลือร่องรอยกำแพงยาวประมาณ ๖๐๓ เมตร มีประตูเมือง ๕ ประตูคือ ๑) ประตูหัวเวียง ต่อมาเรียก ประตูช้างเผือก ๒) ประตูเชียงเรือก ต่อมาเรียกประตูท่าแพชั้นใน และเอกสารบางชั้นเรียกประตูช้างเล็ก ๓) ประตูเชียงใหม่ เอกสารบางชั้นเรียกประตูช้างใหม่ ๔) ประตูสวนดอก และ ๕) ประตูแสนปุง ต่อมาเรียกประตูสวนปรง

จุดเริ่มต้นสร้างกำแพงเวียง เริ่มต้นที่แจ้งศรีภูมิ อันเป็นศรีของเมือง ประตูหัวเวียงอยู่ด้านทิศเหนืออันเป็นเดช ของเมือง เป็นทางเข้าเมืองในพิธีราชาภิเษก กำหนดให้ประตูหน้าศอกออกจากเวียงอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ อันเป็นทิศ กาลกิณีตามหลักทักษา โดยใช้เวลาก่อสร้างประมาณ ๔ เดือน สมัยราชวงศ์มังราย ช่วง พ.ศ. ๒๐๕๙-๒๐๖๐ มีการก่ออิฐ ฉาบปูนหุ้มคันดิน ดังเอกสารตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ (๒๕๓๙) ระบุว่า “ปลีรวายเจ้า สกราชได้ ๘๗๘ ตัวชาวเชียงใหม่ ชาวต่างเมืองปั้นดินละอิด จักก่อเมกเวียงเชียงใหม่ ในปลีเมิงปล้า สกราช ๘๗๙ ตัวเจ้าพระยาแก้วท้าวหมื่นพิงยั้งก่อเวียง เชียงใหม่”

๒. วัดในกำแพงชั้นใน

เวียงชั้นในเป็นที่อยู่ของชนชั้นปกครอง มีคุ้มหลวง คุ้มเจ้านาย และบ้านขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ในรายชื่อวัดและ นิกายสงฆ์โบราณ ซึ่งสำรวจเมื่อประมาณสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๗

ซึ่ง สมโซติ อ่องสกุล (๒๕๕๙) ได้ค้นคว้าจากเอกสารรายชื่อวัดและนิกายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่ ภาคปริวรรต ลำดับที่ ๗ จัดทำและเผยแพร่โดยภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (๒๕๑๘) มีกลุ่มหัววัด ๔ หมวดอุโบสถ ทุกวัดนิกายเชียงใหม่ ดังนี้

- ๑) หมวดอุโบสถวัดเชียงหมั่น(ต่อมาเขียนเชียงมัน) มี ๑๓ หัววัด ประกอบด้วย วัดหัวข่วง วัดเชียงหมั่น วัดมุกเทียร (หรือ วัดมณเทียร) วัดล้ามช้าง วัดจำแก้ว วัดหม้อคำตวง วัดป่าพร้าว วัดปวงก้าม้า (หรือ วัดควรถ้าม้า) วัดนางเหลียว วัดศรีบุญเรือง วัดเชียงยืน วัดข่วงสิงห์ และ วัดกู่เต้า
- ๒) หมวดอุโบสถวัดสแพ้า (สำเภา) มี ๑๔ หัววัด ประกอบด้วย วัดองมง (หรือ วัดอุโมงค์) วัดอินทชิน (หรือ วัดอินทสีล) วัดดงดี (หรือ วัดดงดี) วัดดอกคำ วัดไช วัดนางเอี่ยม (หรือ วัดดอกเอื้อง) วัดชายมูน (หรือ วัดทรายมูล) วัดผ้าขาว วัดเชียงใหม่ วัดหมื่นล้าน วัดพันอัน วัดสแพ้า (หรือ วัดสำเภา) วัดหมื่นคอง (ปัจจุบัน เป็นวัดร้างในบริเวณโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย) และ วัดบ้านปิง

- ๓) หมวดอุโบสถวัดมหาเจติยหลวง (วัดเจติยหลวง) มี ๑๓ หัววัด ประกอบด้วย วัดพันเท่า (หรือ วัดพันเตา) วัดสบเข้าหมื่น วัดเจติยหลวง วัดหอธรรม วัดเสฏฐา วัดช่างแต้ม วัดหมื่นทุม (หรือ วัดหมื่นตุม) วัดเจ็ดลิน วัดพอนส้อย (หรือ วัดพอนสร้อย) วัดพันแหวน วัดพวกแต้ม วัดกาละคอด (หรือ วัดพระเจ้าเม็งราย) และ วัดกิติ
- ๔) หมวดอุโบสถวัดพระสิงห์ราม (วัดพระสิงห์) มี ๑๕ วัด ประกอบด้วย วัดหมื่นเงินกอง วัดพระสิงห์ วัดศรีเกิด (หรือ วัดศรีเกิด) วัดพันแจม (ต่อมาเป็นวัดร้างในบริเวณโรงเรียนหอพระ) วัดดบไพร (หรือ วัดดบภัย) วัดแสนเมืองมา (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยและโรงเรียนสอนคนตาบอดเชียงใหม่) วัดหอพระ (ต่อมาเป็นวัดร้างในบริเวณโรงเรียนหอพระ) วัดมาบ่อง วัดพวกหงษ์ วัดปราสาท วัดพระสิงห์ (ด้านใต้) วัดช่างลาน (ปัจจุบันเป็นวัดร้างหลังสำนักงานหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์) วัดเมธัง วัดสุทธาวาส (ต่อมาเป็นวัดร้างในบริเวณวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่) และ วัดทุ่งยู

๓. วัดในทักขาเมือง ๙ วัด

ตามความเชื่อคติโบราณ (สมโภชติ อ่องสกุล. ๒๕๕๙) โหราจารย์กำหนดหลักทักขาของเมืองเชียงใหม่ว่า ศรีของเมืองอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ (หรือทิศอีสาน) เดชอยู่ทางทิศเหนือ บริวารอยู่ทางทิศตะวันตก มูละอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียง มนตรีอยู่ทางทิศใต้ आयอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ (หรือทิศพายัพ) อุตสาหะอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ (หรือทิศอาคเนย์) และกาลกนิอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งแต่ละทิศมีวัดประจำทิศ ดังนี้

วัดชัยศรีภูมิ ประจำทิศอีสานหรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นศรีเมือง

วัดเชียงยืน ประจำทิศเหนือซึ่งเป็นเดชเมือง

วัดบุพพาราม ประจำทิศตะวันออกเฉียงซึ่งเป็นมูลเมือง

วัดชัยมงคล ประจำทิศอาคเนย์หรือทิศตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นอุตสาหะเมือง

วัดนันทาราม ประจำทิศใต้ซึ่งเป็นมนตรีเมือง

วัดสวนดอก ประจำทิศตะวันตกซึ่งเป็นบริวารเมือง

วัดเจ็ดยอด ประจำทิศพายัพหรือทิศตะวันตกเฉียงเหนือหรือในทางโหราศาสตร์เรียกทิศราหู

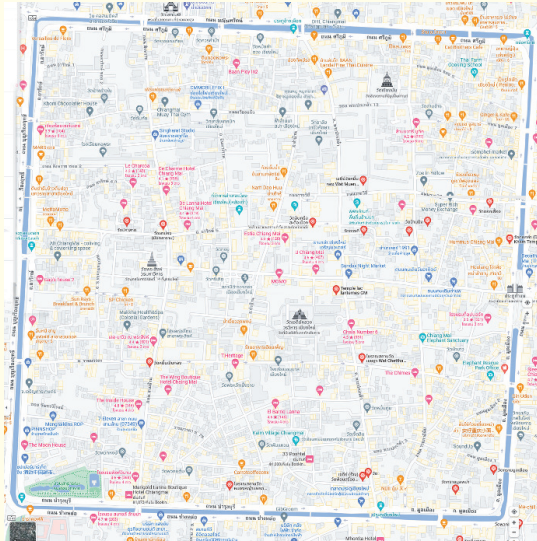
วัดตโปทาราม หรือวัดร่ำเปิง ประจำทิศตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นกาลกนิเมือง

วัดเจติยหลวง อยู่กลางเวียง เป็นเกตเมือง โดยมีความเชื่อทางโหราศาสตร์และระบบคิดเรื่องจักรวาล

ในสมัยพระเจ้าอินทวโรสุริยวงษ์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๘ (พศ. ๒๔๔๔ - ๒๔๕๒) ก่อนเดินทางไปพระนคร (กรุงเทพมหานครในปัจจุบัน) ต้องไปไหว้พระที่วัดตามทักขาเมือง เริ่มจากวัดสวนดอก บริวารเมือง ไปอาบน้ำที่เวียงเจ็ดลินทิศอายุเมือง ทำพิธีร่ำง้าวที่ช่วงสิงห์ทิศเดชเมือง ไปไหว้พระที่วัดชัยศรีภูมิ ศรีของเมือง แล้วไปรยทานที่ท่าแพ มูลเมือง จึงไปลงเรือที่ท่าหน้าวัดชัยมงคลอุตสาหะเมือง

๔. วัดในเวียง ที่อยู่ในปัจจุบัน

ปัจจุบัน (๒๕๖๕) วัดที่ได้ทำการสำรวจพื้นที่ในเวียง มีทั้งหมด ๓๘ วัด (เรียงตามพยานุชนะไทย) ดังนี้

แผนที่ตั้งวัด

ที่มา : google map

วัดควรรค้ำ

ภาพถ่าย : กฤศม์ภูธร์ ดิลกศิริธนภัทร์

๑) วัดควรรค้ำ ตั้งอยู่ที่ ๑๔๓ ถนนศรีภูมิ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๕ เดิมชื่อ วัดคุณค้ำ เพราะพื้นที่ส่วนนี้เป็นของคนเลี้ยงม้า ใช้น้ำเป็นพาหนะค้าขาย ต่อมาม้าล้มตาย ด้วยความอาลัยจึงตัดสินใจ อุทิศที่ดินแปลงนี้ให้เป็นวัด เพื่อความเหมาะสมกับคุณค่าของม้า ต่อมาเพี้ยนเป็น วัดควรรค้ำ ภายในวัดประกอบด้วย เสนาสนะ กุฏิสงฆ์ วิหาร เจดีย์ อุโบสถ ศาลาการเปรียญ เขตวิสุงคามสีมา

วัดเจติยหลวง

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒) วัดเจติยหลวง ตั้งอยู่ที่ ๑๐๓ ถนนพระปกเกล้า ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เป็นวัดเก่าแกในจังหวัดเชียงใหม่ สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าแสนเมืองมา กษัตริย์ลำดับที่ ๗ ของราชวงศ์มังราย ไม่ปรากฏปีที่สร้างแน่ชัด สันนิษฐานว่าวัดแห่งนี้สร้างใน พ.ศ.๑๙๒๘ - พ.ศ.๑๙๔๕ วัดเจติยหลวงเป็นพระอารามหลวงโบราณมีการบูรณะหลายสมัย โดยเฉพาะพระเจดีย์ปัจจุบันที่มีขนาดความกว้าง ๖๐ เมตร เป็นองค์พระเจดีย์ที่มีความสำคัญที่สุดองค์หนึ่งในเชียงใหม่ วัดเจติยหลวงสร้างอยู่ใจกลางเมืองเชียงใหม่ ซึ่งแต่เดิมถือว่าเป็นศูนย์กลางการปกครองของราชอาณาจักรล้านนา ปัจจุบันบริเวณวัดเจติยหลวงกลางเมืองเชียงใหม่มีสถานที่สักการะหลากหลาย ได้แก่ เจติยหลวง อินทชิล ต้นยาง กุ่มกัมมัท พระฤๅษี ซึ่งสะท้อนพัฒนาการคติจักรวาลได้ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ วัดเจติยหลวงแห่งนี้ครั้งหนึ่งเคยเป็นที่ประดิษฐานของพระแก้วมรกต พระประจำคู่บ้านคู่เมืองของไทย

วัดเจ็ดลิน

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๓) วัดเจ็ดลิน ตั้งอยู่ที่ ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ มีชื่อเรียกอื่นๆ ว่า วัดหนองจริน โดยชื่อของวัดเจ็ดลินนั้น มาจากคำว่า ลิน ในภาษาเหนือ แปลว่ารางน้ำ และ คำว่า เจ็ดลิน หมายถึง รางน้ำ

ทั้งเจ็ด เพราะภายในวัดจะมีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่ด้านหลังของวัด ภายในหนองน้ำจะมีรางน้ำเรียกว่า ลิน ทำจากทองคำไว้หลังน้ำพุทธาภิเษกจากสุวรรณหอยสังข์ สำหรับกษัตริย์ราชวงศ์มังรายก่อนจะขึ้นเสวยราชย์นั้น จะเสด็จมาประกอบพิธีสงฆ์น้ำพุทธาภิเษก

วัดช่างแต้ม

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

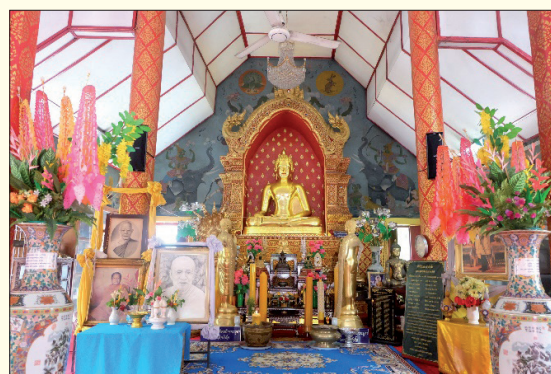
๔) วัดช่างแต้ม ตั้งอยู่ที่ ๙๕ ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๘ - ๒๐๖๙ (ประมาณ ๔๐๐ กว่าปี) เดิมชื่อวัดช่างต้อมแต้มกว้างท่าช่างพังชัย สร้างในสมัยพระเจ้าติโลกราช ปุชนิยวัตถุ มีพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ปางมารวิชัยหนักหนึ่งแสนห้าหมื่น และ พระพุทธรูปผนแสนห้า ซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่มือเมืองเชียงใหม่ โดยพระพุทธรูปผนแสนห้า เป็นพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ ปางมารวิชัย เชียงแสนลังกา มีขนาดหน้าตักกว้าง ๒๕ นิ้ว สูง ๓๕ นิ้ว หนา ๑๕ นิ้ว อายุประมาณ ๑,๐๐๐ กว่าปี พุทธศาสนิกชนชาวเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียงให้ความสำคัญ ถือว่าเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านเมืองมาแต่ในอดีต

วัดเชียงใหม่

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๕) **วัดเชียงมั่น** ตั้งอยู่ที่ ๑๗๑ ถนนราชภาคินัย ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ วัดเก่าแก่และวัดแห่งแรกของตัวเมืองเชียงใหม่ในเขตกำแพงเมือง สร้างขึ้น พ.ศ. ๑๘๓๙ โดย พญามังราย หลังจากที่พระองค์ได้สร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้น ทรงยกตำหนักเชียงมั่นถวายเพื่อสร้างเป็นพระอารามชื่อว่า วัดเชียงมั่น เป็นศูนย์กลางการศึกษาและเผยแผ่พุทธศาสนาที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญ คือ พระเสด็จคมนตรี หรือ พระแก้วขาว ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวเชียงใหม่ รวมถึงเป็นสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์เชียงใหม่ นอกจากนี้เจดีย์ช้างล้อมนับว่าเป็นจุดเด่นสำคัญซึ่งเป็นเจดีย์ประธานศิลปะล้านนา สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๕๐ ตัวเจดีย์ที่ถอดแบบมาจากเจดีย์ช้างล้อมของ วัดช้างล้อม จังหวัดสุโขทัย มีรูปทรงสี่เหลี่ยมและทรงกลม ประดับด้วยช้างปูนปั้น จำนวน ๑๖ เชือก

วัดชัยพระเกียรติ

ภาพถ่าย : กฤษณ์ภูธร ดิลกศิริธนภัทร์

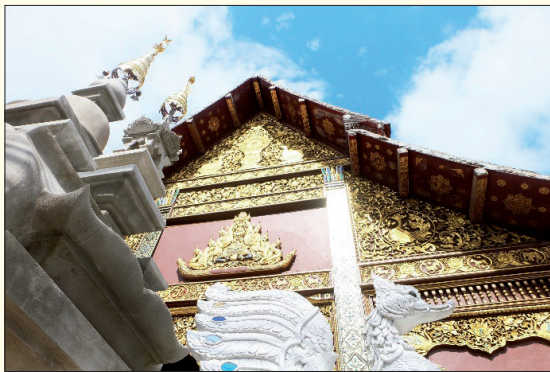
๖) **วัดชัยพระเกียรติ** ตั้งอยู่ที่ ถนนราชดำเนิน ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ แต่เดิมชื่อ วัดชัยผาเกียรติ โคลงนิราศหรือกวีไชยกถ่าวถึงพระอารามแห่งนี้ว่า “สร้างขึ้นในเวลาที่ราชวงศ์มังรายปกครองเมืองเชียงใหม่ (กลางสมัย) และได้รับการทำนุบำรุงโดยกษัตริย์เชียงใหม่ทุกพระองค์เรื่อยมาจนถึงสมัยพระเมกุฏิวิสุทธีวงศ์ กษัตริย์องค์ที่ ๑๖ ของราชวงศ์มังราย” ภายในอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานพระเจ้าห้าพระองค์หรือพระพุทธรูปเมืองราย เชื่อกันว่าหากสักการะแล้วจะรอดพ้นจากอันตราย เสริมเกียรติยศและความมีชัยสมหวังในทุกสิ่ง

วัดดวงดี

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๗) **วัดดวงดี** ตั้งอยู่ที่ ถนนราชภาคินัย ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมชื่อ “วัดต้นหมากเหนือ” บางตำราอ้างถึงเดิมชื่อ “วัดพันธนูดวงดี” จุดเด่นอยู่ที่พระเจดีย์สีขาวเป็นประธานของวัด ศิลปะล้านนา ฐานสี่เหลี่ยมย่อเก็จ ฐานบัวหกเหลี่ยมซ้อนกันสี่ชั้น รองรับองค์ระฆังขนาดเล็ก ประดับด้วยกระจกสี ส่วนยอดประดับด้วยฉัตรสีทองห้าชั้น ตามธรรมเนียมล้านนาหอไตร อายุเกือบ ๒๐๐ ปี พระวิหารหลวงของวัดดวงดีหลังปัจจุบัน สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอินทรวโรรสสุริยวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนสี่เหลี่ยม เสาไม้ด้านหน้าอาคารสูงโปร่ง ทำให้พระวิหารดูสง่างามมาก หน้าบันพระวิหารตกแต่งด้วยงานแกะสลักไม้ลวดลายพรรณพฤกษาและดอกบัว ปิดทองอร่ามละเอียดประณีตมาก ภายในพระวิหารประดิษฐาน “พระพุทธรูปดวงดี” เป็นพระประธานปางมารวิชัย

วัดดอกคำ

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๘) **วัดดอกคำ** ตั้งอยู่ที่ ถนนมูลเมือง ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมชื่อวัดช่างทอคำ สาเหตุที่เปลี่ยนชื่อเป็นวัดดอกคำเพราะต้องการให้คล้องจองกับวัดใกล้เคียง เช่น วัดดอกเอื้อง วัดดอกเงิน และวัดดอกแก้ว ลักษณะเด่นของวัด คือ พระวิหาร สถาปัตยกรรมล้านนา อาคารก่ออิฐถือปูนทั้งหลัง หน้าบัน เป็นลายปูนปั้นที่ประณีต สวยงาม มีอยู่หลายลาย อาทิ ลวดลายพรรณพฤกษา กวางกับธรรมจักร พญานาค นกการเวก และสัตว์ทั้ง ๑๒ นักษัตร ด้านล่างเป็นซุ้มจระนำประดิษฐานพระพุทธรูปปางห้ามญาติ

วัดดอกเอื้อง

ภาพถ่าย : กฤษณ์ภูธรุ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๙) วัดดอกเอื้อง ตั้งอยู่ที่ ถนนราชวิถี ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๒๑๙ แต่เดิมชื่อ วัดนางเอื้อม เพราะนางเอื้อมเป็นผู้สร้าง ต่อมาสมเด็จพระพุฒาจารย์ (วน ฐิตญาณมหาเถระ) วัดอรุณราชวราราม กรุงเทพมหานคร ได้เปลี่ยนชื่อวัดมาเป็นวัดดอกเอื้อง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ ลักษณะเด่นของวัดดอกเอื้อง คือ เป็นเจดีย์ทรงกลมแบบพื้นเมืองล้านนา ฐานสี่เหลี่ยมย่อมุม มีเจดีย์บริวารที่มุมทั้งสี่ตรงกึ่งกลาง ส่วนล่างบริเวณด้านหน้าของฐานเจดีย์มีซุ้มทรงมณฑป ลักษณะลวดลายได้รับอิทธิพลศิลปะพม่า-มอญ

วัดดบภัย

ภาพถ่าย : กฤษณ์ภูธรุ์ ดิลกศิริธนภัทร์

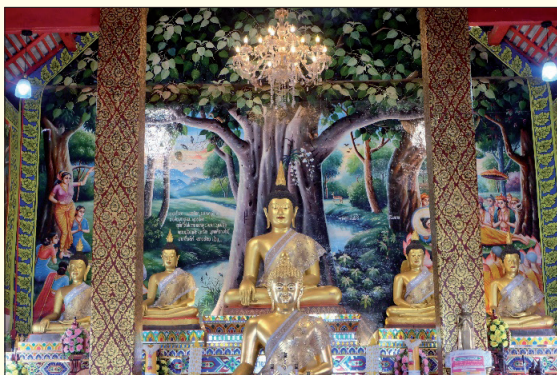
๑๐) วัดดบภัย ตั้งอยู่ที่ ๒๙ ถนนสิงหราช ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมชื่อวัดอภัย หรือวัดตุงกระด้าง สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๒๑ ตรงกับสมัยอาณาจักรล้านนาราชวงศ์มังรายในยุครุ่งเรือง ภายในโบสถประดิษฐาน พระดบภัย หรือ หลวงพ่อดบภัย ซึ่งเป็นพระพุทธรูปแบบศิลปะล้านนาเชียงแสนยุคแรกๆ หรือเรียกว่าพระสิงห์ ปางมารวิชัย หล่อขึ้นด้วยทองสัมฤทธิ์ วิหารเป็นทรงพื้นเมือง รวมถึงมีบ่อน้ำอยู่ที่หน้าวิหาร ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากในสมัยพระเจ้าอินทวโรรส เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๘ เสด็จกลับจากกรุงเทพฯ ต้องแวะที่วัดดบภัยเพื่อนำน้ำไปบ่อนี้ ไปสร้งน้ำพุทธมนต์ก่อนไปวัดเชียงใหม่เพื่อสืบดวงชะตา

วัดทรายมูล (พม่า)

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๑๑) วัดทรายมูล (พม่า) ตั้งอยู่ที่ ๑๐๓ ถนนมูลเมือง ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมมีชื่อว่า “วัดมูลมาน” หรือ “วัดทรายมูลมาน” สร้างโดยแม่ทัพชาวพม่า นามว่า “เจ้าสัง” ไม่ปรากฏปีที่สร้าง แต่คาดว่าราวๆ สมัยกลางของราชวงศ์ทิพย์จักร (เจ้าเจ็ดตน) ลักษณะเด่นคือพระวิหารเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนอย่างง่าย หลังคาซ้อนกัน ๒ ชั้น ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยศิลปะพม่าเป็นพระประธาน ฝาผนังมีจิตรกรรมเล่าเรื่องพุทธประวัติ เป็นงานฝีมือที่แตกต่างจากวัดอื่นๆ พระเจดีย์ตั้งอยู่ด้านหลังพระวิหาร บูรณะเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ มีอยู่สององค์ตั้งอยู่คู่กัน องค์ใหญ่เลียนแบบเจดีย์ชเวดากอง โดยมีฐานซ้อนกัน ๓ ชั้น องค์เจดีย์เป็นทรงระฆังคว่ำมีลวดลายประดับ ส่วนยอดเป็นฉัตรสีทอง ๕ ชั้น องค์เล็กมีศิลปะที่แตกต่างกัน ฐานล่างสุดเป็นฐานย่อเก็จรับกับฐานแปดเหลี่ยมสามชั้น องค์เจดีย์ทรงระฆังคว่ำ ส่วนยอดเป็นฉัตร ๗ ชั้น ทั้งสององค์ทำด้วยสีทอง

วัดทรายมูลเมือง

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๑๒) วัดทรายมูลเมือง ตั้งอยู่ที่ ถนนมูลเมือง ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมวัดนี้สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าติโลกราช เริ่มแรกเป็นอารามมีนามว่า อารามบ้านปะ ลักษณะเด่นของวัด คือ การไหว้พระขอพรพระพุทธรเจ้า ๕ พระองค์ รวมถึงยังมีท้าวเวสสุวรรณอายุเก่าแก่กว่าร้อยปี

วัดทุ่งยู

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๑๓) วัดทุ่งยู ตั้งอยู่ที่ ถนนราชดำเนิน ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๐๑๙ เดิมชื่อ วัดตุงยู คำว่า “ตุงยู”ปรากฏในวรรณกรรมและกฎหมายโบราณ หมายถึง รมที่เป็นเครื่องประดับยศเจ้านาย อุโบสถศิลปะล้านนา สร้างด้วยคอนกรีตหินอ่อนลงรักปิดทอง เครื่องบนมีชื่อฟ้าไภระกา ทำด้วยไม้สักปิดทองที่ได้รับการบูรณะใหม่ โถงค้ำเป็นรูปโค้งไม่มีรวงผึ้งหน้าบันประดับปูนปั้นลวดลายเครือเถาประดับกระจกอังวะ ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ วิหารทรงล้านนา และเจดีย์ทรงกลม แต่เดิมเป็นแบบล้านนาตั้งบนเรือนธาตุ ต่อมาได้รับการบูรณะโดยได้รับอิทธิพลทรงพม่า-มอญ

วัดบ้านปิง

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๑๔) วัดบ้านปิง ตั้งอยู่ที่ ๑๙๔ ถนนราชภาคินัย ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ คำว่า “บ้านปิง” หมายถึง เป็นแนวขวางแม่น้ำปิง ซึ่งหมายถึง วัดบ้านปิง ได้กั้นกั้นอันตรายจากอีกฟากฝั่งของแม่น้ำปิงไม่ให้ข้ามมาได้ ลักษณะเด่นอยู่ที่เจดีย์ที่สร้างมาตั้งแต่เริ่มสร้างวัด เป็นแบบฐานสูงย่อมุมไม้ ๒๘ ทรง ๑๒ เหลี่ยม มีฐานกว้าง ๑๐.๒๐ เมตร

สูงประมาณ ๒๕ เมตร เจดีย์เป็นทรงแบบล้านนาฝีมือช่างหลวง ปุชนิยวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ พระเพชรสิงห์หนึ่ง เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยโลหะสัมฤทธิ์ทั้งสององค์ องค์พระประธานประทับนั่งแบบสมาธิเพชรปางมารวิชัย ด้วยฝีมือช่างหลวงยุคต้นของล้านนา

วัดปราสาท

ภาพถ่าย : กฤศม์ภูฏ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๑๕) วัดปราสาท ตั้งอยู่ที่ ๔/๒ ถนนอินทรวโรส ซอย ๓ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ หลวงพ่อพระประธานแห่งวัดปราสาทเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยสีขาว มีพระพักตร์อิมเอบอันศักดิ์สิทธิ์ ตามหลักฐานที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกของวัดตะโปทาราม ได้จารึกไว้ว่า วัดปราสาทมีมาตั้งแต่ครั้งที่ อาณาจักรล้านนาเจริญรุ่งเรืองเมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๕ ในสมัยที่พระยายอดเชียงราย ครองเมืองเชียงใหม่

วัดผาบ่อง

ภาพถ่าย : กฤศม์ภูฏ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๑๖) วัดผาบ่อง ตั้งอยู่ที่ ๑/๓ ถนนสิงหราช ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมเรียกว่า วัดผาบ่องปราสาท มีเนื้อที่ติดกับวัดปราสาท วิหารทรงล้านนา มีมุขยื่นออกมาทางด้านเหนือเจดีย์ เจดีย์ เป็นทรงปราสาท ภายในวัดมี

พระพุทธรูปปางสัมฤทธิ์ทองคำหนัก ๖๘๐,๐๐๐ บาท มีซุ้มพระพุทธรูปทั้ง ๔ ด้าน มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา

วัดผ้าขาว

ภาพถ่าย : กฤตณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๑๓) วัดผ้าขาว ตั้งอยู่ที่ ๓๖ ถนนราชมรรคา ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ สันนิษฐานว่าวัดผ้าขาว มีอายุประมาณ ๖๐๐ ปี เกียรติเล็กๆ ที่มีการเล่าสืบกันมาเกี่ยวกับการขนานนามชื่อของ “วัดผ้าขาว” ว่า บริเวณที่ตั้งวัดผ้าขาวนี้เดิมเป็นช่วง หรือสถานที่สาธารณประโยชน์ ใช้เป็นสถานที่ชุมนุมกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดขบวนแห่ ซึ่งจะมีการเลือกเอาบริเวณนี้เป็นที่จัดตั้งขบวนทุกครั้ง ทุกคนที่มาร่วมในพิธี แต่งกายด้วยชุดขาวทั้งหมดจึงทำให้บริเวณนั้นปกคลุมด้วยผ้าสีขาว เมื่อถึงฤกษ์งามยามดี ลั่นฆ้องชัย เคลื่อนขบวนไปทางทิศเหนือ เมื่อแห่ขบวนไปถึงวัดเชียงมั่น ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะมองเห็นบริเวณนั้นเป็นเสมือนผ้าขาวปกคลุมอยู่ จึงขนานนามวัดนี้ว่า “วัดผ้าขาว” วิหารของวัดผ้าขาวมีขนาดฐานกว้าง ๒๐ ศอก ยาว ๒๘ ศอก สูงประมาณ ๒๕ ศอก ภายในวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่น้อยอยู่เป็นจำนวนมาก

วัดพระเจ้าเม็งราย

ภาพถ่าย : กฤตณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

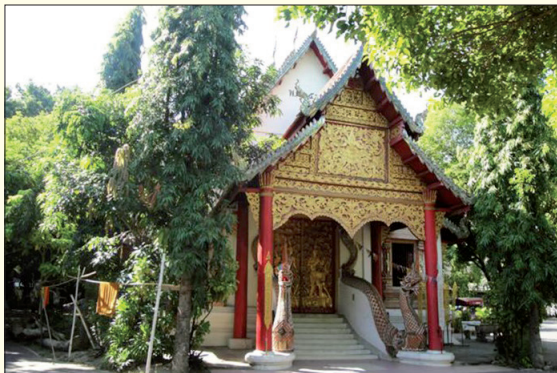
๑๘) **วัดพระเจ้าเม็งราย** ตั้งอยู่ที่ ๖ ถนนสามล้าน ซอย ๗ ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมชื่อว่า วัดคานคาคด เพี้ยนมาจากคำว่า กาละก้อด อาจมีความหมายว่า ไม้คานหามพระพุทธรูปมาคาคด หรือกร่อนจากจนเกือบนำมาใช้หามพระพุทธรูปต่อไปอีกไม่ได้ จึงตั้งว่า วัดคาคคคคด มีอีกชื่อว่า วัดศรีสร้อยท้าวเจ่ง เปลี่ยนชื่อมาเป็น “วัดพระเจ้าเม็งราย” ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง สันนิษฐานว่าเป็นพระอารามหลวงแห่งที่สามที่พญามังรายทรงสร้างขึ้น มีโบราณวัตถุที่สำคัญคือพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติ มีชื่อเรียกว่า พระเจ้าคำคิงพญามังราย สูงประมาณ ๕๔๐ เซนติเมตร เป็นพระพุทธรูปยืนสมัยต้นเชียงใหม่ที่สำคัญองค์หนึ่ง

วัดพวงหงษ์

ภาพถ่าย : กฤตณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๑๙) **วัดพวงหงษ์** ตั้งอยู่ที่ ๗๘/๔ ถนนสามล้าน ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ มีสิ่งก่อสร้างของวัดที่เก่าแก่ที่สุด คือ เจดีย์ทรงกลม สันนิษฐานว่าสร้างเมื่อพุทธศตวรรษที่ ๒๑ เป็นเจดีย์ทรงกลม ตัวพระธาตุเจดีย์ก่ออิฐถือปูนฐานเป็นสี่เหลี่ยม แล้วก่อขึ้นไปเป็นปล้องเจ็ดชั้น แต่ละชั้นมีซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปโดยรอบชั้นละ ๑๒ ซุ้ม และวิหารศิลปะล้านนา

วัดพวงแต้ม

ภาพถ่าย : กฤตณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒๐) **วัดพุกแต้ม** ตั้งอยู่ที่ ๑๕ ถนนสามล้าน ซอย ๗ ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จุดเด่นอยู่ที่อุโบสถทรงพื้นเมืองมีลวดลายและไม้แกะสลัก วิหารศิลปะล้านนา หลังคาซ้อนกันหลายชั้น ด้านหน้าทำเป็นมุขโถงยื่นออกมาคลุมราวบันไดพญานาค และมีมุขเข้าทางด้านข้าง ลวดลายหน้าเป็นลายพรรณพฤกษา ประตูด้านหน้าแกะสลักเป็นรูปเทวดายืนประนมหัตถ์ แกะสลักด้วยไม้ปิดทอง หอไตรสร้างแบบผสมผสานระหว่างล้านนากับพม่าภายหลังได้รับการบูรณะขึ้นใหม่ เจดีย์ศิลปะพม่า มอญ และศรีวิชัย สมโขติ อ่องสกุล (๒๕๕๙) ระบุว่า วัดพุกแต้ม เดิมชื่อ วัดต้องแต้ม โดยคำว่า ต้อง มีความหมายว่า ปัก สลักหรือฉลุ ต่อมาเรียกเพี้ยนมาเป็น “วัดพุกแต้ม” เหตุที่ให้ความหมายเช่นนี้สันนิษฐานว่ามาจากการที่ ในละแวกใกล้เคียงกับวัดมีอาชีพทำเครื่องฉลุมาตั้งแต่สมัยพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์

วัดพุกแต้ม

ภาพถ่าย : กฤตณัฐ ดิลกศิริธนภัทร์

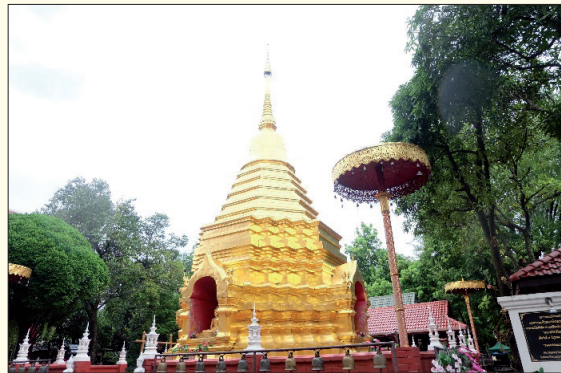
๒๑) **วัดพันเตา** หรือวัดปันเต้า ตั้งอยู่ที่ ถนนพระปกเกล้า ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๑๙๓๔ เป็นวัดร่วมสมัยเดียวกับวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร เนื่องจากเคยเป็นเขตสังฆาวาสของวัดโชติการาม (วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร) จุดเด่นอยู่ที่วิหารหอคำ สร้างด้วยไม้สัก เดิมเป็นหอคำของพระเจ้ามโหตรประเทศ สร้างขึ้นเมื่อได้เลื่อนฐานันดรศักดิ์และตำแหน่งจากพระยาอุปราชาขึ้นเป็นพระยาเชียงใหม่หาวงศ์ จึงได้สร้างหอคำขึ้นไว้ประดิษฐานพระพุทธรูป ปัจจุบันวิหารหอคำได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน

วัดพันแหวน

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒๒) วัดพันแหวน ตั้งอยู่ที่ ๕๐ ถนนพระปกเกล้า ซอย ๒ ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๐๔๐ ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๐ โดยขุนนางยศพันชื่อว่าแหวน จึงเรียกชื่อวัดว่า “วัดพันแหวน” ตามผู้สร้างวัด โบราณวัตถุสถานของวัด ได้แก่ เจดีย์ทรงระฆังศิลปะล้านนาผสมศิลปะพม่า ฐานเชิงสี่เหลี่ยมรองรับฐานบัวลูกแก้วอกไก่ย่อเก็จรองรับเรือนธาตุทรงแปดเหลี่ยมซ้อนกันสามชั้น เหนือขึ้นไปเป็นองค์ระฆัง ฐานเป็นลายสัตว์ประจำปีนักษัตรทั้ง ๑๒ ฐานทั้งสี่มุมมีปูนปั้นช้างสามเศียร และวิหารก่ออิฐถือปูนศิลปะล้านนา

วัดพันอัน

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒๓) วัดพันอัน ตั้งอยู่ที่ ๗๕ ถนนราชดำเนิน ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ สิ่งก่อสร้างที่สำคัญคือ เจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมสร้างขึ้นพร้อมอุโบสถ มีซุ้มพระทั้ง ๔ ด้าน ปัจจุบันอุโบสถเป็นอาคาร ๒ ชั้น มีลักษณะผสมผสานระหว่างศิลปะล้านนาและศิลปะภาคกลาง ภายในมีภาพวาดบนฝาผนังทั้ง ๒ ด้าน เป็นรูปภาพสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ทั้งในประเทศอินเดียและเนปาล

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

ภาพถ่าย : กฤษณ์ภูฏ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒๔) วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตั้งอยู่ที่ ๒ ถนนสามล้าน ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร ตั้งอยู่บริเวณคูเมืองเชียงใหม่ เป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ เป็นที่ประดิษฐานพระสิงห์ (พระพุทธรูปสี่องค์) ศิลปะเชียงแสนรู้จักกันในชื่อ “เชียงแสนสิงห์หนึ่ง” นับว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเชียงใหม่และแผ่นดินล้านนา

วัดป่าพร้าวโน

ภาพถ่าย : กฤษณ์ภูฏ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒๕) วัดป่าพร้าวโน ตั้งอยู่ที่ ๑๕/๑๔ ถนนอารักษ์ ซอย ๒ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ สันนิษฐานว่าบริเวณวัดนี้มีต้นมะพร้าวจำนวนมาก จึงได้ตั้งชื่อวัดตามต้นมะพร้าว เป็นสถาปัตยกรรมล้านนา ประดับด้วยกระเจกชั้นเล็กทั้งหลาย หน้าบันเป็นไม้แกะสลักประดับด้วยกระเจกเป็นลวดลายต่างๆ ภายในพระวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย พระแก้วมรกตจำลอง และพระพุทธรูปต่างๆ

วัดพ่อนสร้อย

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒๖) วัดพ่อนสร้อย ตั้งอยู่ที่ ๔๕ ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ มีศาสนสถานที่เป็นจุดเด่น คือ วิหารศิลปะล้านนา (ไม่ทราบปีที่สร้าง) โครงสร้างส่วนบนเป็นไม้ ส่วนล่างก่ออิฐถือปูน หลังคาด้านหน้าซ้อนกัน ๒ ชั้น ราวบันไดทอดสู่ตัววิหารเป็นปูนปั้นรูปพญานาค ประดับกระจกสีหน้าเป็นลายปูนปั้นรูปก้านขดประดับด้วยช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์เป็นรูปพญานาค บานประตูเป็นรูปเทวดายืนลงรักปิดทอง ภายในวิหารมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพุทธประวัติ พระประธานเป็นพระพุทธรูปนั่งสมาธิ

วัดเมธัง

ภาพถ่าย : กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒๗) วัดเมธัง ตั้งอยู่ที่ ๖๕/๒ ถนนอารักษ์ ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๐๙๕ เดิมชื่อ “วัดช่างลาน” เป็นวัดเก่าแก่แห่งหนึ่ง โดยเริ่มจากการสร้างสตู ต่อมาสามภรรยาชื่อหนานเมธัง กับ นางแก้ว ได้บริจาคที่ดินและเงินเพื่อสร้างวัดใหม่ ถัดจากที่เดิมไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ เมื่อสร้างเสร็จจึงได้ชื่อว่าวัดเมธัง

วัดราชมณฑิเยร

ภาพถ่าย : กฤษณ์ภูฏ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒๘) วัดราชมณฑิเยร ตั้งอยู่ที่ ถนนศรีภูมิ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จุดเด่นอยู่ที่ วิหารลายคำ เป็นวิหาร ๒ ชั้น ศิลปะลายคำแบบล้านนา ประดับด้วยลวดลายปูนปั้นต่างๆ ชั้นแรกใช้เป็นสถานที่ทำบุญ ชั้นที่ ๒ ใช้ในการทำสังฆกรรมของพระภิกษุ สามเณร ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์มากมาย รวมไปถึง พระเจ้าพุ่ม หรือ พระพุ่ม พระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะล้านนาผสมสุโขทัย พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ และ พระเจ้าหลวงทันใจ ความพิเศษของพระพุทธรูปที่วัดนี้คือมีการนำหินทรายมาสร้างเป็นพระพุทธรูป ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของวัด

วัดลำช้าง

ภาพถ่าย: กฤษณ์ภูฏ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๒๙) วัดลำช้าง ตั้งอยู่ที่ ซอยถนนมูลเมือง ๗ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ ลักษณะความสำคัญและจุดเด่นอยู่ที่พระวิหาร มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบล้านนาประยุกต์ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน สร้างใหม่ ไม่ใช่ของเก่าแก่มาแต่เดิม หน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษาสีทอง ความพิเศษของพระวิหารวัดลำช้างคือมีมุขยื่นออกมาด้านข้างพระวิหาร เพื่อใช้เป็นทางขึ้นลงสำหรับพระสงฆ์ ตามธรรมเนียมล้านนาดั้งเดิมนั้นมักนิยมแยกทางเข้าออกของสงฆ์

กับขรรวาสไว้อย่างชัดเจน ด้านหลังพระวิหารมีพระเจดีย์ประธานตั้งอยู่ มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงกลมย่อเก็จ ที่ฐานมีรูปปั้นช้างประดับอยู่ทั้งสี่ทิศ บริเวณฐานทรงกลมรองรับองค์ระฆังมีปูนปั้นเทพพนมประดับ

วัดศรีเกิด

ภาพถ่าย: กฤตณัฐร์ ดิลกศิริธนภัทร์

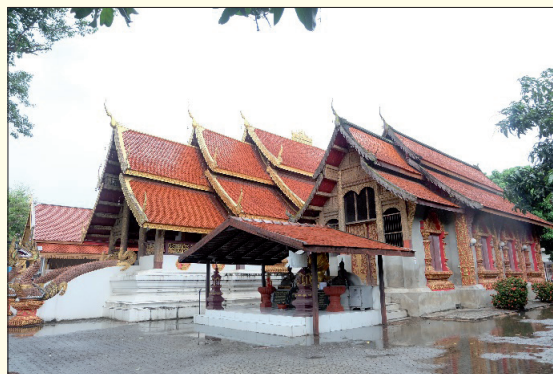
๓๐) **วัดศรีเกิด** ตั้งอยู่ที่ ๙๒ ถนนราชดำเนิน ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ วัดศรีเกิดหรือวัดพิชาราม เป็นวัดสำคัญวัดหนึ่ง จุดเด่นของวัดคือ การประดิษฐานของพระพุทธรูปเก่าแก่ที่ขนย้ายมาจากวัดร้างนอกเมืองนามว่า พระเจ้าแข่งคม มีพุทธลักษณะศิลปะล้านนา ปางมารวิชัย ขัดสมาธิราบ ขนาดหน้าตักกว้าง ๙๔ นิ้ว วัสดุสำริดลงรักปิดทอง ลักษณะของพระพุทธรูปแข่งคมมีความแตกต่างจากแบบแผนของศิลปะล้านนาที่มีมาแต่เดิมอย่างเห็นได้ชัดคือ พระซงฆ์เป็นสัน (แข่งคม) พระพักตร์สี่เหลี่ยม พระเนตรโปน พระโอษฐ์หนา ขอบพระโอษฐ์ซ้อนกัน ๒ เส้น มีไรพระศก ขมวดพระเกศาเป็นเม็ดเล็ก พระรัศมีเป็นเปลวสูง สังขารูเป็นแผ่นขนาดใหญ่ยาวลงมาจรดพระนาภี ปลายเป็นริ้วพับซ้อนกัน พระหัตถ์ขวาวางอยู่กึ่งกลางพระซงฆ์ นิ้วพระหัตถ์ยาวไม่เสมอกัน ลักษณะดังกล่าวนี้สามารถเปรียบเทียบกับพระพุทธรูปแบบอุทธรุ่นที่ ๒ ที่มีอิทธิพลของศิลปะเขมรแบบบายนและศิลปะอยุธยาเข้ามาปะปนอยู่ด้วย จากลักษณะหน้าแข้งพระพุทธรูปทำเป็นสันขึ้นมา จึงเรียกว่า “พระเจ้าแข่งคม”

วัดแสนเมืองมาหลวง

ภาพถ่าย: กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๓๑) วัดแสนเมืองมาหลวง ตั้งอยู่ที่ ๑๗๕ ถนนพระปกเกล้า ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ แรกสร้างมีชื่อว่า วัดลักขปุราคมาราม มีความหมายว่า วัดที่พระเจ้าแสนเมืองมาทรงสร้าง ในอดีตพระอารามแห่งนี้ถือเป็นวัดประจำเมืองที่มีความสำคัญแห่งหนึ่ง เนื่องจากใช้เป็นสถานที่ประชุมทัพและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญ วัดนี้มีอีกชื่อหนึ่งคือ วัดหัวขวง มีที่มาจากที่ตั้งของวัด ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของเมือง ใกล้กับสนามหลวง (ภาษาล้านนาเรียกว่า ข่วง) หรือคุ่มของเจ้านาย เป็นธรรมเนียมการสร้างวัดของเมืองทางตอนเหนือของประเทศ สังเกตได้ว่ามีพระอารามที่มีชื่อแบบเดียวกันนี้ อยู่ในเกือบทุกจังหวัดในภาคเหนือ และเชียงตุง จุดเด่นอยู่ที่วิหารหลวง มีรูปแบบสถาปัตยกรรมล้านนา พระวิหารหลังนี้สร้างขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อทดแทนพระวิหารหลังเดิมที่ถูกไฟไหม้เสียหาย พระประธานภายในพระวิหารคือ พระพุทธรัตนบุรีสะหลีแสนเมืองมา เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่ หน้าตักกว้าง ๖ เมตร สูง ๘ เมตร เป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามองค์หนึ่งของล้านนา

วัดลำเภา

ภาพถ่าย: กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๓๒) **วัดลำเภา** ตั้งอยู่ที่ ๑๕๘/๒ ถนนราชภาคนิย ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จุดเด่นอยู่ที่พระวิหาร เป็นสถาปัตยกรรมล้านนา แม้จะเพิ่งได้รับการบูรณะ แต่ก็ยังคงรูปแบบดั้งเดิมเอาไว้ ตัวอาคารตั้งอยู่บนฐานยกสูงประมาณ เมตรกว่าๆ หลังคาซ้อนกันสามชั้นตามแบบสถาปัตยกรรมล้านนา หน้าบันตลอดจนตัวเสาประดับด้วยลายปูนปั้นที่ยัง สมบูรณ์ มีทั้งรูปเทวดา ลายพรรณพฤกษา และสัตว์ต่างๆ บันไดทางขึ้นเป็นมกรคายนาค ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป ปางมารวิชัยเป็นพระประธาน

วัดหม้อคำตวง

ภาพถ่าย: กฤตณัฐ ดิลกศิริธนภัทร์

๓๓) **วัดหม้อคำตวง** ตั้งอยู่ที่ ๑๑๙ ถนนศรีภูมิ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมชื่อ วัดหมื่นตวงคำ หรือ วัดหมื่นคำตวง ตั้งชื่อตามฐานันดรศักดิ์ของผู้สร้างซึ่งมีฐานันดรศักดิ์เป็นยศหมื่น มีหน้าที่ตีทอง หลอมทอง ถวายแด่ กษัตริย์ล้านนา ภายหลังเปลี่ยนชื่อวัดมาเป็น “วัดหม้อคำตวง” หมายถึง หม้อทองคำสำหรับตวงเงินตวงทอง วัดได้รับ พระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. ๒๒๕๐ อุโบสถมีบันไดนาคปูนปั้นด้านหน้า ปูด้วยกระเบื้องสีฟ้า วิหารศิลปะล้านนา หลังคาชดซ้อนชั้นลาดต่ำ หน้าบันประดับด้วยลายพรรณพฤกษาสีทอง เจดีย์ฐานทรงแปดเหลี่ยม ยอดเก็จ รองรับบัวถลา สามชั้น ถัดขึ้นไปเป็นองค์ระฆังขนาดเล็ก ถัดจากองค์ระฆังเป็นบัลลังก์สี่เหลี่ยม ปล้องไฉน ยกยอดฉัตรตามแบบล้านนา

วัดหมื่นเงินกอง

ภาพถ่าย: กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

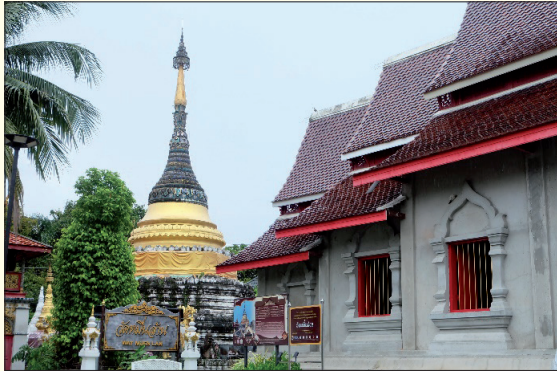
๓๔) วัดหมื่นเงินกอง ตั้งอยู่ที่ ๓๐ ถนนสามล้าน ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ หมื่นเงินกอง เป็นชื่อของมหาอำมาตย์ในสมัยพระเจ้ากือนา อดีตเรียกว่า วัดมะยมกอง วิหารและพระอุโบสถเป็นอาคารครึ่งปูนครึ่งไม้ศิลปะแบบล้านนา หน้าบันเป็นไม้แกะสลักรูปพรรณพฤษภษาประดับด้วยกระจกสี ภายในประดิษฐานพระประธานศิลปะล้านนา ผผนังและเสาทาสีแดงชาดทั้งหลัง เขียนลวดลายด้วยสีทอง พระเจดีย์ทรงปราสาท ฐานสี่เหลี่ยมย่อมุมสูง

วัดหมื่นตุม

ภาพถ่าย: กฤศณัฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๓๕) วัดหมื่นตุม ตั้งอยู่ที่ ๔๕ ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จุดเด่นอยู่ที่พระวิหารสถาปัตยกรรมล้านนาดั้งเดิม คือ เป็นวิหารทรงเตี้ย หลังคาซ้อนชั้น โครงสร้างหลักเป็นไม้ แต่ส่วนผนังฉาบด้วยปูน ด้านหน้าพระวิหารตกแต่งลวดลายสีทองอ่อนช้อยสวยงาม หน้าบันแบบมาต่างใหม่ ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์อันเก่าแก่ของสถาปัตยกรรมล้านนา พระเจดีย์ประธานของวัด เป็นเจดีย์สีขาวย่อมุมทั้งองค์ บริเวณฐานมีรูปปั้นสิงห์แบบล้านนาเฝ้าอยู่ทั้งสี่มุม ส่วนยอดของพระเจดีย์ประดับด้วยกระจกสีเป็นลายเลขาคณิต บัลลังก์ยอดห่มแผ่นทองคำ เปลวหุ้มทองคำยงฉัตร

วัดหมื่นล้าน

ภาพถ่าย: กฤศณ์ภูริ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๓๖) **วัดหมื่นล้าน** ตั้งอยู่ที่ ๑๔ ถนนราชดำเนิน ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมชื่อวัดหมื่นสามล้าน สร้างขึ้นในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์ราชวงศ์มังราย โดยผู้สร้างวัดก็คือขุนพลของพระองค์ ชื่อว่า หมื่นโลกสามล้านขุนพลแก้ว หรือ หมื่นดั่ง ซึ่งสร้างขึ้นมาเพื่ออุทิศแก่แม่ทัพของอยุธยาที่แพ้ในช่วงสงครามและเสียชีวิตในสนามรบ ภายในวิหารมีการผสมผสานศิลปะล้านนาแบบโบราณ ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยเป็นพระประธาน พระปางมารวิชัยขนาดเล็ก และพระยืนปางต่างๆ ฝาผนังมีภาพเขียนจิตรกรรมเล่าเรื่องราวของพุทธประวัติ

วัดอินทขิลสะดือเมือง

ภาพถ่าย: กฤศณ์ภูริ์ ดิลกศิริธนภัทร์

๓๗) **วัดอินทขิลสะดือเมือง** ตั้งอยู่ที่ ใจกลางเมืองเชียงใหม่ ถนนอินทรวโรรส ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมทีเป็นวัดร้างและเคยเป็นที่ประดิษฐานเสาอินทขิล (เสาหลักเมือง) ของเมืองเชียงใหม่ สร้างโดยพญามังราย มหาราชผู้ก่อตั้งนครเชียงใหม่ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๓๙ คำว่า อินทขิล มาจากคำว่า อินทขิละ ในภาษาบาลี ซึ่งแปลว่า เสาเขื่อน, เสาหิน, หรือเสาหลักเมือง ส่วนคำว่า สะดือเมือง นั้นเนื่องจากวัดตั้งอยู่ใจกลางของเมืองเชียงใหม่ผู้คนทั้งหลาย

จึงนิยมเรียกกันติดปากว่า วัดสะดือเมือง ดังนั้นทางวัดจึงตั้งชื่อว่า วัดอินทิลสะดือเมือง ภายในพระวิหาร มีพระเจ้าอู่เมืองหรือ หลวงพ่อขาวประดิษฐานเป็นพระประธานหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ด้านหลังพระวิหารมีเจดีย์ทรงระฆังตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม ส่วนบนเป็นฐานหน้ากระดานสูงใหญ่ ถัดขึ้นไปเป็นฐานทรงกลมสามชั้น รองรับองค์ระฆัง ถัดขึ้นไปเป็นบัลลังก์ ก้านฉัตร บัวฝาละมี และปล้องจโน โดยมีเจดีย์องค์เล็กศิลปะทวารวดีอยู่ภายใน

วัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์

ภาพถ่าย: กฤตย์ภูธร ศิลปินจิตรกรรม

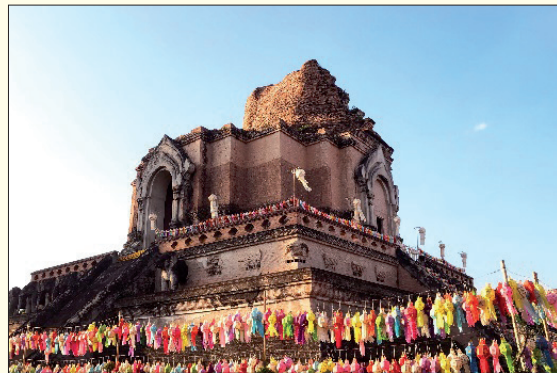
๓๘) วัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์ ตั้งอยู่ที่ ๑๒๙ ถนนราชนาถนีย์ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เดิมชื่อว่า วัดโพธิ์น้อย วัดมหาจันทร์ วัดอุโมงค์อริยมณฑล หรือ วัดมหาพลอยสะหริน้อยกลางเวียงวิหารศิลปะล้านนาที่ย่อมุมด้านหน้าและด้านหลังมีหลังคาซ้อนเป็นดับ มีมุขยื่นทางด้านเหนือด้านเดียว ทางหงส์ประดับด้วยกระจกลี หน้าบันประดับด้วยไม้แกะสลักรูปสัตว์และดอกประจายามติดกระจกลี โถงค้ำประดับไม้แกะสลักลายเครือเถาไม่มีรวงผึ้ง กรอบประตูเป็นซุ้มโค้ง มีพระพุทธรูปปูนปั้น เสาประตูประดับลวดลายร่องชาด สร้างขึ้นในระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๔-๒๕ เจดีย์องค์ใหญ่ที่อยู่หลังวิหาร สร้างประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓ เจดีย์องค์เล็กที่อยู่ด้านทิศใต้วิหาร อาจจะสร้างขึ้นเมื่อประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เจดีย์องค์เล็กซึ่งอยู่ด้านทิศใต้วิหาร เป็นโบราณสถานที่สำคัญที่สุดของวัด อาจมีอายุเก่าแก่ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑

วังเก่า ตำหนักเก่า หอคำ ในเวียงชั้นใน เชียงใหม่

ผู้สร้างนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ คือ พญามังราย แห่งเมืองเชียงราย เมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๙ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการปกครองอาณาจักรล้านนา พญามังรายทรงเป็นกษัตริย์แห่งราชวงศ์มังราย ปกครองนครเชียงใหม่ ซึ่งหลายยุคหลายสมัยได้ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าและกรุงศรีอยุธยา จนถึงรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นครเชียงใหม่ได้ตกเป็นเมืองขึ้น หรือ ประเทศราชของกรุงธนบุรี จนกระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระยากาวิละ ขึ้นเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ ต่อมา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมือง ฝ่ายเหนือทุกพระองค์ โดยถือว่า ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๙ เป็นต้นไป หากตำแหน่งเจ้าเมืองใดว่างลง จะไม่โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นอีก ซึ่ง เจ้าแก้วนริฐเป็นเจ้าเมืององค์สุดท้าย ของเมืองเชียงใหม่ เจ้าแก้วนริฐถึงแก่พิราลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ และหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ระบบมณฑลถูกยกเลิก เมืองเชียงใหม่จึงกลายมาเป็นจังหวัดเชียงใหม่ นับแต่นั้นมา

จังหวัดเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งศึกษาหาความรู้มากมาย นอกจากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติแล้ว สิ่งที่หลงเหลือและยังคงอยู่ในปัจจุบัน คือ วัด วัง (คุ้มหลวง) ได้กลายเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่สักการะ ทำบุญ ไหว้พระ

วัดเจดีย์หลวง เดิมชื่อ ราชกุฎาคาร วัดโชติการาม เป็นพระอารามหลวงเก่าแก่ของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางทางการปกครองของอาณาจักรล้านนา ที่กลายเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบล้านนา

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร เป็นวัดสำคัญมากอีกแห่งหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ เป็นวัดที่ประดิษฐานพระสิงห์ (พระพุทธรูปสี่หิงค์) พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเชียงใหม่และแผ่นดินล้านนา พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์นี้เป็นศิลปะเชียงแสน รู้จักกันในชื่อ “เชียงแสนสิงห์หนึ่ง”

พระบรมราชานุสาวรีย์สามกษัตริย์ หรือเรียกว่า อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ เป็นพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระมหากษัตริย์ ๓ พระองค์ผู้สร้างเวียงเชียงใหม่ คือ พญาเม็งราย พญาเจ้าเมือง และพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ช่วงสามกษัตริย์ หรือ ช่วงอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ตั้งอยู่กลางเวียงเชียงใหม่ บริเวณหน้าหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาหาความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์เมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่

อีกสถานที่นอกจากวัดที่อยู่ในเวียง กลางเมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ คือ วังเก่า หรือ คุ่มเจ้าว (เจ้า) โบราณ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้อำนาจของเจ้าและราชวงศ์ ซึ่งหนึ่งในคุ่มที่ยังคงมีให้เห็นในกลางเวียง คือ “คุ่มเจ้าบุรีรัตน์” หรือชื่อเต็มอย่างเป็นทางการ คือ ศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา คุ่มเจ้าบุรีรัตน์ (เจ้าน้อยมหาอินทร์ ณ เชียงใหม่) ซึ่งเป็นคุ่มโบราณอายุกว่า ๑๓๐ ปี

ศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา คຸ້ມเจ้าบุรีรัตน์ (เจ้าน้อยมหาอินทร์ ณ เชียงใหม่) ชาวเชียงใหม่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “คຸ້มกลางเวียง” ถือเป็นคຸ້มจ้าวเพียงไม่กี่แห่งที่เหลืออยู่ในเมืองเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานภายใต้การบริหารจัดการโดย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวม จัดเก็บ จัดแสดง และ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมล้านนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีที่ทำการ ณ อาคารคຸ້มเจ้าบุรีรัตน์ (มหาอินทร์) ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับบริจาคจากคุณเรียงพันธุ์ ทิพยมณฑล และอาจารย์จุลทัศน์ กิติบุตร เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔

อาคารคຸ້มเจ้าบุรีรัตน์ หรือ คຸ້มกลางเวียง เดิมเป็นของ เจ้าบุรีรัตน์ มหาอินทร์ หลานของเจ้าหลวงคำฝั้น (เจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๓) สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๒ - ๒๔๓๖ ต่อมาเจ้าน้อยชมชื่น ณ เชียงใหม่ บุตรชาย ได้รับมรดกและเป็นผู้ครอบครองอาคาร และนางบัวผัน นิกรพันธ์ ได้ซื้อต่อจากเจ้าบุษบา ณ เชียงใหม่ (ภริยาเจ้าน้อยชมชื่น ณ เชียงใหม่) จนเป็นมรดกตกทอดมาจนถึงญาติคนปัจจุบัน คือ คุณเรียงพันธุ์ ทิพยมณฑล ทั้งนี้ ตระกูลกิติบุตรและทิพยมณฑล ได้มอบอาคารคຸ້มเจ้าบุรีรัตน์ มหาอินทร์ ให้กับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้ใช้เป็นที่ทำการของศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา ภายใต้การดูแล และดำเนินงานของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

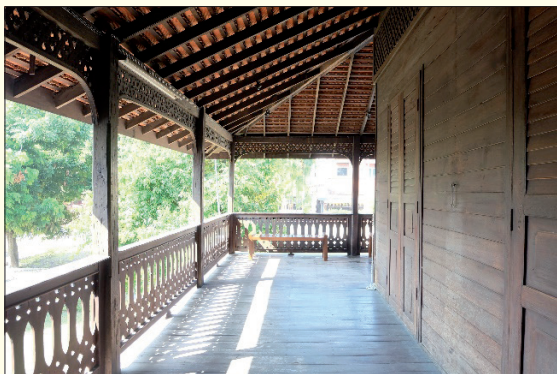
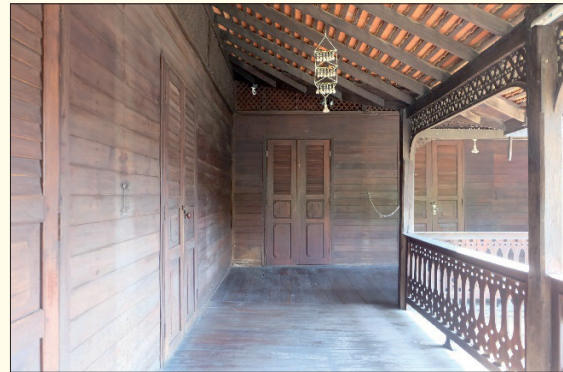
อาคารคุ้มเจ้าบุรีรัตน์ เป็นตัวอย่างของงานสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างลักษณะพื้นถิ่นและอิทธิพลตะวันตก เป็นแบบอย่างสถาปัตยกรรมอิทธิพลตะวันตกที่สร้างในเมืองเชียงใหม่ยุคแรก และยังคงแสดงออกถึงอิทธิพลของการก่ออิฐ การแปรรูปไม้ เทคนิคการเข้าไม้ที่เข้ามาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของเมืองเชียงใหม่ช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ ตัวอาคารเป็นเรือนครึ่งปูนครึ่งไม้สองชั้น ตั้งตระหง่านกลางตัวเมืองอย่างเด่นชัด คู่มือมนตร์ขลัง สามารถหยุดความสนใจของผู้คนและนักท่องเที่ยว เมื่อได้เข้ามาจะสัมผัสได้ถึงเสน่ห์และความสวยงามราวกับพาย้อนอดีต สถานที่ที่เปี่ยมไปด้วยความทรงจำและร่องรอยประวัติศาสตร์ มีบันไดอยู่ด้านนอก ชั้นล่างก่ออิฐหนาเป็นรูปโค้ง (Arch) ฉาบปูนเป็นระเบียบโดยรอบ

ชั้นบนเป็นพื้นไม้สักมีระเบียงโดยรอบ หลังคาจั่วและหลังคาปั้นหยาคลุมด้วยกระเบื้องดินขอคลุมระเบียงโดยรอบ ปัจจุบันตัวอาคารยังอยู่ในสภาพดี แสดงถึงวิทยาการการก่อสร้างที่แข็งแกร่งทนในอดีต ซึ่งภายในศูนย์สถาปัตยกรรมนอกจากให้ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมของอาคารแล้ว ยังให้บริการในส่วนต่างๆ อาทิ ๑) ข้อมูลงานวิจัย/หนังสือเกี่ยวกับล้านนา ๒) ข้อมูลด้านวัฒนธรรมและประเพณี ๑๒ เดือน ๓) ข้อมูลด้านศิลปกรรม อาทิ จิตรกรรม ประติมากรรม ฯลฯ ๔) ห้องสมุดสถาปัตยกรรม ที่แสดงรูปหุ่นจำลองอาคารแบบต่างๆ เช่น วัดตันแกวัน เรือนพื้นถิ่น บ้านไทลื้อ โครงสร้างวิหาร เป็นต้น ๕) ห้องสมุดหนังสือ และ ๖) ห้องสมุดภาพของวัดต่างๆ อาทิ อุโบสถสองสงฆ์

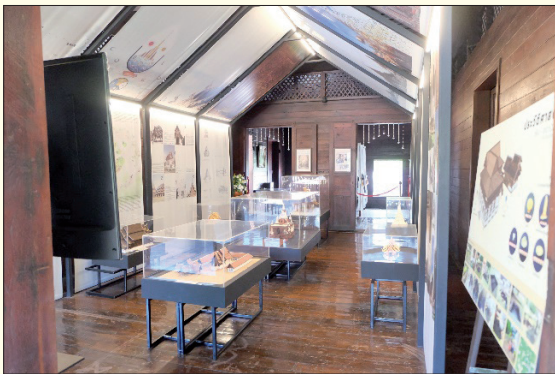

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วิหารวัดพันเตา วิหารวัดเกตการาม เป็นต้น บริเวณด้านบนของคุ้มออกแบบเป็นไม้ ฉลุลวดลาย บริเวณต่างๆ อย่างสวยงาม มีระเบียงที่สามารถเดินไปรอบๆ ตัวเรือนได้ ตัวคุ้มค่อนข้างโปร่ง โล่ง ภายในแบ่งสัดส่วน ออกเป็นหลายห้อง ห้องแรกจัดแสดงสถาปัตยกรรมล้านนาแบบต่างๆ มีรูปโบราณของเจ้าแห่งเมืองเชียงใหม่พร้อมเรื่องราว ที่พาเราย้อนอดีตเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เช่น เรื่องราวความสำคัญของเจ้าบุรีรัตน์ ซึ่งเป็นบรรดาศักดิ์ตำแหน่งหนึ่งใน หัวของศักดินา “ชั้นห้าใบ” ประกอบด้วย ๑) เจ้าหลวง ๒) เจ้าอุปราช ๓) เจ้าราชวงศ์ ๔) เจ้าราชบุตร และ ๕) เจ้าบุรีรัตน์ ห้องอื่นๆ ถัดมามีห้องพระ ห้องนอน ซึ่งห้องนี้จะมีเตียงสี่เสาแต่มุ้งสีขาว มีการจำลองทั้งโต๊ะทำงาน เครื่องเรือน

เครื่องใช้โบราณ เสื้อผืนหนา ซึ่งบางส่วนเป็นของใช้โบราณจริงๆ แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายของเจ้านายในอดีต ถัดไปเป็นห้องของภรรยาและลูกๆ ซึ่งมีตู้เก็บของและหีบใส่ผ้าอยู่ด้วย จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของตัวเรือน คือ หน้าต่างกระจกที่มีลูกเล่นและกลไกเฉพาะตัว

กวิน ว่องวิทย์การ (สัมภาษณ์. ๒๕๖๓) หัวหน้าศูนย์ออกแบบและให้คำปรึกษางานสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เล่าว่า อาคารคุ้มเจ้าบุรีรัตน์ มหาอินทร์ ตั้งอยู่บนพื้นที่ ๑ ไร่ ๓ งาน ๘๔ ตารางวา เป็นหนึ่งในตัวอย่างสำคัญของงานสถาปัตยกรรมที่รูปแบบผสมระหว่างลักษณะพื้นถิ่นและอิทธิพลตะวันตก คือ การผสมผสานของเรือนมะนิลา กับสถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียล ซึ่งแพร่หลายในประเทศยุคล่าอาณานิคม ตัวอาคารเป็นอาคารสองชั้น ครึ่งปูนครึ่งไม้ มีระเบียงโดยรอบ เป็นแบบอย่างสถาปัตยกรรมอิทธิพลตะวันตกที่สร้างในเมืองเชียงใหม่ ยุคแรก ภายในก่ออิฐหนาสูงประมาณ ๑.๘๐ เมตร โดยรอบทั้งสี่ด้าน แปลนอาคารเป็นลักษณะคอกู้ หรือรูปตัวแอล (L) บริเวณชั้น ๑ มี ๓ ห้อง บริเวณชั้น ๒ มี ๓ ห้อง มีบันไดอยู่นอกอาคารทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

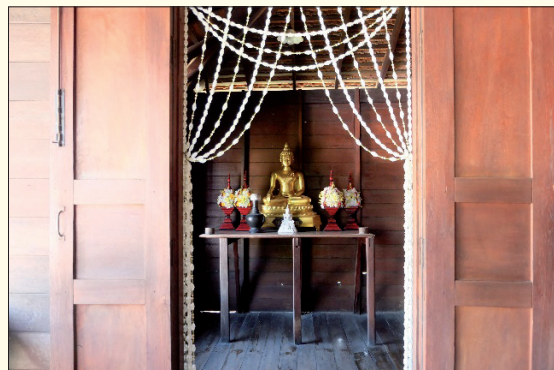

สุธิตา สุมณศิริ (สัมภาษณ์. ๒๕๖๓) พนักงานปฏิบัติการ (บริการวิชาการ) ณ ศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา เล่าเสริมถึงรายละเอียดภายในของศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา ว่า โครงสร้างพื้นชั้น ๑ แต่เดิมมีการสันนิษฐานว่าเป็นดิน มีการเรียงพื้นหรือปูพื้นด้วยอิฐ หลังจากนั้นทำพื้นปูนซีเมนต์ ในส่วนของโครงสร้างเสาและผนังรับน้ำหนักของอาคารได้รับอิทธิพลการก่อสร้างจากตะวันตกรูปแบบผนังรับน้ำหนักมีลักษณะก่อกำแพงหนา ๔๐ เซนติเมตร ผนังภายนอกส่วนระเบียงทิศเหนือและทิศตะวันตก ตกแต่งด้วยการเจาะช่องโค้ง แสดงถึงกลิ่นอายของสถาปัตยกรรมโคโลเนียล ผนังทิศใต้และทิศตะวันออกมีการตกแต่งทำให้เกิดจังหวะของเสาและกำแพง ขอบบนของผนังภายนอกตกแต่งด้วยบัวปูนปั้นรอบอาคาร บริเวณฝ้าเพดานตีไม้ปิดโครงสร้างของพื้นชั้นสอง ตีปิดไม้สักแนวเดียว เช่นเดียวกันชั้นสอง แต่มีลักษณะโค้งขึ้นจากคอสองของผนังภายในอาคาร ในส่วนของบริเวณชั้น ๒ ของอาคารประกอบด้วยโครงสร้างไม้ที่พื้นและผนัง ในส่วนของพื้นมีการวางโครงสร้างพื้นแบบเรือนล้านนา วางบนโครงสร้างผนังรับน้ำหนัก พื้นไม้ชั้นบนเป็นไม้สัก วางตีชิดทั้งภายในอาคารและระเบียงรอบมีการวางไม้พื้นสองแนว ลักษณะไม้มีขนาดที่ไม่สม่ำเสมอ บอกลถึงฝีมืองานช่างไม้ในสมัยนั้นที่ใช้แรงงานด้วยมือ เนื่องจากยังไม่มีเครื่องจักรใหญ่ ในส่วนของโครงสร้างผนังชั้น ๒ ประกอบด้วยโครงสร้างไม้

ลักษณะเป็นโครงคร่ำตั้ง เพื่อรับผนังแนวนอนรอบอาคาร และโครงคร่ำนอน ในส่วนของประตูและหน้าต่าง ผนังเป็นไม้สัก มีการตกแต่งขอบจากกบไม้และเข้าไม้ด้วยผนังบังใบ ทำให้ผนังเรียบเสมอน้ำไม้ แสดงให้เห็นถึงการเน้นรายละเอียดของการใช้วัสดุ ยกเว้นส่วนท้องเก็บบของทิศใต้ของอาคารและห้องพระด้านทิศเหนือของอาคาร ที่ไม่มีการปิดผนังภายใน

ทางด้าน สุธิดา สุมณศิริ (สัมภาษณ์. ๒๕๖๓) พนักงานปฏิบัติงาน (บริการวิชาการ) เพิ่มเติมว่า ส่วนของหลังคาเป็นรูปแบบมะนิลาคลุมพื้นที่ไปยังระเบียงโดยรอบทั้งหมด ลักษณะโครงสร้างเป็นแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก มีการทแยงไม้รับน้ำหนักหลังคา เพื่อลดการชนไม้ของโครงสร้าง ทำให้สามารถรับน้ำหนักที่ตึกกว่า กระเบื้องมุงหลังคาของเดิมเป็นกระเบื้องดินขอ วัสดุหลังคาท้องถิ่น มีลักษณะเล็กและเบา นอกจากนี้ยังมีลูกเล่นของความสวยงามบริเวณระเบียงรอบอาคารที่เป็นการฉลุลายไม้รูปดอกไม้ ลายดอกประจำยามราชาวัตร ซึ่งเป็นลวดลายที่เห็นได้ทั่วไปของบ้านเรือนในพื้นที่ล้านนาสมัยก่อน ในส่วนของประตูและหน้าต่าง ใช้ประตูลูกฟักบานเปิดคู่ ตกแต่งส่วนบนเป็นบานเกร็ดที่เกิดจากการใช้เครื่องมือช่างในสมัยโบราณ ด้วยการใส่ไม้ให้เป็นบานเกร็ด และเข้าไม้ด้วยบังใบ เป็นลักษณะเด่นของประตูที่ได้รับอิทธิพลตะวันตก ส่วนหน้าต่างเป็นบานเปิดคู่ ภายในกันด้วยลูกกรงสายบัวเหล็ก ส่วนประกอบของประตูและหน้าต่าง เช่น ตัวกลอนยาว มือจับ ของเดิมยังหลงเหลือให้เห็น จุดเด่นอยู่ที่บริเวณห้องชั้นสองมีการติดตั้งบานกระຈกพลิกชนิดผ้าซุน ซึ่งสามารถพลิกได้ ๑๘๐ องศา ในสมัยก่อนถือเป็นลูกเล่นที่พบเห็นได้เฉพาะบ้านของเจ้านายหรือคหบดี แต่ในปัจจุบันสามารถพบเห็นได้ทั่วไป นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำสองจุด คือ บริเวณทิศเหนือเดิมเป็นบ่อน้ำทรงกลม เนื่องจากความทรุดโทรม จึงปรับปรุงเป็นสี่เหลี่ยม และส่วนบริเวณทิศใต้ยังคงสภาพเดิม นอกจากนี้ยังมีร่องรอยของกำแพงอิฐก่อขึ้นมาสันนิษฐานว่าเป็น “ตอม” คือพื้นที่ใช้อาบน้ำของชาวพื้นเมืองล้านนา สันนิษฐานว่ามีลักษณะเป็นการก่ออิฐสูงขึ้นมาเพื่อบดบังทัศนวิสัย

สุธิตา สุมนศิริ (๒๕๖๓) เล่าว่า พื้นที่ของศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา นอกจากจะมีพื้นที่จัดแสดงภายในแบบถาวรบริเวณชั้น ๒ ซึ่งจัดแสดงข้อมูลทางด้านสถาปัตยกรรมของล้านนาแล้ว ในส่วนบริเวณชั้น ๑ ยังเป็นพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สามารถมาใช้งานได้ทุกคณะ รวมถึงองค์กรทั้งทางภาครัฐและเอกชนสามารถติดต่อขอใช้พื้นที่เพื่อจัดแสดงผลงาน หรือกิจกรรมได้ทั้งบริเวณพื้นที่ชั้น ๑ ภายในตัวอาคารและพื้นที่กลางแจ้งด้านนอก แต่จำกัดเวลา คือ วันทำการ จันทร์-ศุกร์ ไม่เกิน ๑๖.๓๐ น. วันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ไม่เกิน ๒๐.๐๐ น. กิจกรรมที่จัดจะเป็นศิลปะประเภทงานวาดเขียน งานประดิษฐ์ กลุ่มศิลปะศึกษา งานออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาพวาด การแสดงกลางแจ้งขนาดเล็ก งานประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ เป็นต้น

การบริหารจัดการ ศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา คຸ່ມເຈົ້າບຸຣິຣິດນ໌ (เจ้าน้อยมหาอินทร์ ณ เชียงใหม่) จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพิพิธภัณฑ์กึ่งสถานศึกษา ประเภทประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และอื่นๆ

๑. วัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญ / สิ่งที่น่าสนใจ

- ๑.๑ สถาปัตยกรรมของอาคารคຸ່ມເຈົ້າບຸຣິຣິດນ໌
- ๑.๒ นิทรรศการ และแบบจำลองทางสถาปัตยกรรม ประเภทศาสนสถาน บ้านเรือน ฯลฯ
- ๑.๓ ห้องจำลองวิถีชีวิตเจ้านายภาคเหนือในสมัยก่อน

๒. ที่ตั้งและการติดต่อ

- ๒.๑ เลขที่ ๑๑๗ ถนนราชดำเนิน ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
 ๒.๒ โทรศัพท์ : ๐๕๓-๒๗๗ ๘๕๕ หรือ ๐๕๓-๙๔๒ ๘๐๖
 ๒.๓ โทรสาร : ๐๕๓-๒๒๑ ๔๔๘
 ๒.๔ เว็บไซต์ : <http://www.lanna-arch.net/>

๓. วันและเวลาทำการ

- ๓.๑ วันอังคาร-วันเสาร์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.
 ๓.๑.๑ ช่วงเช้า เวลา ๐๙.๐๐ / ๑๐.๐๐ / ๑๑.๐๐ น.
 ๓.๑.๒ ช่วงบ่าย เวลา ๑๔.๐๐ / ๑๕.๐๐ / ๑๖.๐๐ น.
 ๓.๒ วันอาทิตย์ เวลา ๑๓.๐๐ - ๒๐.๐๐ น.
 ๓.๒.๑ รอบนำชมร่วมกับถนนคนเดินท่าแพ-ราชดำเนิน กรุณาติดต่อเจ้าหน้าที่ ณ จุด
 ประชาสัมพันธ์ เวลา ๑๓.๓๐ / ๑๔.๓๐ / ๑๕.๓๐ / ๑๗.๐๐ / ๑๘.๐๐ / ๑๙.๐๐ น.

- ๓.๓ หยุดทุกวันจันทร์

๔. อัตราค่าเข้าชม

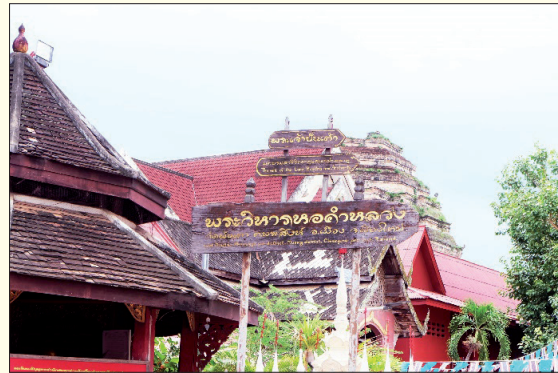
- ๔.๑ ประเภทบุคคลทั่วไป
 ๔.๑.๑ ผู้มีสัญชาติไทย ราคา ๖๐ บาท
 ๔.๑.๒ ผู้มีสัญชาติอื่น ราคา ๑๒๐ บาท
 ๔.๒ ประเภทนักเรียน นักศึกษา และผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป)
 ๔.๒.๑ ผู้มีสัญชาติไทย ราคา ๑๐ บาท
 ๔.๒.๒ ผู้มีสัญชาติอื่น ราคา ๒๐ บาท
 ๔.๒.๓ นักเรียน / นักศึกษาที่ไม่อยู่ในเครื่องแบบ – โปรดแสดงบัตรประจำตัว
 ๔.๒.๔ ผู้สูงอายุ โปรดแสดงบัตรประจำตัว หรือ Passport
 ๔.๓ ประเภทได้รับการยกเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชม
 ๔.๓.๑ เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปี พระภิกษุ สามเณร และผู้พิการ

วัดพันเตา จากคุ้มเจ้าหลวงสุวิหารไม้สักแห่งนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่

นอกจากคุ้มเจ้าบุรีรัตน์ (เจ้าน้อยมหาอินทร์ ณ เชียงใหม่) แล้ว ในพื้นที่ใกล้เคียง ยังมีโบราณสถานที่เคยเป็นวังเก่า หรือ คุ้มเก่ามาก่อน นั่นคือ วัดพันเตา ซึ่งแต่เดิมคนเชียงใหม่เรียกที่นี่ว่าวัดปันเต้า (หรือพันเต้า) อันหมายถึง การมาทำบุญเพียงหนึ่งจะได้บุญกลับไปเป็นพันเต้า ภายหลังเพี้ยนเป็นพันเตา เป็นหนึ่งในวัดเก่าแก่ใจกลางเวียงเชียงใหม่ เดิมเป็นเขตสังฆาวาสและพื้นที่หล่อพระอัฐารสของวัดเจดีย์หลวง

วิหารวัดพันเตา เดิมคือ หอค้าของพระเจ้ามโหตรประเทศ (เจ้าครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๕) ที่พระเจ้าอินทวิชยานนท์ (เจ้าครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๗) อุทิศถวายวัดให้สร้างเป็นวิหารเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๙ หอค้าหลังนี้เป็นคุ่ม หรือท้องพระโรงหน้าของพระเจ้าเชียงใหม่ (เช่นเดียวกับวัง หรือท้องพระโรงของเจ้านายทางภาคกลาง) ซึ่งหอค้า หรือวิหารหลังนี้เป็นเรือนโบราณชั้นดีของภาคเหนือ ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของภาคเหนือไว้ได้มาก และค่อนข้างสมบูรณ์ แม้ว่าจะได้รับการบูรณะซ่อมแซมครั้งใหญ่ไปแล้ว แต่ก็มิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางสถาปัตยกรรมให้แตกต่างไปจากการสร้างครั้งแรก

ในอดีตวิหารวัดพันเตาหลังนี้เคยเป็นหอค้า ที่ประทับของเจ้ามโหตรประเทศ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๕ (พ.ศ. ๒๓๙๐ - ๒๓๙๗) อยู่ที่พระตำหนักเวียงแก้ว ปัจจุบันคือบริเวณเขื่อนด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ศาลากลางหลังเก่าไปจนถึงวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ตามตำนานมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับหอค้าหลังนี้ว่า พระยาอุปราชมหามงคล ได้สร้างขึ้นถวายเป็นพุทธบูชาเมื่อจุลศักราช ๑๒๐๙ ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๓๙๐ เนื่องจากท่านได้เลื่อนฐานันดรศักดิ์และตำแหน่งหน้าที่จากพระยาอุปราชขึ้นเป็นพระยาเชียงใหม่ ท่านได้สร้างหอค้าขึ้นไว้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปอันเป็นปูชนียวัตถุล้ำค่าภายในที่อยู่ของท่าน พระยาอุปราชมหามงคลได้มีการเฉลิมฉลองหลังจากที่สร้างหอค้าแล้ว

ในการสร้างหอคำหลังนี้ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ได้ใช้ช่างพื้นเมืองและช่างพม่าผสมกัน ต่อมาพระยาเชียงใหม่ มหาวงศ์ได้รับพระราชทานเลื่อนฐานันดรศักดิ์ขึ้นเป็นเจ้า มีพระนามในสุพรรณบัฏเป็น พระเจ้ามโหตรประเทศราชาธิปดินทร์นพสิริมหานคราธิษฐาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๖ หลังจากที่ได้รับพระราชทานฐานันดรศักดิ์ไม่กี่เดือน พระองค์ก็ถึงแก่พิราลัย

เมื่อพระเจ้ามโหตรประเทศฯ ถึงแก่พิราลัยแล้ว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงแต่งตั้งให้นายสุริยวงศ์ บุตรของพระเจ้าบรมราชาธิปติ (กาวิละ) ขึ้นเป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๖ ชื่อว่าพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ ทรงดำรงตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ได้ ๑๖ ปีเศษก็ถึงแก่พิราลัยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๓ เจ้าอุปราชอินทนนท์ รักษาการในตำแหน่งเจ้าหลวงเชียงใหม่มาร่วม ๓ ปี จึงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าอินทวิชยานนท์พหลเทพภักดีฯ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๗ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖

ในปี พ.ศ. ๒๔๑๙ พระเจ้าอินทวิชยานนท์ ทรงมีพระดำริว่า หอคำของพระเจ้ามโหตรประเทศฯ นั้นสมควรอยู่ในวัดมากกว่าอยู่ในวัง จึงทรงให้ช่างรื้อหอคำแล้วย้ายมาปลูกสร้างใหม่ที่วัดพันเตา เมื่อวันเสาร์เดือน ๑๐ ขึ้น ๘ ค่ำ เพราะในขณะนั้นพระเจ้าอินทวิชยานนท์กำลังทรงปฏิสังขรณ์วัดหอธรรม วัดเจดีย์หลวงและวัดสุฆมัน การก่อสร้างวิหารของพระอารามทั้งสามแห่งกับหอคำของวัดพันเตา จึงแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๔๒๙

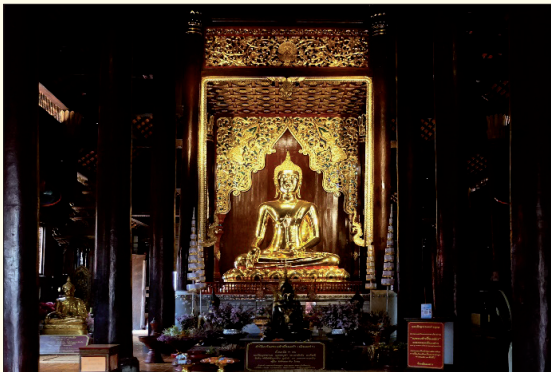

โครงสร้างสถาปัตยกรรมของวิหารพันเตา ตัวอาคารได้รับอิทธิพลสถาปัตยกรรมแบบเชียงแสน ส่วนใหญ่ใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก มีโครงสร้างแบบกรอบยึดมุม เสาและฝาทุกส่วนเป็นไม้ โดยเฉพาะฝามีแบบวิธีการสร้างพิเศษคล้ายกับฝาปะกนสมัยอยุธยา แต่มีขนาดตัวไม้ที่แน่นหนามันคงกว่า คือ เป็นกรอบไม้รูปสี่เหลี่ยมอัดช่องภายในด้วยแผ่นไม้ลูกฟัก สัดส่วนใหญ่หนากว่าฝาปะกน การทำฝาแบบทางเหนือนี้ใช้ตัวไม้โครงเป็นช่องตารางยึดติดกับช่วงโครงสร้างก่อนแล้วจึงบรรจุแผ่นลูกฟักภายหลัง ฝาลักษณะนี้แข็งแรงและมันคงเพราะต้องทำหน้าที่เป็นตัวรับน้ำหนักของส่วนบนอาคารด้วย จุดเด่นของวิหารนี้ คือ ฝามันงด้านข้างจะยาวตลอดเป็นแนวเดียวกัน ไม่มีการย่อมุม ซึ่งเป็นที่นิยมมากทางภาคเหนือ คือ การย่อมุมตรงมุขหน้าวิหาร ทั้งๆ ที่เป็นวิหารขนาดใหญ่ การสร้างวิหารนี้ช่างทางเหนือสามารถแก้ปัญหาที่ความทึบของฝามันงด้านข้างที่มีขนาดใหญ่ได้ โดยอาศัยการแบ่งพื้นที่ของผนังด้วยกรอบไม้ยึดยันรูปสี่เหลี่ยม และใช้ประโยชน์จาก

ฝาผนังนี้ให้เป็นตัวช่วยรับน้ำหนักจากหลังคาที่มีขนาดใหญ่ตามขนาดวิหาร

เนื่องจากวิหารวัดพันเตามีขนาดใหญ่ ตัววิหารแบ่งเป็น ๗ ห้อง (แปดช่วงเสา) มีผนังยาวตลอดแนว หลังคามีการลดชั้นเพื่อแก้ปัญหาคความทึบ เครื่องประดับหลังคา มีข้อฟ้า รวยระกา ทางหงส์ เป็นเครื่องไม้แกะสลักประดับกระจกที่สันหลังคาประดับด้วยหงส์โลหะสีเงิน โครงสร้างภายในหลังคาวิหาร มีซ็ือรองรับตุ๊กตาและซ็ือลอยทำแบบลูกฟักของจั่วทางด้านหน้า เพียงแต่ไม่กรุไม้ลูกฟักเท่านั้น โครงหลังคาและกรุหน้าจั่วถือว่าเป็นมงคล ทางภาคกลางเรียกว่าแบบภควัม โครงสร้างภายในของวิหารจะเห็นความประณีตบรรจงของการเข้าไม้ มีการลดคิ้วเส้นบัวของลูกฟักและลดคิ้วของซ็ือและเต้าอย่างสวยงาม บางแห่งจะพบฝีมือการแกะสลักไม้งดงามมาก เช่น ซ็ือ ออกเลาหน้าต่าง เป็นต้น

มีประตูทางเข้าทั้งหมด ๓ ทางคือ ประตูใหญ่ทางด้านหน้า ประตูด้านข้างทางด้านทิศเหนือและประตูด้านข้างทิศใต้ ประตูที่สำคัญคือประตูด้านหน้า ซึ่งประกอบด้วยซ็ือประตูไม้แกะสลักประดับกระจก เป็นรูปสัตว์ต่างๆ ได้แก่ นกยูง นาค ลิง หงส์ ประกอบลวดลายที่กรอบประตูส่วนบนเป็นโค้งคิ้วไม้แกะสลักลายดอกไม้ใบไม้ บานประตูเป็นไม้แผ่นเรียบ

หน้าต่างด้านหน้าวิหารเป็นซ็ือไม้แกะสลักแบบทางเหนือ ที่หน้าบันของซ็ือหน้าต่างแกะสลักลวดลายใบไม้ดอกไม้อยู่ระหว่างซ็ือ ๒ ชั้น ภายในซ็ือชั้นในสลักรูปสัตว์คล้ายสุนัขเหมือนกับตัวสัตว์ที่อยู่ใต้นกยูงในซ็ือประตูใหญ่ สันนิษฐานว่าหมายถึงปีที่สร้างวิหาร คือ ปีกจ (การสลักรูปสัตว์ตามปีที่สร้างนี้นิยมทำกันในภาคเหนือ) สำหรับหน้าต่าง

ด้านอื่นๆ เป็นหน้าต่าง ๒ ชั้น ชั้นนอกเป็นหน้าต่างลูกมะหวด ชั้นในเป็นหน้าต่างไม้แผ่นเรียบมีอกเลาที่ตกแต่งด้วยลายสลัก ทวย เป็นไม้แกะสลักลายนก ๓ ตัวแบบเชียงใหม่ ลายเมฆไหล แกะสลักเป็นรูปตัวครุฑ ๓ หัว

ความโดดเด่นของวัดพันเตาคือ วิหารหลวงที่สร้างจากไม้สักทองทั้งหลังแกะสลักลวดลายวิจิตรบรรจง เป็นวิหารที่สร้างจากทองคำหรือคัมเจ้าหลวงที่เหลืออยู่อย่างสมบูรณ์เพียงหลังเดียวและสวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในล้านนา

กิจกรรมของวัดพันเตาที่น่าสนใจคือ เมื่อถึงเทศกาลลอยกระทงหรือประเพณียี่เป็งของเชียงใหม่ บริเวณวัดจะประดับประดาไปด้วยโคมไฟล้านนาและต้นเทียนที่ทำมาจากดินเผาที่เรียกว่า “ผางประทีป” เมื่อถึงเวลาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ พระสงฆ์และสามเณรจะเดินเรียงแถวตามทางเดินที่รายล้อมไปด้วยต้นเทียน เป็นภาพที่งดงามมาก ทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อชมประเพณียี่เป็งที่วัดพันเตาเป็นจำนวนมาก

ประเพณี ๑๒ เดือน

รูปแบบการนับเดือนล้านนา

ล้านนาและไทยในสมัยโบราณใช้วิธีนับเดือนแบบจันทรคติ คือนับเดือนโดยอาศัยการโคจรของดวงจันทร์เป็นหลัก ชาวล้านนาจะเรียกเดือนแรกของปีปักษิมาศว่า “เดือนเกียง” (ประมาณเดือนตุลาคม) เดือนที่สองเรียกว่า “เดือนยี่” และนับเดือนสาม เดือนสี่เรื่อยไปตามลำดับ แต่ในบางปี เดือนเกียงอาจจะเคลื่อนขึ้นไปราวปลายเดือนสิบสอง (ประมาณเดือนกันยายน) และหากว่าเป็นปีอธิกมาส คือปีที่มี ๑๓ เดือน ก็จะเพิ่มเดือนสิบเป็น ๒ เดือน คือ เดือนสิบปฐมะ และเดือนสิบทุติยะ

การนับเดือนแบบจันทรคตินั้นจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ดวงจันทร์มีแสงสว่างน้อยไปจนถึงสว่างเต็มดวงเรียกว่า “ข้างขึ้น” หรือ “วันเดือนออก” โดยเริ่มนับตั้งแต่วันขึ้น ๑ ค่ำ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ (วันเดือนเพ็ญ, เป็ง) ต่อจากนั้นดวงจันทร์ก็จะเริ่มแหว่งและมีแสงน้อยลงตามลำดับ เรียกว่า “ข้างแรม” โดยเริ่มนับตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ ไปจนถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ (ดับหน) หรือวันแรม ๑๕ ค่ำ (ดับเต็ม) ซึ่งในเดือนหนึ่งอาจมี ๒๙ วันหรือ ๓๐ วันแล้วแต่เดือนขาด เดือนเต็ม (เดือนขาด คือมี ๒๙ วัน เพราะมีเพียง แรม ๑๔ ค่ำ) พอครบข้างขึ้นข้างแรม ๑ รอบ ก็จะนับเป็น ๑ เดือน ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างประเพณี ๑๒ เดือนของภาคเหนือ หรือ ล้านนา ที่ยังคงปฏิบัติกันอยู่อย่างสัจเชป

เดือนเกียง หรือเดือน ๑ เหนือ (ตุลาคม)

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) ประเพณีออกวัสสา

ออกวัสสา หรือ ออกพรรษา คือวันสิ้นสุดเทศกาลเข้าพรรษาสิ้นระยะไตรมาส (๓ เดือน) ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนเกียงเหนือ (เดือน ๑๑ ภาคกลาง) และ ในวันที่ทางสงฆ์จะจัดพิธีเรียกว่า วันมหาปวารณา คำว่า ปวารณา แปลว่า อนุญาต หรือยอมให้ว่ากล่าวถึงข้อที่ผิดพลาดล่วงเกินระหว่างที่จำพรรษาอยู่ด้วยกัน หลังจากวันแรม ๑ ค่ำเดือนเกียงไปแล้วพระสงฆ์จะไปแรมคืนที่อื่นก็ได้ ก่อนวันออกพรรษานั้น ชาวบ้านจะมีการทำอาหาร ขนม เพื่อนำไปทำบุญเป็นพิเศษ เช่นเดียวกับวันเข้าพรรษา ส่วนในวันออกพรรษานั้น บางแห่งจัดทำบุญใส่บาตรเทโว คือ ในวันที่พระสงฆ์จะทำพิธีทางศาสนาในพระอุโบสถตอนรุ่งอรุณซึ่งพอดีกับฟ้าสว่างพระอาทิตย์ขึ้น หมู่พระสงฆ์จะเดินออกจากพระอุโบสถ

ชาวบ้านสมมติกันว่า พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจกสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จขึ้นไปโปรดพุทธมารดา ระหว่างที่หมู่พระสงฆ์เดินเรียงมาขึ้นบ้านผู้ทำบุญก็จะทำพิธีใส่บาตรด้วย ข้าวสุกบ้าง ข้าวต้มบ้าง ขนมที่เตรียมไว้บ้าง ซึ่งปัจจุบันนิยมใส่บาตรด้วยข้าวสารอาหารแห้ง พอตอนสาย ชาวบ้านจะทำบุญที่เรียกว่า ทานขันเข้าให้กับญาติที่ตายไปอีก

๒) ประเพณีทอดกฐิน

ทำในช่วงแรม ๑ ค่ำ เดือนเกียงถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนยี่ สมัยก่อนชาวล้านนาไม่ค่อยนิยมทอดกฐินอย่างปัจจุบัน เพราะเป็นงานใหญ่และเตรียมงานมาก โดยเฉพาะการเตรียมบริวารกฐินและการเลี้ยงดูญาติพี่น้องที่มาร่วมงาน ผู้ที่จะถวายกฐินได้จึงต้องเป็นผู้มีฐานะดีมีเจตนาแรงกล้าจึงจะถวายได้ การที่ผู้ใดจะถวายกฐินจะต้องมีการจองกฐินที่วัดและประกาศให้ทราบทั่วกัน บางแห่งมีการถวายกฐินพิเศษที่เรียกว่า “จุลกฐิน” นั้น จะต้องมีการเก็บฝ้าย มารอบเป็นด้ายและทอเสร็จเป็นผืนทันถวายได้ภายในวันเดียว ซึ่งต้องใช้เจตนาที่แรงกล้า จึงจะทำได้

๓) จุลกฐิน

งานบุญที่ต้องอาศัยกำลังคนจำนวนมากร่วมมือกันทำผ้ากฐินให้แล้วเสร็จภายในวันเดียว โดยเริ่มตั้งแต่ขึ้นตอนการเก็บฝ้าย กระทั่งทอเป็นผืนสมบูรณ์ ถวายแด่พระสงฆ์

๔) ประเพณีทอดผ้าป่า

นิยมทำกันในเดือนยี่ การทอดผ้าป่ามี ๓ ลักษณะ คือ ผ้าป่าหางกฐิน คือ เมื่อทอดกฐินแล้วก็เลยทอดผ้าป่าตามไปด้วย ผ้าป่าโยง เป็นผ้าป่าเจ้าภาพเดียวบ้างหรือหลายเจ้าภาพบ้าง จัดทำรวมกันหลายกอง ผ้าป่าสามัคคีเป็นการแจกฐีกาบอกบุญไปยังที่ต่าง ๆ ให้ร่วมทำบุญตามแต่ศรัทธา มักจัดขึ้นเพื่อหาทุนเพื่อสร้างเสนาสนะในวัด ปัจจุบัน ผ้าป่าบางครั้งก็ไม่มีกรทอนผ้า อาจเป็นสิ่งของอื่น เช่น หนังสือ ข้าว ตามแต่สะดวกหาได้

๕) ประเพณีทานทอด

เป็นลักษณะการทิ้งทาน โดยผู้เจตนาถวายทานจะเตรียมปัจจัยไทยทานต่าง ๆ ไว้พร้อมหากต้องการนำไปถวายพระสงฆ์หรือผู้ยากไร้ ก็จะแอบเอาของทานนั้นไปวางไว้หน้ากุฏิหรือหน้าบ้าน หลังจากวางของแล้วก็จุดประทัด อาจจะแอบดูอยู่ตามพุ่มไม้ให้ผู้รับทานเห็นตัว ส่วนผู้รับทานเมื่อได้ยินเสียงประทัดก็จะออกมาดูและรับของทานนั้นไป

เดือนยี่ หรือเดือน ๒ เหนือ (พฤษภาคม)

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) ประเพณียี่เป็ง

ประเพณีในเทศกาลวันเพ็ญ เดือน ๑๒ ซึ่งแต่เดิมนั้นพิธีสำคัญของเทศกาลนี้อยู่ที่พิธีกรรมตั้งธรรมหลวงหรือฟังเทศน์มหาชาติ ชาวบ้านจะมีการประดับประดาไว้ควาอาราม บ้านเรือน ด้วยประทีปโคมไฟ โคมระย้า ทำอุบะดอกไม้ไปถวายวัด ทำซุ้มประตูป่าด้วยต้นกล้วย อ้อย ก้านมะพร้าว เตรียมข้าวปลาอาหารเป็นพิเศษ เช่น ท่อนึ่ง แกงอ่อม แกงฮังเล ลาบ และขนมต่าง ๆ ไปทำบุญ บางแห่งมีพิธีกวนข้าวมธุปายาสหรือบ้างเรียก ข้าวพระเจ้าหลวง ถวายเป็นพุทธบูชา ในตอนเช้ามีตของวันเพ็ญเดือน ๑๒ นี้ด้วย จากนั้นก็จะมีการทานขันข้าวหรือสำหรับอาหารไปถึงบรรพชนคนตาย ถวายอาหารและกัณฑ์เทศน์แด่พระภิกษุสงฆ์และมีการฟังธรรมมหาชาติตั้งแต่เช้าถึงกลางคืน บางแห่งก็มีการสืบชะตาด้วยจะมีการปล่อยโคมลอย เรียกว่า “ว่าวฮม” หรือ “ว่าวคัน” ในช่วงพลบค่ำจะมีการเทศน์ธรรมชื่อ “อานิสงส์ผางประทีส” และชาวบ้านจะมีการจุดประทีสหรือประทีป โคมหุกระต่าย โคมแขวน เป็นพุทธบูชากันทุกครัวเรือนสว่างไสว หนุ่มสมา

ก็จะมีการเล่นบอโกไฟ แข่งขันบอโกไฟ และปล่อยวาวไฟ กันอย่างสนุกสนาน

ปัจจุบัน ประเพณีเป็งหรือเทศกาลลอยกระทง เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ ด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยการจัดตั้งให้เกิดขบวนแห่ที่อลังการ มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมล้านนา นำหน้ารถที่ประดับประดาอย่างงดงาม ตามแต่จะรังสรรค์ของแต่ละหน่วยงาน ทุกขบวนจะแห่ไปตามถนนสายหลักในกลางเวียงเชียงใหม่และถนนข้างน้ำแม่ปิงแล้วมาสิ้นสุดบริเวณหน้าเทศบาลนครเชียงใหม่ ในปีหนึ่งๆ มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากตั้งตารอคอยที่จะชมขบวนแห่ประเพณีเป็ง ซึ่งถ้ามองในแง่ของการท่องเที่ยวแล้วถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีมาก ในช่วงระยะเวลาไม่ถึง ๕๐ ปีที่เริ่มจัดตั้งให้เกิดมีขบวนแห่ประเพณีเป็งขึ้นมา

ประเพณีเป็งในล้านนาสิ่งที่มีความสำคัญคือ การทำบุญ ฟังเทศน์ในคติความเชื่อ มูลเหตุการเริ่มต้นของประเพณีเป็งในล้านนานั้นกล่าวคือ มีความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เชื่อในโลกหน้า ตามคัมภีร์โบลานของล้านนา พระมาลัยเสด็จไปปรกและสวรรคแล้วกลับมาเทศนาแก่ผู้คน ว่าถ้าต้องการเกิดพบศาสนาพระศรีอาริยมตไตรยจงฟังเทศน์มหาเวสสันดรให้จบภายในวันเดียวจึงก่อให้เกิด ประเพณีตั้งธรรมหลวง หรือเทศน์มหาชาติขึ้นในประเพณีเป็งล้านนาและเกิดศิลปะแห่งการจัดวางในประเพณีขึ้นเช่นกัน องค์ประกอบที่สำคัญในการตั้งธรรมหลวง หรือเทศน์มหาชาติคือ สถานที่ องค์กร และผู้ฟัง ในส่วนของสถานที่ มักจะจัดภายในวัด เพราะในวัดประกอบด้วยศาสนสถานที่สำคัญเช่น วิหาร เป็นต้น วิหารในล้านนา เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ คือ ลักษณะของวิหารในล้านนา รูปทรงไม่ใหญ่มาก มีสัดส่วนสัมพันธ์กับมนุษย์ ใช้โครงสร้างแบบช่อม้ายอดใหม่ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมล้านนา

ภายในวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปปิดทอง และโครงสร้างภายในประดับลายคำล้านนา บนฝาผนังเขียนภาพจิตรกรรม หรือในอดีตใช้เขียนลงบนผืนผ้าแล้วนำมาแขวนบนผนังวิหารเมื่อยามมีงานตั้งธรรมหลวง และภายในวิหารจะมีธรรมาสน์ แบบล้านนา มีความวิจิตรงดงาม สลักหรือช่างสร้างขึ้นเป็นรูปทรงปราสาท ตามวรรณกรรมในมหาชาติเวสสันดรชาดกกัณฑ์มัทรี เนื้อหาในวรรณกรรมกล่าวถึงสิ่งใดนั้นคนล้านนามักจะจัดสร้างขึ้นเสมอเพื่อให้เกิดอรรถรสในการฟังเทศน์ เช่น ตั้งแต่บริเวณหน้าวิหาร ชาวบ้านจะช่วยกันสร้างซุ้มประตูป่าและเขาวงกต ด้านข้างวิหารประดับตกแต่งด้วยรั้วราชวัติไม้ไผ่ และรายล้อมด้วยต้นกล้วย อ้อย ก้านมะพร้าว ตุงราว โคมผัด และโคมไฟหลากสี โดยจำลองบรรยากาศตอนพระเวสสันดร นางมัทรีและกัณหาชालิ์ เดินออกจากเมือง เพื่อเข้าไปบำเพ็ญบารมีในป่าหิมพานต์ ผู้ที่จะเข้ามาทำบุญในวิหารจะต้องเดินผ่านซุ้มประตูป่าและเขาวงกต ก่อนถึงจะเข้ามาทำบุญได้ และภายในวิหารมีการตกแต่งด้วยกระดาดขลุ่ยลายเป็นรูปขำทาสบริวาร ม้าแก้ว ช้างแก้ว บริเวณรอบธรรมาสน์ประดับด้วยราชวัติและเครื่องประดับอื่นๆ ที่สะท้อนให้เห็นภาพป่าหิมพานต์ เป็นต้นว่า ดอกบัวชนิดต่างๆ ประทีปพันดวง ช่อ ธง เทียน รูป อย่างละพั้นเพื่อใช้จุดในเวลาพระเทศน์ ตามจำนวนคาถาของแต่ละกัณฑ์

ท่วงทำนองในการเทศน์มักใช้ เสียงที่ต่างกัน แบ่งเป็น ๓ ระดับคือ เสียงเล็ก เทศน์กัณฑ์ ทศพรกุมาร มัทรี ฉกัศตรีย์ เสียงกลาง เทศน์กัณฑ์ ทานกัณฑ์ วนประเวศน์ จุลพน มหาพน สักกบรรพท์ และเสียงใหญ่ เทศน์กัณฑ์ชูชก มหาราช นครกัณฑ์ เมื่อผู้ฟังได้เข้ามาร่วมอยู่ในบริเวณอันเป็นปริณิชนแห่งพิธีกรรมแล้ว รูป รส กลิ่น เสียง ที่ได้สัมผัสก่อให้เกิดความศรัทธาปราทะ และเกิดความปีติสุข ตามความมุ่งหมาย เช่น เมื่อฟังเสียงเทศน์กัณฑ์มัทรี องค์กรนั้นนั่งอยู่

ในธรรมมาสน์ทรงปราสาทแบบล้านนา แต่จะไม่เห็นองค์เทศน์ ซึ่งมีลักษณะพิเศษ เปิด ๑ ด้าน ปิด ๓ ด้าน ทำหน้าที่เหมือนเครื่องขยายเสียงมีลวดลายแกะสลักประดับด้วยกระจกและผ้าอย่างสวยงามตามที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานช่างถอดแบบจากวรรณกรรมสร้างขึ้นเป็นธรรมมาสน์ ในกัณฑ์นี้ องค์เทศน์ใช้เสียงเล็กแหลม ซึ่งก่อให้เกิดความสะเทือนใจ สายตามองเห็นรูปภาพที่แขวนอยู่บนผนังหรือบนจิตรกรรมฝาผนัง จมูกสัมผัสกลิ่นได้จากมวลดอกไม้ที่ประดับรอบ รสแห่งน้ำธรรมคำสอนซึมซับขึ้นภายในจิตใจ และกัณฑ์ซุชก องค์เทศน์จะใช้เสียงใหญ่ ท่วงทำนองตลก ผสานกับเนื้อหาสาระที่น่าเสนาเป็นต้น

เมื่อเทศน์เสร็จเสียงกังสดาลและดนตรีก็ประโคมขึ้นรับในแต่ละกัณฑ์ จนหมดทั้ง ๑๓ กัณฑ์ มีบางกัณฑ์เทศน์ต้องการให้ทุกคนมีส่วนร่วมคือกัณฑ์ที่กล่าวถึงฝนท่าแก้วเจ็ดประการ หรือฝนโบกขรพรรษ ตกลงมาเจ้าของกัณฑ์เทศน์ก็จะนำเอาเงินเหรียญใส่ลงในท่อเหมี้ยงใบตองโปรยให้แก่ผู้ที่มาร่วมงาน และพอถึงกัณฑ์อาณิสสผางประทีป ผู้คนก็จะช่วยกันจุดประทีป โคมไฟ รอบพระเจดีย์และวิหาร ปรากฏแสงสว่างทั่วทั้งบริเวณ เพื่อเป็นพุทธบูชา

ที่มาของภาพ : www.finearts.go.th/chiangmaimuseum/view21724

ประเพณียี่เป็งล้านนา ก่อให้เกิดพุทธศิลป์ทั้งรูปธรรมและนามธรรม เช่น วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะภาพพิมพ์ (ลายคำล้านนา) สถาปัตยกรรม ดนตรี คีตศิลป์ เครื่องสักการะล้านนา เป็นต้น ศิลปะทุกประเภทก่อให้เกิด ความอึ้งเอิบ ปิติสุข จรรโลงใจ ยกกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ท่ามกลางวิถีปัจจุบันผู้คนพบเห็นแต่สังคมบริโภคนิยม การใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบ ขาดสุนทรียภาพ ในวิถีชีวิตเช่นนี้จะมีศิลปะใดบ้างที่จะช่วยยกระดับจิตใจผู้คนให้สูงขึ้น และเกิดความปิติสุข ยามได้สัมผัสศิลปะอย่างแท้จริง

๒) ประเพณีตั้งธรรมหลวง

ตั้งธรรมหลวง หรือ ตั้งธัมมหลวง หมายถึง การฟังพระธรรมเทศนาเรื่องใหญ่หรือเรื่องสำคัญ เพราะธรรมหลวงที่มักใช้เทศน์มักจะเป็นเวสสันดรชาดก อันเป็นพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนจะมาประสูติแล้วตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในชาติต่อมา มีทั้งหมด ๑๓ กัณฑ์ คำว่า “ตั้ง” แปลว่า เริ่มต้น การตั้งธรรมหลวง ก็อาจแปลว่าการสดับพระธรรมเทศนาจากคัมภีร์ที่จารขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกด้วย ประเพณีนี้ตรงกับงานประเพณีฟังเทศน์มหาชาติ ของภาคกลาง

ความเชื่อในการฟังเทศน์มหาชาติ “บุคคลใดตั้งใจฟังธรรมมหาชาติจนจบ ๑๓ กัณฑ์ ภายในวันหนึ่งคืนหนึ่ง ท่านว่าผู้นั้น จะวุฒิจำเรียวด้วยสมบัตินานาประการในปัจจุบันและจะได้เกิดร่วมศาสนาพระศรีอริยเมตไตรยในอนาคต

ในคัมภีร์มัลลยสูตรก็กล่าวเป็นใจความว่า “เมื่อครั้งมหาเถรขึ้นไปนมัสการพระเศศแก้วจุฬามณีในชั้นดาวดึงส์ นั้น ได้พบพระอริยเมตไตรยเทพบุตร ท่านก็ได้สั่งมหาเถรเจ้ามาว่า “ให้คนทั้งหลายฟังธรรมมหาชาติให้จบทั้ง ๑๓ กัณฑ์ ในวันเดียวคืนเดียว แล้วจะได้ร่วมกับศาสนาของเรา” ดังนี้เมื่อพระมหาเถรเทพมัลลยกลับจากสวรรค์แล้ว ก็นำเรื่องนี้ มาบอกกับชาวโลกคนทั้งหลายได้ฟังก็เลยพากันฟังเทศน์มหาชาติจน ถือเป็นประเพณีมา”

ชื่อกัณฑ์เทศน์และเนื้อเรื่องย่อ ในแต่ละกัณฑ์

แต่ละกัณฑ์ที่พระสงฆ์จะเทศน์จะมีเนื้อเรื่องย่อซึ่งเป็นเรื่องราวของ เวสสันดรชาดกที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เป็นภาษาบาลีดังนี้

กัณฑ์ที่ ๑ ชื่อ **กัณฑ์ทศพร** พรรณนาตอนที่พระนางผุสดีขอพรจากพระอินทร์ ๑๐ ประการ ก่อนที่จะจุติในโลกมนุษย์เป็นมารดาของพระเวสสันดร

กัณฑ์ที่ ๒ ชื่อ **กัณฑ์หิมพานต์** พรรณนาถึงจุดปฏิสนธิของพระเวสสันดร จนถึงทรงได้อภิเษกสมรสกับพระนางมัทรีพระธิดาแห่งกษัตริย์แคว้นมัทราขจนกระทั่งถูกเนรเทศออกจากเมืองเข้าสู่ป่า พรรณนาถึงป่าหิมพานต์

กัณฑ์ที่ ๓ ชื่อ **ทานกัณฑ์** พรรณนาสัตว์ตตศคมหาทาน พระเวสสันดรสั่งเมืองและให้ทานรถเทียมด้วยม้าแก่ผู้ที่มาทูลขอ

กัณฑ์ที่ ๔ ชื่อ **กัณฑ์วนปเวศน์** พรรณนาถึงสี่กษัตริย์เสด็จถึงนครมาตุลราช พระยาเจตราชู เจ้าเมืองทูลขอให้ครองสมบัติ พระเวสสันดรไม่ทรงรับ

กัณฑ์ที่ ๕ ชื่อ **กัณฑ์ชุกขก** พรรณนาถึงพราหมณ์ชุกขกขอทานจนได้นางอมิตตดาลูกสาวเพื่อนเป็นเมีย เมียต้องการคนรับใช้ให้พราหมณ์ชุกขกไปชอกกัณหาและชาลิมาเป็นคนใช้พราหมณ์จึงออกเดินทางไปสู่เขาวงกต เจอพรานเจตบุตรผู้รักษาทางเข้าป่าหิมพานต์

กัณฑ์ที่ ๖ ชื่อ **กัณฑ์จุลพน** พรานเจตบุตรถูกชุกขกหลอกจึงบอกทางไปสู่เขาวงกต

กัณฑ์ที่ ๗ ชื่อ **กัณฑ์มหาพน** พรรณนาถึงพราหมณ์ชุกขกพบจตุฤทัย ก็ชี้ทางไปสู่เขาวงกต พรรณนาถึงป่าเขาลำเนาไพร

กัณฑ์ที่ ๘ ชื่อ **กัณฑ์กุมาร** ชุกขกไปถึงเขาวงกตเพื่อชอกกัณหาชาลิ สองกุมารลงไปหลบในสระน้ำ พระเวสสันดรเรียกขึ้นมามอบให้พราหมณ์ชุกขก ชุกขกทุบตีฉุดกระชากลากสองกุมารไป

กัณฑ์ที่ ๙ ชื่อ **กัณฑ์มัทรี** พระนางมัทรีกลับจากหาผลไม้ในป่าพบสัตว์สามตัวนอนขวางทางจึงไม่พบลูก ทั้งสองพอทราบความจริงก็เป็นลมสลบไป

กัณฑ์ที่ ๑๐ ชื่อ **กัณฑ์สักกบรรพ** พระอินทร์แปลงกายมาทูลขอพระนางมัทรีจากพระเวสสันดรแล้วคืนให้พระเวสสันดรทูลขอพร ๘ ประการจากพระอินทร์

กัณฑ์ที่ ๑๑ ชื่อ **กัณฑ์มหाराช** พราหมณ์ชูชกพา ๒ कुमारหลงทางเข้าสู่เมืองสีพีพระเจ้าสัญชัยทรงไถ่กุมารคืนด้วยสิ่งของอย่างละ ๑๐๐ พราหมณ์ชูชกรับประทานอาหารจนตายพระเจ้าสัญชัยเตรียมไปรับพระเวสสันดรและพระนางมัทรี

กัณฑ์ที่ ๑๒ ชื่อ **กัณฑ์ถกษัตริย์** พรรณนาถึงทกษัตริย์พบกัน เกิดความยินดีจนเส้าโคกสลบไป พระอินทร์บันดาลฝนโบกขรพรรษตกลงมาประพรมจนพื้นดินสดทั้งหมด

กัณฑ์ที่ ๑๓ ชื่อ **กัณฑ์นครกัณฑ์** (ขณะเทศน์จะมีการโปรยข้าวตอกข้าวสาร สมมติว่าพระอินทร์ได้บันดาลฝนแก้ว “รัตนธारा”) กัณฑ์สุดท้ายถือเป็นกัณฑ์ชัยมงคลพรรณนาถึงพระเวสสันดร พระนางมัทรี ลาจากเพชรตฤณีนิวัตินสู่วะนครครองเมืองสีพีพระอินทร์บันดาลท่าฝนสัตว์ตณะธาราตกลงทั้งภูมิมณฑลโปรดให้ประชาชิตำบุญทำทานตลอดพระชนม์ชีพ

เมื่อเทศน์จบกัณฑ์หนึ่งๆ จะมีการประโคมฆ้องกลองบูชาบนิหารก็จะจุดประทัดบอกสัญญาณให้รู้ว่า “ธรรมจบกัณฑ์หนึ่ง” แล้วคนอยู่ที่ไหนได้ยินเสียงกลองก็จะประนมมือไหว้มาทางวัดกล่าว คำว่า “สาธุ”

กัณฑ์ที่นิยมฟังเป็นพิเศษและนิยมเสียง

ในมหาเวสสันดรชาดกทั้ง ๑๓ กัณฑ์นั้น จะมีบางกัณฑ์ที่คนนิยมฟังเป็นพิเศษและนิยมกำหนดเสียงพระนักเทศน์ไว้คือ

๑. กัณฑ์ชูชก นิยมเสียงใหญ่หรือ ค่อนข้างใหญ่
๒. กัณฑ์มัทรี นิยมเสียงเล็กคล้ายเสียงผู้หญิง
๓. กัณฑ์กุมาร นิยมเสียงเล็กกลมกล่อมนุ่มนวล
๔. กัณฑ์สักกบรรพ นิยมเสียงคล้ายกับมัทรีหรือ กุมาร
๕. กัณฑ์มหाराช นิยมเสียงใหญ่หนักแน่น
๖. กัณฑ์ถกษัตริย์ นิยมเสียงเด็กส่วนมากเป็นสามเณรเล็กๆ เทศน์
๗. นครกัณฑ์ นิยมเสียงใหญ่ทุ้มกังวาน

ในการเทศน์ตามกัณฑ์ที่กล่าวมานี้ก่อนจะเทศน์พระผู้เทศน์จะใส่กาบเค้า คือแหล่งกาพย์ตอนต้นจะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ที่เข้ากับเหตุการณ์เช่น กาบธาราธ กาบพิมพาพิลาป กาบศีลห้า เป็นต้น แต่เสียงใหญ่มักนิยมใส่กาพย์คำสอน เช่น กาบทศพิธราชธรรม กาบร่ำสงสาร เป็นต้น เฉพาะกัณฑ์ชูชก จะต้องใส่กาบเค้าเรื่องกำเนิดของชูชก เมื่อจบกาบเค้าแล้วจะดำเนินเทศน์ตามเนื้อเรื่องที่มีในคัมภีร์

ประเพณีร่วมสมัย

๑) จุดประทีปบูชาเมืองเชียงใหม่

ประเพณีจัดขึ้นในช่วงเทศกาลยี่เป็ง เป็นการร่วมกันจุดประทีปหรือ “ผางปะตี๊ด” ตามจุดต่างๆ ทั่วเมือง ทั้งลานอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ประตูเมือง แจ่งเมือง และบริเวณรอบคูเมือง เป็นการระลึกถึงพระคุณของแม่กาขาว ตามตำนานการกำเนิดพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ และเพื่อบูชาพระพุทธคุณและพระแม่คงคา รวมถึงเพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง

ที่มาของภาพ : <https://mgronline.com/local/detail/9640000114314>

๒) ปอยล้อ

การประกอบพิธีทางศาสนาและงานมหรสพที่จัดขึ้นเนื่องในการสถาปนากิจสรีระสังขารพระเถระชั้นผู้ใหญ่ที่มีรณภาพ เพื่อแสดงความกตัญญูและระลึกถึงคุณงามความดีที่ได้บำเพ็ญต่อสังคมความโดดเด่นของประเพณีนี้คือปราสาท หรือเมรุขนาดใหญ่ที่จัดสร้างเป็นรูปนักษัตรหรือสิ่งวิจิตรงดงาม

ที่มาของภาพ : www.culture.lpru.ac.th/Prapenee_12

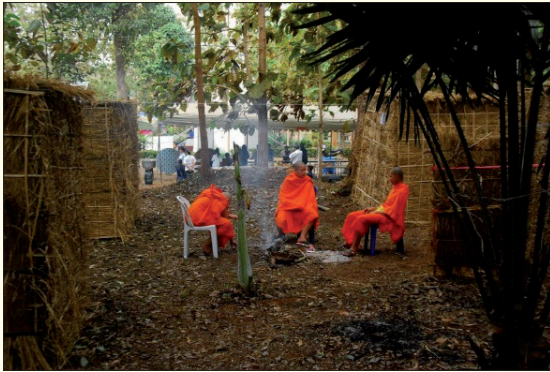
เดือน ๓ เหนือ (ธันวาคม)

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) เข้ารุกขมุล (โสสานกัมม์ หรือเข้ากัมม์)

เข้าโสสานกัมม์หรือพิธีเจ้าเข้าก้านี้เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งในพุทธศาสนาซึ่งพระสงฆ์จะอยู่ในป่าช้าหรือสุสานเข้าไปพักอยู่ที่โคนไม้ใหญ่ในป่าช้า จึงมีชื่อที่มักเรียกว่า อยู่รุกขมุล หรือเข้ารุกขมุล ในพิธีกรรมดังกล่าวนี้ พระสงฆ์จะต้องถือปฏิบัติในชุดคงคัตรีอย่างเข้มงวดจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการที่พระสงฆ์อยู่กำหรือเข้ากำ เพราะจะต้อง กำกิน

กำอยู่ คือสังฆวรรณ์หรือสำรวมความประพฤติทุกอย่างโดยเคร่งครัด เพื่อต้องการบรรเทาความห้วงหาอาลัยต่อวัตถุข้าวของที่ได้รับจากการถวายในการประกอบพิธีโสสานกัมม์หรือทูลเจ้าเข้ากำนี้ นอกจากจะมีอันนึ่งสงฆ์มากแล้ว การที่ประชาชนมาร่วมทำบุญกันมากนี้ก็ย่อมจะเป็นที่มาของทุนทรัพย์ที่จะนำไปใช้ในสาธารณกุศล เช่นการสร้างศาลาในป่าช้า หรือ อื่น ๆ ต่อไป

ที่มาของภาพ : เพจข่าวสารล้านนา บ้านทา หละปูน

ประเพณีในระบบความเชื่อเรื่องผี

๑) ประเพณีเกี่ยวข้าวเอาเฟือง

เมื่อข้าวในนาที่ปลูกไว้สุกมีสีเหลืองทองเต็มท้องทุ่ง ก็จะเป็นฤดูเก็บเกี่ยวซึ่งบ้างเรียกว่า “เกี่ยวข้าวเอาเฟือง” คือการเก็บเกี่ยวข้าวและฟางข้าวเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ การเกี่ยวข้าวเอาเฟืองนี้จะเริ่มกันตั้งแต่ประมาณปลายเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป ชาวบ้านจะเอามือหรือเอาวัน คือการลงแขกคือผลัดกันไปช่วยเกี่ยวข้าวในแปลงนา ของเพื่อนบ้านให้เสร็จเป็นรายๆ ไป

๒) ประเพณีสู่ขวัญข้าว

เป็นพิธีกรรมในการเรียกขวัญข้าวหลังจากการเก็บเกี่ยวเพื่อเป็นการขอขมาและขอบคุณแม่โพสพหรือเทพีแห่งข้าว และยังเป็นพิธีที่เชื่อกันว่าจะทำให้ข้าวไม่หายและหมดไปจากยุ้งฉางเร็วอีกด้วย วันที่ทำพิธีโดยปกติถือเอาวันที่ชนข้าวขึ้นยุ้งเสร็จแล้ว หากไม่ทันก็อาจทำในวันรุ่งขึ้นก็ได้

ประเพณีร่วมสมัย

๑) สวดมนต์ข้ามปี

การบำเพ็ญศีลภาวนาและเจริญสมาธิในคืนส่งท้ายปีเก่า เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตในโอกาสก้าวสู่ศักราชใหม่ตามประเพณีไทยสากล

เดือน ๔ เหนือ (มกราคม)

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) ทำบุญปีใหม่

ประเพณีเข้าวัดทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคล สร้างบุญกุศลให้แก่ชีวิตในโอกาสเริ่มศักราชใหม่และเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษ ญาติพี่น้องผู้ล่วงลับ

๒) ประเพณีทานข้าวหลาม-ข้าวจี

ประเพณีทานข้าวหลาม-ข้าวจี จะจัดขึ้นในเดือน ๔ เหนือ ขึ้น ๑๕ ค่ำ (วันเพ็ญเดือน ๒ คือประมาณเดือน มกราคม) หลังจากที่ชาวไร่ชาวนาเสร็จภารกิจทางไร่มาได้ข้าวขึ้นยุ้งฉางหมดแล้ว ก็จะทำพิธีทานเข้าใหม่ เพื่อให้พระสงฆ์ได้ฉันภัตตาหารที่ประกอบจากข้าวใหม่ที่เพิ่งได้มาจากท้องทุ่ง เช่น ข้าวจี ข้าวหลาม ข้าวเม่า ข้าวต้ม ข้าวต้มกะทิ ข้าวขนมจีบ (ขนมเทียน) ข้าวต้มใบอ้อย นำอาหารเหล่านี้ไปร่วมถวายพร้อมกับอาหารคาวประเภทอื่น ในขณะเดียวกันก็ถือโอกาสทานขันข้าว คือถวายอาหารเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปหาญาติพี่น้องผู้ล่วงลับไปแล้วด้วย

ที่มาของภาพ : <http://lannainfo.library.cmu.ac.th/lannatradition/Thanlua-thankaomai.php>

๓) ส่งเคราะห์ สิบชะตาบ้าน

การก่อพื้นผิงไฟเพื่อให้ความอบอุ่นแก่พระพุทธรูป โดยเจ้าอาวาสพร้อมด้วยพระลูกวัดจะร่วมกันจุดกองผิงหรือ “หลัว” บริเวณลานข้างวิหาร หรือ “ช่วงแก้วทั้งสาม” แต่เช้ามีด และประกาศให้ชาวบ้านมาร่วมอนุโมทนา และถือโอกาสผิงไฟร่วมกันเพื่อคลายหนาว

๔) ตาน (ทาน) ดอยข้าว

การทำบุญถวายข้าวเปลือกและข้าวสาร เพื่อบูชาพระแม่โพสพ ขอขอบคุณเทวดาอารักษ์ และเพื่อบำรุงพระพุทธศาสนา โดยชาวบ้านจะนำข้าวเปลือกและข้าวสารมาเทรวมกันกลางวิหาร ซึ่งข้าวที่ได้นี้ พระสงฆ์จะเก็บไว้ฉันช่วงที่ฝนตกหนักออกบิณฑบาตไม่ได้

๕) ประเพณีทานหัวผิงไฟพระเจ้า

การทานหัวผิงไฟพระเจ้าหรือการถวายฟืนเพื่อจุดไฟผิงแก่พระพุทธรูปนี้เป็นพิธีที่จัดทำขึ้นในฤดูหนาว ทั้งนี้เพราะในบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงเดือนสี่ (ประมาณเดือนมกราคม) อากาศหนาวมาก ประชาชนเห็นว่าพระเจ้าหรือพระพุทธรูปก็จะหนาวด้วย จึงได้ร่วมกันขนเอาฟืนมากองรวมกันเพื่อจุดไฟให้พระเจ้าได้ผิงไฟ เจ้าอาวาสจะให้ภิกษุสามเณรหรือศิษย์ทั้งหลายเข้าป่าหาฟืนโดยเลือกเอาไม้ฟืนที่มีสีเขียว ให้ถ่านดีและไม่แตกเวลาติดไฟเพื่อใช้เป็นหัวผิงไฟพระเจ้า ชนิดไม้ที่นิยมมาก เช่น ไม้คนทา ไม้โมกมัน ไม้สะคร้อหรือไม้มะขาม เป็นต้น

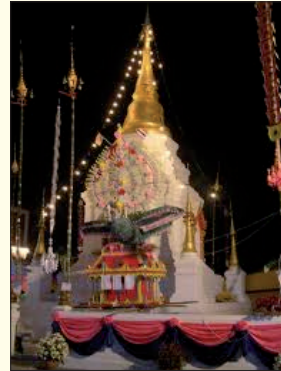
ที่มาของภาพ : <https://www.finearts.go.th/literatureandhistory/view/>

เดือน ๕ เหนือ (กุมภาพันธ์)

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) ประเพณีปอยหลวง

ปอยหลวงเป็นประเพณีเฉลิมฉลองเสนาสนะที่สร้างขึ้นในวัด เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ กำแพงวัด หรือ กุฏิ เป็นต้น การที่เรียกว่า ปอยหลวง เพราะเป็นงานใหญ่ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลเป็นจำนวนมาก (ทั้งนี้มีการกำหนดขึ้นมาภายหลังด้วยว่า การจะมีปอยหลวงได้นั้น ของที่จะถวายควรจะมีราคาตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไป ถ้าราคาต่ำกว่านั้นก็อนุญาตให้เพียงทำบุญถวายเท่านั้น) ในงานปอยหลวง ก่อนวันงานจะมีพิธีถวายทาน ตุง (ธงปฏิมา) โดยมีอาณิสสจากความเชื่อว่าจะนำไปสู่สวรรค์ เมื่อถวายเสร็จจะปักตุงตามแนวถนนภายในชุมชน ตุงจึงเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของงานด้วย และก่อนจะเริ่มงาน พิธีกรรมอีกอย่างหนึ่งก็คือ พิธีอัญเชิญพระอุปคุต ซึ่งถือว่าเป็นพระอรหันต์ผู้ทรงฤทธิ์ปราบภัยมารได้ จึงอัญเชิญมาปกป้องคุ้มครองงานปอยหลวงให้สำเร็จไปด้วยดี โดยสมมติเอาก้อนหินแม่น้ำมาประดิษฐานไว้ที่หอชั่วคราว เรียกว่า หอพระอุปคุต เมื่อเสร็จงานแล้วจึงอัญเชิญกลับสู่สระคือทะเล งานปอยหลวง มักจะนิมนต์หัววัดคือศรัทธาต่างวัดต่างๆ มาร่วมงาน และส่วนมากจะนำช่างฟ้อน เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนดาบ ฟ้อนเชิงและตีกลองสะบัดไชย เป็นต้นมาร่วมขบวนแห่ครัวทานและแสดงในงานด้วย ชาวล้านนาถือว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ ดังคำโบราณกล่าวว่า เป็นงานบุญ กินใหญ่ ทานหลวง

ที่มาของภาพ : <https://rakthaitradition.wordpress.com>

๒) ประเพณีปอยบวช

ประเพณีปอย ลูกแก้ว/ปอยน้อย เป็นงานเฉลิมฉลองในประเพณีพิธีการบรรพชาหรือบวชเณร ซึ่งจะทำกันในเดือน ๕ - ๘ เหนือ คือราวเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม จุดประสงค์ของการจัดปอยลูกแก้วหรือปอยบวช หรือปอยน้อย ประเพณีการบวชสามเณรของชาติพันธุ์ไทใหญ่ เรียกว่า ปอยสาংลอง ก็เพื่อลูกศิษย์วัดที่เรียกว่าชะโยมวัดที่คอยมาอยู่รับใช้ทำงานในวัดเป็นเวลาพอสมควรและได้เรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ทางวัดและญาติผู้ใหญ่ ก็จะร่วมกันจัดงานพิธีบรรพชาให้เป็นสามเณรในพระพุทธศาสนา

ที่มาของภาพ : https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id

๓) ประเพณีปอยข้าวสังข์

เป็นงานบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปหาผู้ตายซึ่งตายด้วยอุบัติเหตุต่าง ๆ รวมทั้งตายทั้งกลม หรือตายเนื่องจากการคลอดบุตร ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าคนที่ “ตายโหง” นั้นวิญญาณไม่มีความสุข ผู้ที่ยังอยู่ เช่น สามเณรหรือภรรยาและลูกหลานพี่น้องมักจะเชิญวิญญาณเข้าสิงขนกระด้างหรือคนทรงที่มีอาชีพทางนี้โดยเฉพาะเพื่อไต่ถามชีวิตความเป็นอยู่หลังจากที่เสียชีวิตแล้ว และถามความต้องการหรือเมื่อทราบว่าการสิ่งใดก็จะจัดส่งไปให้โดยวิธีการจัดถวายทาน ทั้งนี้ไม่จำเป็น

ว่าจะต้องทำบุญอุทิศไปให้ตรงกับวันตายก็ได้แต่มักนิยมครบรอบปีตายมากกว่า ปอยเช้าสังฆะจะจัด ที่บ้าน เพราะคนตายสมัยก่อนจะรับนำไปฝัง ไม่นิยมเผาเหมือนในปัจจุบัน และในขณะที่ตั้งศพบำเพ็ญกุศลนั้นไม่มีพิธีทำบุญอุทิศถวายทานให้ผู้ตาย นอกจากพิธีสวดหรือแสดงพระธรรมเทศนา จะจัดพิธีทานที่หลังเมื่อเจ้าภาพพร้อม ถ้าเทียบกับภาคกลางก็เช่นเดียวกับพิธีทำบุญร้อยวันให้ผู้ตายนั่นเอง

ประเพณีร่วมสมัย

๑) ไหว้พระธาตุ

การนมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่บรรจุในพระเจดีย์ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ทั้งนี้ ตามคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวล้านนาจะมีประเพณีการไหว้พระธาตุประจำปีเกิด (ปีนักษัตร) ซึ่งชาวล้านนาเชื่อว่าจะทำให้ได้อานิสงส์สูง มีอายุยืนยาว

ที่มาของภาพ : https://phrae365.blogspot.com/2018/02/blog-post_12.html

เดือน ๖ เหนือ (มีนาคม)

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) สรงน้ำพระธาตุ

หลังวันมาฆบูชาจนถึงเดือน ๘ เหนือ (พฤษภาคม) ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังฤดูเก็บเกี่ยว แต่ละท้องถิ่นจะจัดให้มีประเพณีสรงน้ำเพื่อสักการะพระบรมสารีริกธาตุในพระเจดีย์ พร้อมกับกิจกรรมต่างๆ เช่น ขบวนแห่เครื่องไทยทาน การประกวดตีกองแฉวง ประกวดโคมไฟโบราณ การขับซอ และการเทศน์มหาชาติ

ที่มาของภาพ : https://region3.prd.go.th/region3_ci/topic/news/47190

๒) ลากปราสาท

การทำศพระสงฆ์ด้วยการใส่เรือศพทำเป็นปราสาทลากไปสู่ป่าช้าของชาวล้านนาไทย และเรือปราสาทวางอยู่บนไม้แม่สะติง มีล้อเลื่อนไปด้วย ชาวไทยใหญ่จึงเรียกว่า “ปอยล้อ” คือ การลากศพไปด้วยล้อเลื่อนนั่นเอง การลากปราสาทศพ ทำแก่ผู้ใหญ่ในแผ่นดิน เช่น เจ้าผู้ครองนคร เจ้านายในพระราชวงศ์ สำหรับในพุทธศาสนา กำหนดเอาพระสงฆ์ผู้ใหญ่ชั้นพระเถระ หรือพระผู้อาวุโสมีพรรษามาก เป็นที่เคารพยกย่องของลูกศิษย์และประชาชนทั่วไป

ที่มาของภาพ : www.mculture.go.th/lampang/ewt_news.php?nid=2197&filename=index

เดือน ๗ เหนือ (เมษายน)

ประเพณีในระบบความเชื่อเรื่องผี และบูชาบรรพบุรุษ

๑) ประเพณีสงกรานต์

เทศกาลสงกรานต์นี้ชาวล้านนาเรียกว่า ปาเวณีปีใหม่ หรือ ปาเวณีปีใหม่เมือง (อ่าน “ปาเวณีปีใหม่”) ช่วงเทศกาลเวลา ๕ วัน ประชาชนจะหยุดงานทั้งสิ้นเพื่อเฉลิมฉลองวาระนี้ทั้งในแง่ศาสนาและพิธีกรรมโดยตลอด เทศกาลสงกรานต์ตามปฏิทินโหราศาสตร์ของชาวล้านนานั้น จะถือเอาวันที่พระอาทิตย์เคลื่อนจากราศีมีนเข้าสู่ราศีเมษเป็นวันสังกรานต์ล่อง หรือวันมหาสงกรานต์ ซึ่งจะไม่ตรงกับวันที่ ๑๓ เมษายน ตามประกาศของทางการเสมอไป (แต่ปัจจุบันนี้จะยึดตามประกาศของทางการ) เทศกาลนี้จะมีวันต่างๆ และมีพิธีกรรมและการละเล่นหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกัน ดังนี้

วันสังกรานต์ล่อง คือวันมหาสงกรานต์ ซึ่งออกเสียงแบบล้านนาว่า “สัง-ขาน” นี้คือวันที่พระอาทิตย์โคจรไปสุตราศีมินจะย่างเข้าสู่ราศีเมษ ตามความเชื่อแบบล้านนากล่าวกันว่าในตอนเช้ามีตของวันนี้ “ปูสังกรานต์” หรือ “ย่าสังกรานต์” จะนุ่งห่มเสื้อผ้าสีแดงสยายผมล่องแพไปตามลำน้ำ ปูหรือย่าสังกรานต์นี้จะนำเอาสิ่งซึ่งไม่พึงปรารถนาตามตัวมาด้วย จึงต้องมีการยิงปืนจุดประทัดหรือทำให้เกิดเสียงดังต่างๆ นัยว่าเป็น “การไล่สังกรานต์” และถือกันว่าปืนที่ใช้ยิงขับปูหรือย่าสังกรานต์นั้นจะมีความขลังมาก ตั้งแต่เช้าตรู่ของวันนี้จะมีการปิดกวาดบ้านเรือนให้สะอาด มีการซักเสื้อผ้า เก็บกวาดและเผาขยะมูลฝอยต่าง ๆ มีการดำหัวหรือสระผมเพื่อให้เกิดความเป็นมงคลแก่ตนเอง

วันเนา วันเนา หรือ วันเนา ในแง่ของโหราศาสตร์แล้ว วันนี้ควรจะเรียกว่า วันเนา เพราะเป็นวันที่พระอาทิตย์โคจรอยู่ระหว่างราศีมินและราศีเมษ อันเป็นวันที่ถัดจากวันสังกรานต์ล่อง แต่ในการออกเสียงแล้วทั่วไปมักเรียก “วันเนา” ทำให้เกิดความคิดที่ห้ามการกระทำสิ่งที่ไม่เป็นมงคล โดยเฉพาะห้ามการดำทอทะเลาะวิวาทกัน กล่าวกันว่าผู้ใดที่ดำทอผู้อื่นในวันนี้แล้ว ปากของผู้นั้นจะเน่า และหากวิวาทกันในวันนี้บุคคลผู้นั้นจะอับมงคลไปตลอดปี

วันพญาวัน เป็นวันเฉลิมฉลองเริ่มต้นจุลศักราชใหม่ วันนี้เป็นวันที่มีการทำบุญทางศาสนา ตั้งแต่เวลาเช้าตรู่ผู้คนจะนำเอาสารอาหารหวานคาวต่าง ๆ ไปทำบุญถวายพระตามวัด ทานขันเช้า (อ่าน “ตานขันเช้า”) เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษหรือญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วด้วย บางคนอาจนำสารอาหารไปมอบให้แก่บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ผู้เฒ่าผู้แก่หรือผู้ที่ตนเคารพนับถือ เรียกว่า ทานขันเช้าคนแก่คนแก่ จากนั้นจะนำทุงหรือธงซึ่งได้เตรียมไว้ไปปักบนเจดีย์ทราย ทั้งนี้ มีคติว่าการทานทุง นั้นมีอันนิสสรสามารถช่วยให้ผู้ตายที่มีบาปหนักถึงตกรรณนั้นสามารถพ้นจากขุมนรกได้ จากนั้นก็มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ในวันพญาวันนี้นางานอาจจะเตรียมไม่งามไปถวายสำหรับค้ำตันโป ถือคคิตว่าเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการจะช่วยกันค้ำจุนพระศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และจะมีการสงฆ์น้ำทั้งพระพุทธรูป สลุปเจดีย์รวมทั้งสงฆ์น้ำพระภิกษุสงฆ์ด้วย ในตอนบ่ายจะมีการไปดำหัวหรือไปคารวะผู้เฒ่าผู้แก่บิดามารดา ญาติพี่น้องผู้อาวุโสหรือผู้มีบุญคุณหรือผู้ที่เคารพนับถือ เพื่อเป็นการขอขมาและผู้ใหญ่ก็จะให้พร

๒) ดำหัวผีปู่ย่า ผีเสื้อบ้าน และบูชาบรรพบุรุษ

การอุทิศเครื่องเซ่นสักการะแด่ดวงวิญญาณผีบรรพบุรุษ ผีอารักษ์บ้านเมือง และผีครูบาอาจารย์ เพื่อแสดงความเคารพและระลึกถึงคุณงามความดี

๓) ดำหัวผู้ใหญ่

การนำพานหรือขันบายศรีที่บรรจุข้าวตอกดอกไม้ ธูปเทียน น้ำมันสั้มป่อย และเครื่องอุปโภคบริโภค ไปมอบให้ญาติผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส เพื่อขอขมาและแสดงถึงความเคารพนับถือ

๔) ส่งเคราะห์ สืบชะตาบ้าน

การต่ออายุให้อยู่ยืนยาวต่อไป พิธีกรรมที่มีพระสงฆ์มาประกอบพิธีกรรมแบ่งออกเป็นสืบชะตาคน สืบชะตาบ้าน และสืบชะตาเมือง การสืบชะตาคนโดยทั่วไปนิยมทำกันในช่วงปีใหม่ แต่ก็มีการทำในโอกาสอื่น ๆ ด้วย เช่น ขึ้นบ้านใหม่ ครอบวันคล้ายวันเกิด ได้เลื่อนยศตำแหน่ง แต่งงาน เป็นต้น

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) สรงน้ำพระพุทธรูป

การรดน้ำและบูชาพระพุทธรูปด้วยเครื่องหอมต่างๆ เพื่อระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย และขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

๒) ก่อเจดีย์ทราย

ชาวล้านนาเชื่อว่าทรายที่อยู่ตามลานวัดถือเป็นสมบัติของสงฆ์และเป็นส่วนประกอบสำคัญของ “ช่วงแก้วทั้งสาม” (ลานพระรัตนตรัย) การเหยียบย่ำนำทรายติดเท้าออกไปจากวัดถือเป็นบาป เมื่อถึงช่วงปีใหม่เมืองจึงมีประเพณีขนทรายเข้าวัดเพื่อเป็นการใช้นี้สงฆ์และเพื่อขอขมาช่วงแก้วทั้งสาม ทรายที่ขนมานั้นยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบูรณปฏิสังขรณ์ หรือนำไปใช้เพื่อปลูกสร้างสิ่งต่างๆ ภายในวัดให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ที่มาของภาพ : <https://mgronline.com/local/detail/9570000040268>

เดือน ๘ เหนือ (พฤษภาคม)

ประเพณีในระบบความเชื่อเรื่องผี

๑) จีบอกไฟ

จีบอกไฟหรือ ประเพณีจุดบั้งไฟ จะจัดขึ้นเป็นพุทธบูชา แต่ละแห่งมักจัดขึ้นไม่พร้อมกัน บางแห่งจัดขึ้นในช่วงสงกรานต์ เช่น พระนอนขอนแก่น ที่อำเภอแมริม กำหนด วันแรม ๑๔-๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เหนือ วัดพระนอนป่าเก็ดลี กำหนดเอาวันสงกรานต์ปีใหม่ ส่วนพระธาตุดอยสุเทพนั้นกำหนดเอาวันเพ็ญเดือน ๘ ซึ่งตรงกับประเพณีไหว้พระธาตุ

ที่มาของภาพ : <https://mgronline.com/travel/detail/9620000048968>

๒) แสกนา (แรกนา)

การลงมือไถนาครั้งแรกของฤดูการเพาะปลูก ตามความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคให้น้ำในวันปีใหม่ (สงกรานต์) ถ้าปีนั้นพญานาคหันหน้าไปทางทิศไหน การเริ่มไถแสกนาก็จะไถจากทิศนั้น (หัวนาค) ไปยังทิศตรงข้าม (หางนาค) นอกจากนี้ยังมีการถวายเครื่องพลีกรรมแต่หัวจดโลกบาลและพระแม่โพสพ

ประเพณีร่วมสมัย

๑) ขึ้นพระธาตุ (นมัสการพระธาตุ) และสงกรานต์ดอยสุเทพ

วันเดือน ๘ เพ็ญ (เหนือ) เป็นวันที่มีความสำคัญทางพุทธศาสนา มาก กล่าวคือ ตรงกับวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า เป็นวันที่ชาวพุทธทั่วโลกทำพิธีรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์โดยการทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์และรักษาศีล ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรมกันทั่วไป ในล้านนาไทย ประชาชนนิยมพากันไปสูบุญสถานที่สำคัญ ๆ เช่น ในจังหวัดเชียงใหม่ ก็จะพากันไปวัดพระธาตุดอยสุเทพ จังหวัดเชียงรายไปพระธาตุจอมกิติและพระธาตุดอยตุง จังหวัดลำพูนไปนมัสการพระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำปางไปนมัสการพระธาตุลำปางหลวง เป็นต้น

ที่มาของภาพ : <https://mgronline.com/travel/detail/963000021151>

นอกจากการสร้างประเพณีไปไหว้พระธาตุที่สำคัญๆ แล้ว คนโบราณของล้านนายังสร้างค่านิยมให้บังเกิดขึ้นกับประชาชนด้วยการให้ประชาชน “ชูธาตุ” คือถือเอาพระธาตุเจดีย์นั้นเป็นที่พึ่งของตนด้วย พระธาตุเจดีย์ที่กล่าวถึงนี้ก็คือพระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ที่ได้รூปนาไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น พระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุหริภุญชัย พระบรมธาตุศรีจอมทอง ฯลฯ ตามประเพณีชาวเหนือถือกันว่าคนเกิดปีใดจะต้องไปสักการบูชาพระธาตุที่นั่น จึงจะเป็นสิริมงคลแก่ตนให้มีอายุยืนมีบุญอันสง่ามั่ง มีดังนี้

๑. คนเกิดปีจ้ก คือปีชวด พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
๒. คนเกิดปีเป้า คือปีฉลู พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
๓. คนเกิดปียี่ คือปีขาล พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
๔. คนเกิดปีเหม้า คือปีเถาะ พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุแช่แห้ง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
๕. คนเกิดปีสี่ คือปีมะโรง พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระเจดีย์พระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ บางคนว่าปีนี้คนชู “พระสิงค์” หรือ “พุทธสิหิงค์”
๖. คนเกิดปีไส้ คือปีมะเส็ง พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย เจดีย์เจ็ดยอด วัดมหาโพธาราม จังหวัดเชียงใหม่
๗. คนเกิดปีสะง้า คือปีมะเมีย พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุย่างกุ้ง หรือ ชเวตาคอง ประเทศพม่า
๘. คนเกิดปีเม็ด หรือปีมะแม พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุดอยสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
๙. คนเกิดปีสัน คือปีวอก พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม
๑๐. คนเกิดปีเล่า หรือปีระกา พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุหริภุญชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
๑๑. คนเกิดปีเส็ด คือปีจอ พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุเกศแก้วจุฬามณีบนสวรค์ชั้นดาวดึงส์หรือ วัดเกตุการาม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
๑๒. คนเกิดปีไค้ คือปีกุน พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุดอยตุง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

พระธาตุประจำปีเกิดนี้ถือว่าหากผู้ใดเกิดปีไหนแล้วควรไปนมัสการกราบไหว้พระธาตุนั้นๆ ก็จะได้านิสงค์มาก สำหรับผู้ที่อยู่ห่างไกลจากพระธาตุที่ประจำปีเกิดของตนเดินทางไปไม่ถึง ก็ให้กราบไหว้เอาเองหรือไปขอผู้ที่วาดรูปเป็น วาดใส่แผ่นผ้าหรือแผ่นกระดาษให้นำมาสักการบูชาก็ได้

เดือน ๙ เหนือ (มิถุนายน)

ประเพณีในระบบความเชื่อเรื่องผี

๑) ประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่าตายาย

ถือเป็นผีประจำตระกูลซึ่งสืบทอดมาทางฝ่ายผู้หญิง นอกจากลูกหลานจะต้องให้ความเคารพ โดยจัดทำห่อผีไว้ทางทิศหัวนอนและให้ความเคารพโดยไม่กระทำการสิ่งไม่ควรแล้วเมื่อถึงโอกาสเช่น สงกรานต์ ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน หรือวันกำหนดเลี้ยงผี (มักกำหนดกันในช่วงเดือน ๗,๘,๙ เหนือ) ก็ควรจะมีการทำพิธีอย่างสม่ำเสมอตามประเพณีที่สืบทอดกันมาในแต่ละตระกูล โดยจะมีการนำเครื่องสักการะ เช่น ไก่ เหล้า หรือข้าวปลาอาหารอื่น ๆ แล้วแต่จะมีการกำหนดกันมา ไปสังเวทแก่ผีปู่ย่าที่ห่อผีเพื่อผีปู่ย่าจะได้คุ้มครองให้ลูกหลานได้อยู่ดีมีสุขตลอดไป

๒) ประเพณีเลี้ยงผีขุนน้ำ

การสังเวทเช่นไหว้ผีแห่งต้นน้ำลำธาร โดยก่อนที่จะเข้าสู่ฤดูทำนาชาวบ้านที่มีส่วนใช้น้ำจากต้นน้ำเดียวกันจะนัดกันไปประกอบพิธีกรรม เพื่อให้ผีขุนน้ำได้ช่วยดูแลให้มิน้ำหล่อเลี้ยงข้าวกล้าตลอดการทำนา ช่วยให้ข้าวอุดมสมบูรณ์และอย่าได้เกิดภัยใดๆ ในการทำงาน

ที่มาของภาพ : <http://dcm.wu.ac.th/dcmchi/vocab/>

๓) เลี้ยงผีครู

การเช่นไหว้บูชาเพื่อระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์ผู้วางชนม์

๔) เลี้ยงผีเมือง

การเช่นไหว้บูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล รวมถึงเพื่อแสดงความเคารพและขอบคุณเทพยดา (ชาวล้านนา เรียกว่า “ผีเสื้อบ้านเสื้อเมือง”) ที่ปกปักรักษาคุ้มครองคนในหมู่บ้านหรือชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข

๕) ฟ้อนผีมด ผีเม็ง

เป็นการทำพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษแบบหนึ่ง โดยเป็นกลุ่มคนที่สืบเชื้อสายจากต้นผีเดียวกัน ได้แก่ ผีมด ผีเม็ง และ ผีมดซอนเม็ง จะทำกันในช่วงเดือน ๘,๙ เหนือ บางคนทำพิธีทุกปี บางคนก็ทำทุก ๓ ปี มีการสร้างปะรำพิธีขึ้นมาแล้วบอกกล่าวพี่น้องเครือญาติเดียวกันมาร่วมงาน มีวงดนตรีปี่พาทย์บรรเลง และมีการอัญเชิญผีมาทรงร่าง ลูกหลานในตระกูล ลงมารับเครื่องเซ่นและฟ้อนรำร่วมกัน มักจัดกัน ๒ วัน

ที่มาของภาพ : <https://th.wikipedia.org/wiki>

๖) เลี้ยงผีเจ้านาย

การเซ่นไหว้เพื่อบูชาและระลึกถึงพระคุณของผีบรรพบุรุษที่อยู่ในชนชั้นสูง เช่น กษัตริย์ เจ้าเมือง ผู้สร้างบ้านแปงเมือง หรือเคยทำคุณงามความดี ทำประโยชน์แก่บ้านเมือง

ประตูดวงปรง (ซ้าย) และ ช่วงช้างเผือก (ขวา) ตัวอย่างเจนนบ้านเจนมือง
ที่เป็นตำแหน่งสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตามจุดต่างๆ ในตัวเมืองเชียงใหม่

ที่มา : Khon Muang : People and Principalities of Northern Thailand(1997)

๗) เลี้ยงผีปู่แสะย่าแสะ

ประเพณีเลี้ยงดวง หรือเลี้ยงผีปู่แสะย่าแสะ เป็นการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษของชาวลัวะ ซึ่งตามตำนานเล่าว่า ปู่แสะย่าแสะเป็นยักษ์ เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดสัตว์ในดินแดนแถบนี้ ทรงขอให้ปู่แสะย่าแสะงดเว้นการบริโภคเนื้อมนุษย์ ปู่แสะย่าแสะต่อรองขอบริโภคเนื้อควายปีละครั้งเป็นการทดแทน ต่อมาจึงกลายเป็นประเพณีฆ่าควายเพื่อสังเวยปู่แสะย่าแสะสืบมา

พิธีเลี้ยงผีปู่แสะย่าแสะ ปลายทศวรรษ 2540
ที่มา: Lanna Renaissance (2006)

ประเพณีร่วมสมัย

๑) แท้พระเจ้าฝนแสนห่า

การอัญเชิญพระเจ้าฝนแสนห่า หนึ่งในพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองเชียงใหม่ เพื่อแห่ไปรอบเมืองให้ประชาชนได้สรงน้ำ พระเจ้าฝนแสนห่าเป็นพระพุทธรูปแห่งความอุดมสมบูรณ์ ช่วยอำนวยให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล เมื่อใดที่อัญเชิญพระเจ้าฝนแสนห่าขึ้นรถบุษบกและแห่ไปรอบเมือง มักปรากฏอัศจรรย์จากท้องฟ้าที่เต็มไปด้วยแสงแดด กลับกลายเป็นปกคลุมด้วยเมฆเหมือนฝนกำลังจะตกทุกครั้งไป

ที่มาของภาพ : <https://www.chiangmainews.co.th/100lanna/2031589/>

๔) ประเพณีขึ้นขันตั้ง

ประเพณีขึ้นขันตั้ง คือพิธีแสดงคารวะแก่ครูของอาจารย์ เพื่อบอกกล่าวแก่ครูในการที่จะใช้วิชาการที่เรียนมา หรืออาจเชิญครูมาสถิตอยู่ด้วยเพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์แก่การประกอบพิธี โดยทั่วไปการขึ้นขันตั้งสังเวทประกอบไปด้วย พานหรือโตก กรวยดอกไม้ เทียนกรวย เบี้ย ผ้าขาว ผ้าแดง หมาก ช่อ กล้วย อ้อย มะพร้าว ข้าวเปลือก ข้าวสาร เป็นต้น การขึ้นครุมี ๒ ประเภท ประเภทที่ ๑ เรียกว่าขึ้นขันตั้งเพื่อทำพิธีให้ผู้อื่น เพื่อผู้อื่นหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น และตัวเองเรียกว่า ยกครู เป็นการเรียนครูหรือเชิญครูมาช่วย ประเภทที่ ๒ ได้แก่ขึ้นขันตั้งเพื่อตัวเอง เป็นต้นว่าจะเล่าเรื่องวิชาอาคม เวทมนต์ จากครูบาอาจารย์ ตั้งขันเพื่อขอเรียนขอวิชา หรือถ้าเรียนมาแล้วครบรอบปีหนึ่ง ๆ จะต้องจัดบูชาครู ทบทวนมนต์ต่างๆ วิชาต่างๆ ที่เคยร่ำเรียนมา

ที่มาของภาพ : <http://www.openbase.in.th/node/8287>

เดือน ๑๐ เหนือ (กรกฎาคม)

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) หล่อเทียนพรรษา และแห่เทียนพรรษาและบูชาบรรพบุรุษ

การหล่อเทียนซึ่งมีขนาดใหญ่ถวายแด่พระสงฆ์นำไปใช้จุดให้แสงสว่างเพื่อทำวัตรสวดมนต์หรือจุดเพื่อเป็นพุทธบูชาในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา บางพื้นที่อาจจัดให้มีขบวนแห่เทียนพรรษาเพื่อความสนุกสนาน

๒) ถวายผ้าอาบน้ำฝน

การถวายเครื่องอัฐบริวารพิเศษคล้ายผ้าสบง ให้พระสงฆ์นำไปใช้สำหรับสรงน้ำในช่วง จำพรรษา

๓) เข้าพรรษา

ช่วงเวลาที่พระสงฆ์ต้องอยู่จำพรรษาที่วัดเป็นระยะเวลา ๓ เดือน ตั้งแต่กลางเดือนกรกฎาคม (เดือน ๑๐ เหนือ) ถึงกลางเดือนตุลาคม (เดือน ๑ เหนือ หรือเดือนเกี๋ยง) ชาวล้านนามักออกเสียงว่า “เข้าวัสสา” เป็นโอกาสให้พุทธศาสนิกชนได้ทำบุญถวายเทียนพรรษา ผ้าอาบน้ำฝน และเข้าวัดฟังธรรม คนเฒ่าคนแก่จะมีการนอนวัดจำศีล ส่วนคนทั่วไปบางคนตั้งใจในการงดเว้นบาปและรักษาศีล

ประเพณีร่วมสมัย

๑) ธรรมสังฆจร

กิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้บำเพ็ญกุศลด้วยการรักษาศีล งดเว้นอบายมุข และเข้าวัดฟังพระธรรมเทศนา

๒) ประเพณีแรกนา

การแรกนาจะเริ่มหลังจากต้นกล้าที่หว่านมีอายุใกล้ครบ ๑ เดือน แล้วจึงหว่านหรือถุกษยามที่ดีในการแรกนา โดยงดเว้นวันเสาร์เพราะมีความเชื่อว่าวันเสาร์นั้นท่านห้ามปลูกนาหว่านกล้าถือว่าเป็นวันไม่ดี สัตว์ต่างๆ จะเบียดเบียนแล้วเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ นับตั้งแต่วัวหรือควายพร้อมกับเครื่องไถนาครบชุด รวมทั้งคราด จอบ เสียม มีดและขวาน ที่ใช้ในการทำนา โดยเฉพาะชุดเสตงหรือกระบะกบกล้วยซึ่งใช้ส่งเวกแก่ท้าวจตุโลกบาลทั้ง ๔ และแม่โพสพ และแทนวางเครื่องสังเวกแก่ท้าวจตุโลกบาลทั้ง ๔ รวมทั้งพระอินทร์ และแม่ธรณีเจ้าที่ ซึ่งในกระบะนั้นจะบรรจุ ดอกไม้ธูปเทียน ข้าวตอกกล้วย ข้าวสุก หมาก พลู อาหาร หมาก เมียง บุหรี่ เป็นต้น เพื่อให้เป็นสิริมงคลอันจะยังผลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แก่ข้าวกล้าในนาโดยปราศจากสิ่งร้ายใด มารบกวน

ភ្នំពេញខ្មែរ ជំនុំខ្មែរខ្មែរនៃកិសិករ

อุทิศมาหมดแล้ว ป้อนาก่อขึ้นตัวตั้งสี่ในเทอัสสกา
แปลว่า เมื่อทุกคนมาพร้อมหน้ากันแล้ว พ้อนากัญชาท้าวทั้งสี่ประกอบพิธีแรกนา

ที่มาของภาพ : https://www.matichonweekly.com/column/article_107257

เดือน ๑๑ เหนือ (สิงหาคม)

ประเพณีในระบบความเชื่อเรื่องผี

๑) สูขวัญข้าว

จัดขึ้นช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว เพื่อขอขมาและขอบคุณพระแม่โพสพที่มอบความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูก รวมถึงเป็นการเรียกขวัญข้าวให้มาอยู่ในยุ้งฉาง และขอให้ช่วยดูแลข้าวให้มีเพียงพต่อการบริโภคตลอดทั้งปี และเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ดีต่อการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป

๒) ประเพณีสู่ขวัญวัว ขวัญควาย

ประเพณีสู่ขวัญวัว ขวัญควาย เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน ตรงกับ แรม ๗ ค่ำ เดือน ๙ ของทุกปี (นับแบบทางเหนือ) โดยจะจัดเครื่องเส้นไหว้ ปฏิบัติต่อวัวควายอย่างดี โดยจัดทำหลังจากฤดูหว่านไถ ดำนาเสร็จ เนื่องจากสมัยโบราณมีการใช้แรงงานวัว ควายเพื่อการลากไถ ลากคราดในการทำนาหรือทอผ้า ดังนั้นเมื่อเสร็จสิ้นการหว่านไถ จึงมีการทำพิธีสู่ขวัญวัว ควายเพื่อเป็นการขอขมาแล้วจะมีคำกล่าวให้รำลึกถึงบุญคุณของวัวควายอีกด้วย

ที่มาของภาพ : <https://web2012.hrdi.or.th/activities/detail/2117>

๓) ประเพณีบูชาพุมท้างและแม่โพสพ

ประเพณีบูชาพุมท้างและแม่โพสพ เป็นประเพณีที่เกี่ยวเนื่องกับการเกษตร นิยมบวงสรวงอันวอนขอการคุ้มครองเพื่อให้ผลิตผลการเกษตรนั้นเพียงพอแก่การบริโภค และสามารถนำไปจำหน่ายแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่นๆ ได้

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) ประเพณีการฟังธรรม

ในช่วงเข้าพรรษา จะมีการฟังธรรม คือการที่ศรัทธาสาธุชนรับฟังพระธรรมเทศนา ที่พระสงฆ์เป็นผู้เทศน์ อาจเป็นการเทศน์โดยโวหารคือที่พระสงฆ์ใช้ความคิดหลักจากคัมภีร์แล้วกล่าว อธิบายโดยโวหารของตน หรือเทศน์โดยการอ่านจากคัมภีร์ใบลานก็ได้ แต่ตามธรรมเนียมปฏิบัติแล้ว การเทศน์แบบล้านลาพระสงฆ์จะเทศน์โดยการอ่านคัมภีร์ที่จารึกในใบลาน และอ่านโดยทอดเสียงรับกันไปเป็นช่วงๆ กึ่งทำนองเสนาะ หรืออาจจะมีการเอื้อนเสียงให้สอดคล้องกับอารมณ์ตามเนื้อเรื่องเป็นช่วง การเทศน์มักจัดขึ้นตอนบ่ายของวันพระ โดยเฉพาะช่วงเข้าพรรษา คัมภีร์ที่พระนำมาเทศน์มักเป็นชาดก มีทั้งเรื่องยาวเป็นตอนๆ และผูกเดี่ยวจบ หรือเรียกว่า “ธรรมโทน”

เดือน ๑๒ เหนือ (กันยายน)

ประเพณีทางพุทธศาสนา

๑) ตานก๋วยสลาก

ประเพณีตานก๋วยสลาก หรือสลากภัต คือการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ เริ่มตั้งแต่ช่วงเดือนกันยายน และสิ้นสุดถึงเดือนตุลาคม หรือเดือนเกี๋ยง ชาวบ้านจะนำอาหาร ของใช้ต่างๆ ใส่ในตะกร้า หรือ “ก๋วย” และมารวมตัวกันที่วัด เพื่อนิมนต์พระสงฆ์มารับสลาก เมื่อพระสงฆ์จับได้สลากของผู้ใดแล้วจึงเรียกเจ้าของก๋วยสลากมารับพร

Photo by tuktickung <https://www.facebook.com/tuktickungphoto>

ที่มาของภาพ : <https://sites.google.com/site/phumipayyaprapheniphakhhenux/prapheni-than-khaw-slak>

๒) ประเพณี ๑๒ เบ็ญ

เป็นประเพณีทานหาคคนตาย ถือกันว่าช่วง วันขึ้น ๑ ค่ำ ถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๒ ตามความเชื่อของชาวล้านนาถือว่าเป็นวันปล่อยผีซึ่งเป็นโอกาสให้ลูกหลานได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ ญาติพี่น้องผู้ล่วงลับ

๓) จาคะข้าว

การบริจาข้าวให้เป็นทานแก่ผู้อื่น ทั้งพระสงฆ์ หรือคนเฒ่าคนแก่ซึ่งมาถือศีลภาวนา อยู่ที่วัด

๔) ทานผ้าสา

การถวายผ้าจำนำพรรษาแก่พระสงฆ์ที่จำพรรษา ๓ เดือน ชาวบ้านทำกันเป็น ๒ อย่าง หนึ่งคือเป็นของเจ้าภาพคนเดียว สองคือเป็นการเรียไร ผ้าที่ถวายจะเป็นผ้าไตรจีวร หรือผ้าผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ ชาวบ้านจะเรียกกันว่า ผ้าเครื่องไทใหญ่จะเรียกว่า ผ้าจุ่ม หรือผ้าขุมนุ่มเพราะจะใช้เป็นเครื่องถวายแก่พระบวชใหม่และพระภิกษุที่จำพรรษาในวัดที่ตนทำบุญ คล้ายการทำบุญกฐินเพียงแต่ถวายผ้าจีวรโดยเรียไรร่วมกันบริจาค

อ้างอิง

- กวิน ว่องวิทย์การ. (2563). สัมภาษณ์โดย กฤตณัฐ ดิลกศิริธนภัทร์. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
- คุ้มเจ้าบุรีรัตน์. (2563 และ 2565). ศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา คุ้มเจ้าบุรีรัตน์ (เจ้าน้อยมหาอินทร์ ณ เชียงใหม่), ถนนราชดำเนิน ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.
- จินตนา มัชฌิมบุรุษ และคณะ. (2535). **วันสำคัญของนครเชียงใหม่ เล่ม 1.** 700 ปี แห่งนพบุรีศรีนครินทร์พิงค์เชียงใหม่-วัดเชียงมั่น-วัดพระสิงห์-วัดสวนดอก. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่วิทยาลัยครูเชียงใหม่. โรงพิมพ์ครองช่าง, ม.ป.ป.
- _____. (2535). **วันสำคัญของนครเชียงใหม่ เล่ม 2.** ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่. โรงพิมพ์ครองช่าง, ม.ป.ป.
- _____. (2536). **วันสำคัญของนครเชียงใหม่ เล่ม 3.** ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่. โรงพิมพ์ครองช่าง, ม.ป.ป.
- ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์. **ประวัติศาสตร์ ล้านนา ฉบับสังเขป.** พิมพ์ครั้งที่ ๑. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘.
- ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับ เชียงใหม่ 700 ปี.** (2538). ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่และศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. โรงพิมพ์มิ่งเมือง เชียงใหม่. พ.ศ. 2538.
- นพนันท์ ตาปนานนท์. **ตำนานเชียงใหม่กับการตีความตามบริบทของผังเมือง.** สืบค้นจาก <https://www.arch.chula.ac.th/journal/files/article/aUI7N1w3GyThu95355.pdf> เมื่อ 4 ตุลาคม 2565.
- เพจเรื่องเล่าชาวล้านนา. (2021). **พลิกประวัติศาสตร์! ย้อนรอยตำนาน 725 ปี ประตุมืองเชียงใหม่.** สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057189501383>. เมื่อ 30 กันยายน 2565.
- รายชื่อวัดและนิกายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่.** (2518). ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2518.
- ลิปิกร มาแก้ว. (2562). **ประเพณีและวัฒนธรรมล้านนา.** สืบค้นจาก <http://artjedyod.com/artinter/wp-content/uploads/2019/01/เอกสารประกอบการบรรยาย-วิชาล้านนาศึกษา-ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมล้านนา.pdf>. เมื่อ 9 กันยายน 2565.
- วิชัย ทาเปรียว. (2551). **132 ปี “หอคำวัดพันเตา” จากคุ้มเจ้าหลวงสู่วิหารไม้สัก.** บทความออนไลน์ (online). เผยแพร่เมื่อ 5 มกราคม 2551. สืบค้นจาก : <https://palungjit.org/threads/>. เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2565.
- วัดพระสิงห์ อังกฤษ. (2022). **วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่.** สืบค้นจาก <https://www.watphrasinghuk.org/watphra-singh-chiang-mai-thai/>. เมื่อ 5 ตุลาคม 2565.
- วิภาดา ศุภรัฐปรีชา. (2563). สัมภาษณ์โดย กฤตณัฐ ดิลกศิริธนภัทร์. ศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา คุ้มเจ้าบุรีรัตน์ (เจ้าน้อยมหาอินทร์ ณ เชียงใหม่) จังหวัดเชียงใหม่.
- สมโชค อ่องสกุล. (2559). **วัดในนครเชียงใหม่.** สำนักพิมพ์พัฒนาพิงคนคร (องค์การมหาชน) 16 พฤษภาคม 2559.
- สุธิตา สุขุมศิริ. (2563). สัมภาษณ์โดย กฤตณัฐ ดิลกศิริธนภัทร์. ศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา คุ้มเจ้าบุรีรัตน์ (เจ้าน้อยมหาอินทร์ ณ เชียงใหม่) จังหวัดเชียงใหม่.

สำนักศิลปากรที่ 7 เชียงใหม่. (2020). **คู่มือ กำแพงเมืองเชียงใหม่**. สืบค้นจาก <https://www.finearts.go.th/fad7>.
เมื่อ 30 กันยายน 2565.

ภาพถ่าย

กฤศณัฐ ดิลกศิริธนภัทร์

พานิภัค ทองจันทร์

๑๒๖ หนังสือที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน มศว ๒๕๖๕

คำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ ๗๓๑๐ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๕

ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐิน ให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นำไปถวายพระสงฆ์จำพรรษาถ้วนไตรมาส ในวันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๕ ณ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ นั้น

เพื่อให้การดำเนินการจัดพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๕ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสมและสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ ดังนี้

คณะกรรมการอำนวยการ

อธิการบดี	ประธานกรรมการ
รองอธิการบดีฝ่ายองค์กรฯและพัฒนากายภาพ	รองประธานกรรมการ
คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กรรมการ
ผู้ช่วยอธิการบดีทุกฝ่าย	กรรมการ
ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	กรรมการและเลขานุการ

ภาระหน้าที่

- วางกรอบนโยบายการดำเนินงานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
- สนับสนุนและให้คำปรึกษาการดำเนินงานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
- ส่งเสริมและแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน แก่บุคลากรในหน่วยงานทราบและให้ความร่วมมือ

คณะกรรมการดำเนินงาน

รองอธิการบดีฝ่ายองค์กรฯและพัฒนากายภาพ	ประธานกรรมการ
ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	รองประธานกรรมการ
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายองค์กรฯและพัฒนากายภาพ	รองประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์วรพล อร่ามรัศมีกุล)	

ประธานกรรมการฝ่ายต่างๆ	กรรมการ
ผู้อำนวยการส่วนบริหารงานกลาง	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวสุชิรา อินทรครรชิต	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายสารสิน กาลัญญู	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาระหน้าที่

ประสานงานและเชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างประธานแต่ละฝ่าย และประสานงานกับกรรมการในฝ่าย เพื่อให้งานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ประธานและกรรมการฝ่ายต่างๆ

๑. ฝ่ายพิธีการและหนังสือที่ระลึก

ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	ประธานกรรมการ
รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	รองประธานกรรมการ
รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและวิจัย สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	รองประธานกรรมการ

กรรมการ

อาจารย์ ดร.สายชล ปัญญชิต	นายสุรัชย์ ทูหมัด
นางสาวอุษณีย์ เล้าเจริญ	นายกฤตณัฐ ดิลกศิริธนภัทร์
นายวิวัฒน์ สมตน	นายปยุต ธีระสาโรช
นางสาวภทรพรรณ พิซเงิน	นางสาวธิตวรรณ สุริยะพันธ์
นางสาวพิจนันท ทองพรรณกุล	นางสาวพิมนิภา ทรัพย์วิริยะกุล
นางสาวกนกนัจ บงกชศุภภา	นายภาณุมาศ พุกกลิ่น
นางสาวกิตติยา ชูชมฉาย	นางสาวอรุณกมล มูลกลาง
นางสาวชนาพร กองจินดา	นายเอกมงคล แก้วกล้า
นายจาระไน ไชโยธา	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวสโรชา เมฆอรุณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวพิมพ์พัชฎ์ โรจนสังวร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. จัดทำกำหนดการพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
๒. จัดทำหนังสือที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
๓. จัดองค์ผ้าพระกฐินพระราชทาน
๔. ประสานงานกับฝ่ายต้อนรับ และประสานงานเกี่ยวกับการแจกหนังสือที่ระลึก

๕. ประสานงานกับวัดที่จะไปถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
๖. ดูแลกิจกรรมให้เป็นไปตามกำหนดการ
๗. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ฝ่ายจัดหาปัจจัยถวายองค์พระกฐินพระราชทาน

รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต	รองประธานกรรมการ
กรรมการ	
คณบดีคณะกายภาพบำบัด	คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์
คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์	คณบดีคณะเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์การเกษตร
คณบดีคณะพลศึกษา	คณบดีคณะแพทยศาสตร์
คณบดีคณะเภสัชศาสตร์	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์	คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์	คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
คณบดีคณะสังคมศาสตร์	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
คณบดีคณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม	คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม
คณบดีวิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์	คณบดีวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน
คณบดีวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย	
ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	ผู้อำนวยการสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา
ผู้อำนวยการสำนักคอมพิวเตอร์	ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้	ผู้อำนวยการสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง	ผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน
ผู้อำนวยการสำนักงานสภามหาวิทยาลัย	ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ
ผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	
ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)	
ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)	
ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน	
ประธานสภาคณาจารย์และพนักงาน	

ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี	ผู้อำนวยการส่วนบริหารงานกลาง
ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรบุคคล	ผู้อำนวยการส่วนกิจการนิสิต
ผู้อำนวยการส่วนการคลัง	ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมและบริการการศึกษา
ผู้อำนวยการส่วนแผนและยุทธศาสตร์	ผู้อำนวยการส่วนวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร
ผู้อำนวยการส่วนพัฒนากายภาพ	ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาความยั่งยืน
ผู้อำนวยการส่วนวินัยและกฎหมาย	ผู้อำนวยการส่วนกิจการเพื่อสังคม
ผู้อำนวยการส่วนกิจการหอพักนิสิต	ผู้อำนวยการส่วนกิจการหอพักนิสิต
หัวหน้าฝ่ายเลขานุการผู้บริหาร	หัวหน้าฝ่ายจัดการทรัพย์สิน
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาคุณภาพ	หัวหน้าฝ่ายบริหารข้อมูลทรัพยากร
ประธานชมรมผู้สูงอายุ มศว	
นายกสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
นายกสมาคมผู้ประกอบการและครูสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)	
นายกสมาคมผู้ประกอบการและครูสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)	
นายกสมาคมศิษย์เก่าสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน	
นายกสมาคมศิษย์เก่าสาธิตประสานมิตร	
นายกสมาคมศิษย์เก่า ประธานชมรมศิษย์เก่าคณะ/วิทยาลัย	
นายกองค์การนิสิต	ประธานสภานิสิต
ประธานสโมสรนิสิตคณะกายภาพบำบัด	ประธานสโมสรนิสิตคณะทันตแพทยศาสตร์
ประธานสโมสรนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์	ประธานสโมสรนิสิตคณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม
ประธานสโมสรนิสิตคณะเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์การเกษตร	
ประธานสโมสรนิสิตคณะพลศึกษา	ประธานสโมสรนิสิตคณะแพทยศาสตร์
ประธานสโมสรนิสิตคณะเภสัชศาสตร์	ประธานสโมสรนิสิตคณะมนุษยศาสตร์
ประธานสโมสรนิสิตคณะวิทยาศาสตร์	
ประธานสโมสรนิสิตคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
ประธานสโมสรนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์	ประธานสโมสรนิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์
ประธานสโมสรนิสิตคณะศึกษาศาสตร์	ประธานสโมสรนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์
ประธานสโมสรนิสิตคณะสังคมศาสตร์	ประธานสโมสรนิสิตวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม
ประธานสโมสรนิสิตวิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์	
ประธานสโมสรนิสิตวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน	

ประธานสโมสรนิสิตวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย

บุคลากรส่วนกิจการนิสิต

นางสาววไรวินท์ สียวัฒนานพวงศ์

หัวหน้างานบริหารและศิษย์เก่าสัมพันธ์

กรรมการและเลขานุการ

นางสาวธัญลินี โพธิ์ปิ่น

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. จัดทำของภูษาเพื่อแจกคณะกรรมการ และผู้มีจิตศรัทธาร่วมเป็นเจ้าภาพถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
๒. จัดหาและรวบรวมปัจจัยเพื่อร่วมเป็นเจ้าภาพการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
๓. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. ฝ่ายการแสดงและตกแต่งสถานที่พิธีสมโภชองค์พระกฐินพระราชทาน

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี พันธุ์วราทร

รองประธานกรรมการ

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพิกา รอดสการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี มากพา

อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เขาวานานนท์

อาจารย์กษิด์เดช เนื่องจำนงค์

นางมาลา วงษ์งาม

นางสาวสุพัทธา แก้วอ่อน

นางสาวนัยนา วงษ์ยีเมาะ

นางสาวนุชนารถ รอดสอาด

นางสาวสุจิตรา พุ่มพึ่ง

นางสาวธนพร โชคชัยปัดมาพร

นางสาวศุภษา ฤกษ์เรืองฤทธิ์

นางสาววันท์ภัส ผจญทรพรรณ

นายรัฐวุฒิ สวนวิจิตร

นายภักพล เมฆสุวรรณ

นายสายชล จิตริขาน

นายชูเกียรติ เอกนาม

อาจารย์ ดร.พัฒนชิตา เดชครุธ

กรรมการและเลขานุการ

นางสาวภัสสร พกบัณฑิต

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นิสิตช่วยงานคณะศิลปกรรมศาสตร์ (นักแสดง) ๑๐ คน ดังนี้

นางสาวรุปรหอม สุขบาล

นางสาวประภัสสร ชุนทอง

นางสาวพลอยวรินทร์ ถาวร

นางสาวพิชญานิน เชษฐเฝ้าพันธ์

นางสาวพิมพ์นภา แสงสร

นางสาวสุทัตตา กลิ่นเมธี

นางสาววิศรา มาลา

นางสาววิริญจ์ สมุทรเขต

นางสาวเกวลี รักความสุข

นางสาววิภาวี กุลมงกฎ

ภาระหน้าที่

๑. จัดตกแต่งสถานที่พิธีสมโภชองค์พระกฐินพระราชทาน และจัดตกแต่งสถานที่บริเวณแสดงมหรสพ สมโภชองค์พระกฐินพระราชทาน
๒. จัดการแสดงในพิธีสมโภชองค์พระกฐินพระราชทาน
๓. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔. ฝ่ายประชาสัมพันธ์

รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ)

กรรมการ

นางสาวมลชนก ผาสุก	นางสาวพจมาน คำมั่ง
นายภฤชสุวัชร ปรโยชน์พิบูลผล	นางสาวพัชรวรรณ กุลพันธ์
นายกิตติภาส ศักดากัมปนาท	นางสาวภัทรพร หงษ์ทอง
นายอชิร ลีเสย	นายศักดิ์รินทร์ พุ่มพฤษ์
นางฉันทินิยา วิศปาแก้ว	กรรมการและเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. รับผิดชอบเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๕ ให้กับหน่วยงานภายในและภายนอกทุกช่องทาง
๒. ออกแบบและจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์งานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๕ ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
๓. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ภายในนอกมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง

๕. ฝ่ายจัดการเดินทางและยานพาหนะ

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายองค์กรฯและพัฒนาคุณภาพ ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงดุจเดือน สีสงาม)

กรรมการ

อาจารย์ ดร.เสฏฐา ศาสนนันท์	นายสายฝน ขุนเศรษฐี
นายพรพล คุ่มจั่น	นายสมคิด สว่าง
นายอุทัย อารณพงษ์	นายทองดี พงษ์พล
นายกิตติศักดิ์ วิทนา	นายณรงค์เดช ปานนาค
นายชวลิต อินธนู	นายมานิช เพชรเอี่ยม

นายสาธิต กิระติวิทยากร	นางพรนภารักษ์ สังข์รัมย์
นายถาวร จอมทอง	นายอชิวัฒน์ แสงจันทร์ฉาย
นายธวัชชัย ปิ่นแก้ว	
นายอินทนนท์ จันนิลลา	กรรมการและเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. จัดยานพาหนะ รับ - ส่ง คณะกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่และบุคลากรที่ไปร่วมงาน
๒. ประสานงานทุกฝ่ายในการจัดรถรับ - ส่ง ในวันเตรียมงานและวันงาน
๓. ประสานงานด้านการจราจรในการเดินทาง รวมทั้งประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่เกี่ยวกับการเดินทาง
๔. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๖. ฝ่ายจัดหาที่พัก

คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม	ประธานกรรมการ
กรรมการ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวาน ยอดวิเศษศักดิ์	อาจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ พันธบุตร
นายอเนก สังสระน้อย	นางสาววิลาวัลย์ ม่วงพลับ
นางสาวจิตาภา ทับทิม	
นายวรทัศน์ วัฒนชีวินปกรณ์	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวอุบลวรรณ บุญบำรุง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. ติดต่อประสานงานจัดหาที่พักสำหรับคณะกรรมการและบุคลากรที่เข้าร่วมงานพิธี
๒. จัดเตรียมที่พักสำหรับคณะกรรมการและบุคลากรที่เข้าร่วมงานพิธี
๓. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๗. ฝ่ายต้อนรับ และประสานงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรวีน แพทยานนท์	ประธานกรรมการ
รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	รองประธานกรรมการ
รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและวิจัย สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	รองประธานกรรมการ
กรรมการ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีรัฐ ภักดีรัตนชิต	อาจารย์ ดร.รินบุญ นุชน้อมบุญ
อาจารย์ ดร.ปิลันถน์ ปุณณูประภา	นายสุรชัย ทูหมัด
นางสาวอุษณีย์ เล้าเจริญ	นายวิวิฑฒน์ สมตน

นายกฤตศันต์ ติลลศิริธนภัทร์	นายปยุต ธีระสาโรช
นางสาวภทธรพรรณ พิซเงิน	นางสาวธิตวรรณ สุริยะพันธ์
นางสาวพิจนันท์ ทองพรรณกุล	นางสาวพิมนิภา ทรัพย์วิริยะกุล
นางสาวกนกนัจ บงกชศุภภา	นายภาณุมาศ พุกกลิ่น
นางสาวกิตติยา ชูชมฉาย	นางสาวอรุณกมล มูลกลาง
นางสาวชนาพร กองจินดา	นายเอกมงคล แก้วกล้า
นางสาวพิมพ์พัชฌ์ โรจนสังวร	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวสโรชา เมฆอรุณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายจระไน ไชโยธา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. ต้อนรับผู้บริหาร แขกผู้มีเกียรติ และคณะกรรมการที่มาร่วมงานในพิธีสมโภชองค์พระกฐินพระราชทาน และพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
๒. แจกของที่ระลึกแก่แขกผู้มีเกียรติ
๓. ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๘. ฝ่ายประสานงานจัดภัตตาหารและจัดเลี้ยง

คณบดีคณะเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์การเกษตร (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณญา มิ่งเมือง)	ประธานกรรมการ
กรรมการ	
นางสาวมริษฎา รุ่งแสง	นางนัยนา แอ็ครอยด์
นางสาวกรองกาญจน์ มณีรักษ์	นางสาวกมลวรรณ คกระนันท์
นายวรายุทธ เกิดสุข	
นางสาวอมรรวรรณ์ นาคะปิ่นท์	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวฐิตินันท์ หุ่นจิ้น	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. ประสานงานกับวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อดำเนินการจัดภัตตาหารสำหรับพระภิกษุและจัดเลี้ยงคณะกรรมการรวมทั้งผู้ร่วมงาน
๒. ประสานงานกับฝ่ายสถานที่พิธีสมโภชองค์พระกฐินพระราชทานในการกำหนดสถานที่ จำนวนโต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสมและเพียงพอ
๓. ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๙. ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์

ผู้อำนวยการสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา	ประธานกรรมการ
กรรมการ	
นายกิตติพงศ์ อินทรพานิช	นายวิชัยยุทธ ทองมาก
นายณัฐนัย ศรีโรจน์	นายภูวิชษฐ์ สุริยชัยโยธิน
นายฤทธิกุล จุลวรรณมา	นางมานิตา ภัยวิมุติ
นายสุเมธ กลิ่นหอม	กรรมการและเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. รับผิดชอบระบบเสียง บันทึกภาพนิ่ง และบันทึกวีดิทัศน์ในพิธีสมโภชองค์พระกฐินพระราชทาน และพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์
๒. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๐. ฝ่ายการเงินและบัญชี

ผู้อำนวยการส่วนการคลัง	ประธานกรรมการ
กรรมการ	
บุคลากรส่วนการคลัง	
นางมนิตา ถาวรรัตน์	นางสาวสุพล นวนนุกุล
นางสาวสิริกกร ยิ้มเจริญ	นางสาวชญนัน จันทร์สุข
นางสาวปารณีย์ คำแหงพล	นางสาวทัศนีย์ บุญหนุน
นางสาวเบญญาภา บุญศิริ	นางสาววลัยภรณ์ นนพละ

ภาระหน้าที่

๑. รวบรวมเงินบริจาคและเบิกจ่ายเงินดังกล่าว เพื่อมอบให้แก่วัดที่ไปถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
๒. รวบรวมคำขอตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายของแต่ละฝ่าย เพื่อเสนอขอจัดสรรงบประมาณ จากเงินสวัสดิการของมหาวิทยาลัย
๓. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๑. ฝ่ายจัดสถานที่

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายองค์กรฯและพัฒนากายภาพ	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์วรพล อร่ามรัศมีกุล)	

กรรมการ

นางสาววิวัฒน์ โยทัยเคลื่อน

นายวิริยะ สุฝน

นายณฤช นิมชัยสกุล

นางสาวอณัทภรณ์ สดีเดช

นางสาวชिरุญาณ์ นามวงศ์

นางสาวสุจิตรา ศรีสอาด

นางสาวจิรภรณ์ พูลสวัสดิ์

นางสาวลักษมี กลิ่นโสม

นางสาวณัฐธนิษา กันธรักษา

นายอนิรุทธ์ ศรีเถื่อน

นางเยาวเรศ ไหลอุดม

นางสาวธรรณรินทร์ ฐานะวุฒิ

นางสาวนิตยา นีรสิงห์ ณ อยุธยา

นายภูวไนย นาไชยสิทธิ์

นางสาวขวัญใจ สิ้นล้าน

นายพรสิทธิ์ พ่วงปิ่นเพชร

นางสาวบุศรา สราคำ

นายอนุสรณ์ สังข์เฟื่อง

นายศิริพงษ์ ศิริ

นายเสรี รักษาพล

นายสมภพ พันธุ์ใจธรรม

นายไพฑูรย์ กุลพรม

กรรมการและเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. อำนวยความสะดวกและจัดสถานที่ให้แก่คณะกรรมการและแขกที่มาร่วมงาน
๒. ประสานงานเพื่อจัดตกแต่งสถานที่บริเวณพิธีสมโภชองค์พระกฐินพระราชทาน
๓. ประสานงานและจัดเตรียมสถานที่รับประทานอาหาร
๔. ประสานงานสถานที่ด้านการแสดง
๕. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๒. ฝ่ายศึกษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ยุคลวัชร ภัคดีจักริวุฒม์)

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตยา ทรัพย์สินวิวัฒน์ อาจารย์ภัทรนันท์ ไหวทยะสิน

อาจารย์อธิป เตชะพงศธร

นางสาววารุณี สิริรินทร์

นางสาวกิริติ ศิริสมบัติ

นางอุไรวรรณ วรรณะ

กรรมการและเลขานุการ

นางสาวพัชรวรรณ กุลพันธ์

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. รับผิดชอบกิจกรรมทัศนศึกษาสถานที่สำคัญและมีความน่าสนใจ
๒. ประสานงานกับอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง
๓. ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ภายนอกมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง

๑๓. ฝ่ายจัดหาทุนทรัพย์และอุปกรณ์การศึกษา

รองอธิการบดีฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์เพื่อสังคม

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์เพื่อสังคม (รองศาสตราจารย์ ดร.ทพ. สรสิทธิ์ รังสิยานนท์)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์เพื่อสังคม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

คณบดีคณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม

ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มศว ปทุมวัน

ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

ผู้อำนวยการส่วนแผนและยุทธศาสตร์

ผู้อำนวยการส่วนกิจการเพื่อสังคม

กรรมการและเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. จัดหาทุนทรัพย์และอุปกรณ์การศึกษาเพื่อร่วมในงานพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
๒. ประสานงานกับกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๔. ฝ่ายเลขานุการ

ผู้อำนวยการส่วนบริหารงานกลาง

ประธานกรรมการ

กรรมการ

นางสาวปริศนา ศรีบูรณากาญจน์

นางสาวจารุณี อยู่เจริญ

นางสาวสุชีรา อินทรครรชิต

กรรมการและเลขานุการ

นายสารสิน กาลัญญู

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาระหน้าที่

๑. จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
๒. จัดทำประกาศมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง ขอเชิญร่วมพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

๓. จัดทำหนังสือเชิญเข้าร่วมพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานและซองกฐิน เพื่อมอบให้ฝ่ายจัดหาปัจจัยถวายองค์พระกฐินพระราชทาน สำหรับแจกให้บุคลากร ผู้ปกครองนิสิต ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสาธิต ศิษย์เก่า และบุคคลทั่วไป
  ๔. ดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการจัดพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
  ๕. จัดทำหนังสือตอบขอบคุณผู้ร่วมสมทบทุนเป็นเจ้าภาพพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
  ๖. ประสานงานกับประธานและกรรมการทุกฝ่าย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

